

RAČUNSKO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Revizijsko poročilo

Zbiranje in predelava izrabljenih
motornih vozil

Poslanstvo

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih odkritjih revizij poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi porabniki javnih sredstev izboljšajo svoje finančno poslovanje.

Revizijsko poročilo

Zbiranje in predelava izrabljenih
motornih vozil

Računsko sodišče je revidiralo smotrnost poslovanja Ministrstva za okolje in prostor in Ministrstva za notranje zadeve pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi vozili ter pri izvajanju nadzora nad ravnanjem z izrabljenimi vozili v letih 2007 in 2008. Cilj revizije je bil podati mnenje o tem, ali sta Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za notranje zadeve pri ravnanju z izrabljenimi vozili poslovala smotrno.

Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, s katerim bi bilo mogoče doseči zastavljeni cilj, da se v sistem razgradnje izrabljenih vozil zajamejo vsa letno nastala izrabljena vozila, saj se je v letih 2007 in 2008 v okviru javne službe razgradilo le približno 10 odstotkov izrabljenih vozil, ki naj bi nastala v enem letu. Ministrstvo za okolje in prostor ni določilo metodologije za oceno števila izrabljenih vozil, ki nastanejo v enem letu, zato ni moglo določiti enotne ocene števila izrabljenih vozil, nastalih v enem letu. Posledica tega je bila, da v pogodbah z izvajalci javne službe ministrstvo ni moglo določiti enakih kapacitet v centrih za obdelavo izrabljenih vozil in ni ustvarilo pogojev za učinkovito merjenje uspešnosti zajema izrabljenih vozil v sistem razgradnje izrabljenih vozil.

Ministrstvo za okolje in prostor v letih 2007 in 2008 ni pripravilo ustreznega predloga sprememb predpisov, s katerim bi v sistem ravnanja z izrabljenimi vozili vpeljalo ukrepe, ki bi preprečili zlorabo izjav o lokaciji vozila za nelegalno razgradnjo izrabljenih vozil, in zagotovili, da bi bilo večje število izrabljenih vozil razgrajeno v okviru javne službe. Ker Ministrstvo za okolje in prostor nima natančnega podatka o številu vozil, ki so začasno odjavljena iz prometa na podlagi izjav o lokaciji vozil, ni vzpostavljenih pogojev za celovit nadzor nad temi vozili.

Ministrstvo za okolje in prostor z vzpostavitvijo obstoječega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, v katerega so vključeni izvajalci javne službe in osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo, ni izpolnilo cilja, da se vozila skladiščijo in razgrajujejo na okolju varen način in da se pri tem ne izkrivlja konkurenca.

Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo pogojev za sproten nadzor nad razstavljanjem in obdelavo izrabljenih vozil, saj ni vzpostavilo vodenja evidence o predelavi izrabljenih vozil na način, ki bi omogočal sprotno razpolaganje s podatki izvajalcev javne službe o ponovni uporabi, oddaji v recikliranje, drobljenje in predelavo ter odstranjevanje sestavnih delov izrabljenih vozil in s podatki o ponovni uporabi sestavnih delov izrabljenih vozil oseb, ki imajo dovoljenje za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo. Ministrstvo za okolje in prostor izvajalcem javne službe ni predpisalo načina posredovanja poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili, osebam z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo pa ni predpisalo vsebine poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili in ni določilo načina posredovanja poročila.

Ministrstvo za okolje in prostor za Vlado Republike Slovenije ni pripravilo predloga ustreznega akta o določitvi cene koncesionirane javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili, ko je bila določena nova cena javne službe v znesku 0 evrov. Za obdobje od 1. 4. do 31. 12. 2007 višine okoljske dajatve za izrabljena vozila ni prilagodilo temu, da se razgradnja vozil ne bi več plačevala iz okoljske dajatve za izrabljena vozila, in ni izdelalo nove kalkulacije stroškov ravnanja z izrabljenimi vozili, ki bi bila podlaga za določitev nove višine okoljske dajatve za izrabljena vozila. V državni proračun je bilo zato vplačanih za 6.365 tisoč evrov več sredstev okoljske dajatve za izrabljena vozila, kot so znašali mejni stroški. Tudi za leto 2008 ni izdelalo kalkulacije zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, in ker Vladi Republike Slovenije ni predlagalo prilagojenega zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, se okoljska dajatev za izrabljena vozila v letu 2008 ni obračunavala. S tem je v letu 2008 državni proračun oškodovalo za 831 tisoč evrov prihodkov iz okoljske dajatve za izrabljena vozila.

Ministrstvo za notranje zadeve skupaj z Ministrstvom za okolje in prostor ni izvedlo aktivnosti, da bi se vzpostavile neposredne povezave med spletno aplikacijo za razgradnjo avtomobilov in evidenco registriranih vozil, ki bi omogočala medsebojne kontrole podatkov in s tem možnost boljšega nadzora.

Ministrstvo za okolje in prostor ni bilo učinkovito pri nadzoru nad delovanjem sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj nima podatkov, kaj se zgodi z izrabljenimi vozili, nastalimi v enem letu, in o tem tudi ni izdelalo enotnih ocen. Prav tako ni pridobilo vseh predpisanih podatkov o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki bi mu jih morali izvajalci javne službe in osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo posredovati v poročilih o ravnanju z izrabljenimi vozili, poleg tega nima mesečnih podatkov o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki bi jih morale voditi v okviru evidence o predelavi izrabljenih vozil za izvajalce javne službe in za osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo.

Poročilo Evropski komisiji o doseženem deležu ponovne uporabe in predelave ter deležu ponovne uporabe in recikliranja izrabljenih vozil za leto 2007 ne prikazuje dejanskega stanja, saj v izračun deležev Ministrstvo za okolje in prostor ni vključilo podatkov o ponovni uporabi sestavnih delov, ki so jih iz izrabljenih vozil vzele osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo, in ostanki vozil po odvzemu sestavnih delov, ki bi jih morale osebe s tem dovoljenjem oddati v dokončno razgradnjo izvajalcem javne službe, saj teh podatkov ni pridobilo.

Računsko sodišče je za odpravo ugotovljenih nepravilnosti in nesmotrnosti od Ministrstva za okolje in prostor zahtevalo *izvedbo popravljalnih ukrepov* v roku 90 dni ter ministrstvom podalo več *priporočil* za izboljšanje njunega poslovanja pri ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili.

KAZALO

1. UVOD	8
1.1 OPREDELITEV REVIZIJE	8
1.2 UTEMELJITEV REVIZIJE	10
1.3 REVIZIJSKI PRISTOP	10
1.4 PREDSTAVITEV REVIDIRANCEV	11
1.4.1 Ministrstvo za okolje in prostor	11
1.4.2 Ministrstvo za notranje zadeve	12
1.5 PREDSTAVITEV PREDMETA REVIZIJE.....	13
1.5.1 Pravna ureditev ravnanja z izrabljenimi vozili.....	13
1.5.2 Opredelitev gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili	14
1.5.2.1 Prevezna mesta in centri za obdelavo izrabljenih vozil.....	15
1.5.2.2 Odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo.....	16
1.5.2.3 Odjava vozila iz prometa.....	17
2. UGOTOVITVE	18
2.1 VZPOSTAVITEV IN IZVAJANJE SISTEMA RAVNANJA Z IZRABLJENIMI VOZILI	18
2.1.1 Začasni izvajalci in koncesionarji javne službe	18
2.1.2 Cilji ravnanja z izrabljenimi vozili in ocena števila izrabljenih vozil.....	19
2.1.3 Izrabljena vozila, ki se razgradijo v okviru javne službe.....	21
2.1.4 Evidenca registriranih vozil Ministrstva za notranje zadeve in izjave o lokaciji vozila	26
2.1.4.1 Aktivne izjave o lokaciji vozila.....	29
2.1.5 Spletna aplikacija za razgradnjo avtomobilov	33
2.1.6 Primerjava evidenc o številu razgrajenih vozil	34
2.1.7 Zahteve, ki jih morajo izpolnjevati koncesionarji in centri za obdelavo vozil ter okoljevarstvena dovoljenja za ravnanje z izrabljenimi vozili	35
2.1.8 Dovoljenja za odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo	36
2.1.8.1 Pogoji za opravljanje dejavnosti razstavljanja izrabljenih vozil in okoljevarstvena dovoljenja oseb z dovoljenjem za odvzem določenih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo	38
2.2 EVIDENCE IN POROČANJE O IZRABLJENIH VOZILIH	41

2.2.1	Vzpostavitev in vodenje evidenc o predelavi izrabljenih vozil koncesionarjev	41
2.2.2	Vzpostavitev in vodenje evidenc o predelavi vozil za osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo	42
2.2.3	Poročanje koncesionarjev javne službe	44
2.2.4	Poročanje oseb z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo	47
2.2.5	Doseganje predpisanih odstotkov ponovne uporabe, reciklaže in predelave izrabljenih vozil in poročanje Evropski komisiji	49
2.2.6	Podatki spletne aplikacije SARA in predelovalcev odpadkov	52
2.3	INŠPEKCIJSKI NADZOR IN NADZOR NAD FINANČNIM POSLOVANJEM KONCESIONARJEV	54
2.3.1	Inšpekcijski nadzor IRSOP ter nadzor nad računovodstvom in finančnim poslovanjem koncesionarjev	54
2.3.1.1	Inšpekcijski nadzor IRSOP	54
2.3.1.2	Nadzor nad finančnim poslovanjem koncesionarjev	56
2.3.2	Inšpekcijski nadzor inšpektorata za notranje zadeve	56
2.4	FINANCIRANJE JAVNE SLUŽBE IN OKOLJSKA DAJATEV ZA ONESNAŽEVANJE OKOLJA Z IZRABLJENIMI VOZILI	57
2.4.1	Cena izvajanja javne službe	57
2.4.2	Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi izrabljenih vozil	58
2.4.2.1	Okoljska dajatev za izrabljena vozila za leto 2007	59
2.4.2.2	Okoljska dajatev za izrabljena vozila za leto 2008	60
3.	MNENJE	64
3.1	MNENJE O UČINKOVITOSTI POSLOVANJA MINISTRSTVA ZA OKOLJE IN PROSTOR IN MINISTRSTVA ZA NOTRANJE ZADEVE PRI VZPOSTAVITVI SISTEMA RAVNANJA Z IZRABLJENIMI VOZILI	64
3.2	MNENJE O UČINKOVITOSTI POSLOVANJA MINISTRSTVA ZA OKOLJE IN PROSTOR PRI NADZOROVANJU DELOVANJA SISTEMA RAVNANJA Z IZRABLJENIMI VOZILI	66
4.	ZAHTEVA ZA PREDLOŽITEV ODZIVNEGA POROČILA	67
5.	PRIPOROČILA	70

1. UVOD

Revizijo smotrnosti poslovanja Ministrstva za okolje in prostor in Ministrstva za notranje zadeve pri izvajanju gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili v letih 2007 in 2008 smo izvedli na podlagi Zakona o računskem sodišču¹ (v nadaljevanju: ZRacS-1) in Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije². Sklep o izvedbi revizije je bil izdan 31. 8. 2009³.

Pristojnost Računskega sodišča Republike Slovenije (v nadaljevanju: računsko sodišče) je na podlagi opravljene revizije podati mnenje o smotrnosti poslovanja revidirancev pri izvajanju gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili v letih 2007 in 2008. Revidiranje smo izvedli v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih določa Napotilo za izvajanje revizij⁴. Revizijo smo načrtovali in izvedli tako, da smo pridobili zadostna in ustrezna zagotovila za izrek mnenja.

1.1 Opredelitev revizije

Predmet revizije je smotrnost poslovanja Ministrstva za okolje in prostor in Ministrstva za notranje zadeve pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili (v nadaljevanju: izrabljena vozila) ter pri izvajanju nadzora nad ravnanjem z izrabljenimi vozili v letih 2007 in 2008.

V reviziji smo proučevali:

- vzpostavitev sistema ravnanja z izrabljenimi vozili; v okviru tega smo pregledali določitev ciljev pri zbiranju in predelavi izrabljenih vozil in določitev ukrepov za doseganje ciljev; doseganje zastavljenih ciljev pri ravnanju z izrabljenimi vozili; vzpostavitev sistema, ki naj bi zagotavljal razgradnjo vseh nastalih izrabljenih vozil v skladu s primerljivimi okoljevarstvenimi zahtevami in drugimi zahtevami za vse, ki so vključeni v sistem razgradnje; določitev obveznosti oseb, ki ravnaajo z izrabljenimi vozili; vzpostavitev evidenc in ureditev letnega poročanja; določitev okoljske dajatve in cene javne službe;
- nadzor nad delovanjem sistema ravnanja z izrabljenimi vozili; v okviru tega smo pregledali vodenje evidenc; spremljanje letnega poročanja koncesionarjev in oseb, ki imajo dovoljenja za odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil; izvajanje nadzora nad poslovanjem koncesionarjev; inšpekcijski nadzor nad koncesionarji in njihovimi podizvajalci, osebami, ki imajo dovoljenje za odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil, nelegalnimi odpadki in osebami, ki se nelegalno ukvarjajo z razgradnjo izrabljenih vozil in začasnimi odjavami vozil iz prometa na podlagi izjave o

¹ Uradni list RS, št. 11/01.

² Uradni list RS, št. 91/01.

³ Št. 1209-2/2009-4.

⁴ Uradni list RS, št. 41/01.

lokaciji vozila; medsebojno usklajenost evidenc o razgrajenih izrabljenih vozilih in evidenc o registriranih vozilih.

Cilj revizije je bil podati mnenje o tem, ali sta Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za notranje zadeve pri ravnanju z izrabljenimi vozili poslovala smotrno.

Da bi lahko izrekli mnenje o smotrnosti poslovanja revidirancev, smo si zastavili ključno revizijsko vprašanje: *Ali je ravnanje z izrabljenimi vozili v Republiki Sloveniji smotrno?*

Da bi odgovorili na ključno revizijsko vprašanje, smo si zastavili dve glavni revizijski vprašanji:

- ali sta Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za notranje zadeve vzpostavili učinkovit sistem ravnanja z izrabljenimi vozili, ki omogoča doseganje zastavljenih ciljev s področja ravnanja z izrabljenimi vozili;
- ali je bilo Ministrstvo za okolje in prostor učinkovito pri nadzorovanju delovanja sistema ravnanja z izrabljenimi vozili?

Učinkovitost poslovanja Ministrstva za okolje in prostor pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi vozili smo presojali tako, da smo ocenjevali, ali je:

- pripravilo operativni program ravnanja z izrabljenimi vozili z določitvijo ukrepov za doseg ciljev na področju izrabljenih vozil ter pripravilo metodologijo za izdelavo ocene o številu izrabljenih vozil, ki nastanejo v enem letu;
- določilo merljive cilje za spremljanje uspešnosti zajemanja izrabljenih vozil v razgradnjo in zastavljene cilje tudi doseglo;
- vzpostavilo sistem, v katerem vsi udeleženci izpolnjujejo primerljive pogoje za obdelavo izrabljenih vozil in pri tem ne povzročajo škodljivih vplivov na okolje;
- vzpostavilo evidenco za vodenje podatkov o predelavi izrabljenih vozil izvajalcev javne službe in oseb z dovoljenjem za odvzem določenih sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo in ustrezno določilo obveznosti letnega poročanja o ravnanju z izrabljenimi vozili in poslovanja koncesionarjev;
- izdelalo metodologijo za določitev osnove za izračun okoljske dajatve in ustrezno določilo višino okoljske dajatve in cene javne službe;
- skupaj z Ministrstvom za notranje zadeve izvedlo aktivnosti, da bi se vzpostavile neposredne povezave med evidenco spletne aplikacije za razgradnjo avtomobilov – SARA (v nadaljevanju: spletna aplikacija SARA) in evidenco registriranih vozil, da bi se vzpostavile in izvajale medsebojne kontrole in s tem boljši nadzor.

Učinkovitost poslovanja Ministrstva za notranje zadeve pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi vozili smo presojali tako, da smo ocenjevali, ali je:

- Ministrstvu za okolje in prostor omogočilo dostop do evidence registriranih vozil, da bi imelo večji pregled in nadzor nad razgradnjo vozil in ažuriranjem evidenc;
- v evidenco registriranih vozil vneslo vse izjave o lokaciji vozila in s tem omogočilo pregled nad vsemi izjavami o lokaciji vozila, ki so še vedno aktivne;
- skupaj z Ministrstvom za okolje in prostor izvedlo aktivnosti, da bi se vzpostavila neposredna povezava med spletno aplikacijo SARA in evidenco registriranih vozil.

Učinkovitost Ministrstva za okolje in prostor pri nadzorovanju delovanja sistema ravnanja z izrabljenimi vozili smo presojali tako, da smo ocenjevali:

- ali je izvajalo nadzor nad zbiranjem in razgradnjo izrabljenih motornih vozil: s primerjavo števila razgrajenih vozil z ocenjenim številom izrabljenih vozil in ugotavljanjem razlogov, kadar je prišlo do odmikov; z izvedo analize, kje končajo izrabljena vozila, ki se ne razgradijo v okviru javne službe; z vodenjem evidenc o predelavi izrabljenih vozil izvajalcev javne službe in o ponovni uporabi sestavnih delov vozil; na podlagi letnih poročil koncesionarjev in oseb, ki imajo dovoljenje za odvzem sestavnih delov za ponovno uporabo; s spremljanjem doseganja predpisanih odstotkov ponovne uporabe, reciklaže in predelave izrabljenih vozil in s preverjanjem poslovanja koncesionarjev in z opravljanjem inšpekcijskih nadzorov.

1.2 Utemeljitev revizije

Število registriranih vozil v Republiki Sloveniji iz leta v leto narašča. Tako je bilo v letu 2007 prvič registriranih 88.000 vozil, v letu 2008 pa že 93.000 vozil. S tem narašča tudi število vozil, ki postanejo izrabljena in postanejo odpadki, ki ga je treba odstraniti, razgraditi ter reciklirati oziroma ponovno uporabiti na način, ki ne škoduje okolju. S 1. 5. 2004 je bil v Republiki Sloveniji vzpostavljen sistem ravnanja z izrabljenimi vozili, ki naj bi zagotavljal zajem in razgradnjo vseh izrabljenih vozil, ki taka nastanejo v posameznem letu, pa tudi starih bremen, ob doseganju deležev ponovne uporabe, predelave in reciklaže in ob ustreznem ravnanju z nevarnimi snovmi. Od decembra 2005 je razgradnja za zadnje lastnike vozil brezplačna, vendar kljub temu v sistemu razgradnje vozil v okviru javne službe konča le približno 10 odstotkov nastalih izrabljenih vozil.

Z revizijo smo želeli preveriti, zakaj večina nastalih izrabljenih vozil konča zunaj sistema javne službe, oziroma ugotoviti, ali je sistem ravnanja z izrabljenimi vozili vzpostavljen tako, da omogoča vključiti čim večje število izrabljenih vozil v sistem razgradnje, ki se izvaja v skladu z okoljskimi standardi, in ali je nadzor nad izvajanjem javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili ustrezen.

1.3 Revizijski pristop

Pri izvedbi revizije smo uporabili naslednje metode dela:

- proučevanje predpisov in drugih strokovnih podlag, ki se nanašajo na ravnanje z izrabljenimi vozili;
- pregledovanje dokumentacije Ministrstva za okolje in prostor ter organov v sestavi ter Ministrstva za notranje zadeve;
- intervjuji s predstavniki Ministrstva za okolje in prostor ter organov v sestavi, Ministrstva za notranje zadeve ter predstavniki drugih ministrstev in organov v sestavi;
- pridobivanje podatkov in informacij od koncesionarjev javne službe;
- analiziranje in primerjava podatkov;
- preverjanje istovrstnih podatkov v različnih evidencah in
- sekundarno analizo.

1.4 Predstavitev revidirancev

1.4.1 Ministrstvo za okolje in prostor

Zakon o državni upravi⁵ (v nadaljevanju: ZDU-1) določa, da Ministrstvo za okolje in prostor opravlja naloge na področjih okolja in prostora. 148. člen Zakona o varstvu okolja⁶ (v nadaljevanju: ZVO-1) določa, da je zbiranje, predelava ali odstranjevanje določenih vrst drugih odpadkov – mednje sodijo tudi izrabljena vozila⁷ – obvezna državna gospodarska javna služba varstva okolja.

Organa v sestavi Ministrstva za okolje in prostor sta Agencija Republike Slovenije za okolje (v nadaljevanju: ARSO), ki opravlja upravne in strokovne naloge – te se nanašajo na celovito varstvo okolja in naravnih dobrin, varstvo voda, zraka in tal, presojo vplivov na okolje, javne službe varstva okolja in naravnih dobrin in ravnanje z odpadki, razen radioaktivnih –, in Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor (v nadaljevanju: IRSOP) – ta pa izvaja nadzor nad izvajanjem predpisov, ki urejajo ravnanje z izrabljenimi vozili.

Pristojnosti Ministrstva za okolje in prostor ter organov v sestavi pri ravnanju z izrabljenimi vozili:

- v skladu z določili ZVO-1 v sodelovanju z drugimi ministrstvi pripravi nacionalni program varstva okolja⁸ in za njegovo izvedbo pripravi operativne programe varstva okolja⁹, med njimi tudi operativni program ravnanja z izrabljenimi vozili;
- na podlagi 20. člena ZVO-1 pripravi predloge pravil ravnanja in druge pogoje ravnanja z odpadki (izrabljenimi vozili), ki jih sprejme Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: vlada). Predlogi pravil se nanašajo na oblikovanje ukrepov, ki se nanašajo na zmanjševanje nastajanja odpadkov in njihove škodljivosti za okolje, na razvrščanje odpadkov v seznane, načine ravnanja z odpadki, obveznost pridobitve potrdila za vpis v evidenco za zbiranje in predelovanje odpadkov, pogoje za pridobitev predpisanih dovoljenj in soglasij, načrtovanje, gradnjo in obratovanje naprav za ravnanje z odpadki, usposobljenost oseb za ravnanje z odpadki in vodenje evidenc o odpadkih in o ravnanju z njimi ter način poročanja Ministrstvu za okolje in prostor;
- izdaja okoljevarstvena dovoljenja in potrdila ter vodi evidence;

⁵ Uradni list RS, št. 113/05-UPB4.

⁶ Uradni list RS, št. 39/06-UPB 1, 70/08.

⁷ V Uredbi o ravnanju z odpadki (Uradni list RS, št. 34/08) so v klasifikacijskem seznamu odpadkov v skupino 16 01 uvrščena izrabljena vozila iz različnih vrst transporta, odpadki iz razstavljanja izrabljenih vozil in vzdrževanja vozil; v skupino 16 01 04* so uvrščena izrabljena vozila, ki so opredeljena kot nevarni odpadki; v skupino 16 01 06 so uvrščena izrabljena vozila, iz katerih so odstranjene tekočine in druge nevarne sestavine.

⁸ Nacionalni program varstva okolja vsebuje: povzetek poročila o okolju, cilje in ukrepe za njihovo uresničenje, prednostne naloge, usmeritve za razvoj dejavnosti in javnih služb varstva okolja, oceno potrebnih sredstev za izvedbo programa ter njihovih virov in obveznosti mednarodnih pogodb in strategij (35. člen ZVO-1).

⁹ Za izvedbo nacionalnega programa varstva okolja in ali za izvrševanje obveznosti iz ratificiranih in objavljenih mednarodnih pogodb, strategij, programov in predpisov Evropske unije, ki se nanašajo na oblikovanje programov na področju varstva okolja, Ministrstvo za okolje in prostor pripravi operativne programe varstva okolja, ki jih sprejme vlada (36. člen ZVO-1).

- pripravi predlog uredbe, s katero se določi način opravljanja gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili¹⁰;
- izda pravilnik, ki določa pravila ravnanja z izrabljenimi vozili¹¹, in pravilnik¹² o potrdilu o oddaji izrabljenega vozila v razgradnjo, ter predpiše vsebino izjave o lokaciji vozila;
- nudi strokovno in administrativno pomoč koncedentu – vladi pri izvedbi javnega razpisa za izbor koncesionarjev javne službe;
- izvaja nadzor nad izvajanjem predpisov, ki urejajo ravnanje z izrabljenimi vozili, in poslovanjem koncesionarjev ter nad izvajanjem koncesijskih pogodb.

Odgovorne osebe Ministrstva za okolje in prostor in organov v sestavi v obdobju, na katerega se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije so ministri:

- Janez Podobnik od 1. 1. 2007 do 21. 11. 2008,
- Karl Viktor Erjavec od 21. 11. 2008 do 12. 2. 2010 in
- dr. Roko Žarnić od 12. 2. 2010.

1.4.2 Ministrstvo za notranje zadeve

ZDU-1 določa, da Ministrstvo za notranje zadeve opravlja naloge na področjih javne varnosti in policije, upravnih notranjih zadev in migracij. Ministrstvo za notranje zadeve na podlagi 202. člena ZVCP-1 vodi evidenco registriranih vozil¹³. ZVCP-1 določa, da mora lastnik vozila, ki je izrabljeno po predpisih o varstvu okolja, ob odjavi vozila predložiti potrdilo o uničenju vozila, ki ga registracijska organizacija posreduje Ministrstvu za okolje in prostor. Lastnik vozila, ki ni izrabljeno po predpisih o varstvu okolja, mora ob odjavi vozila izpolniti izjavo o lokaciji vozila. V okviru evidence registriranih vozil Ministrstvo za notranje zadeve vodi podatke o potrdilih o razgradnji vozil in o izjavah o lokaciji vozila. Na podlagi 203. člena ZVCP-1 je minister za notranje zadeve izdal Pravilnik o registraciji motornih in priklopnih vozil¹⁴ (v nadaljevanju: pravilnik o registraciji vozil), v katerem so predpisani pogoji in postopek odjave vozil. V okviru Direktorata za upravne notranje zadeve deluje oddelek za promet, ki vodi evidenco registriranih vozil.

Kot organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve deluje Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve (v nadaljevanju: inšpektorat za notranje zadeve), ki opravlja naloge prekrškovnega organa, kadar gre za kršitve ZVCP-1, in po uradni dolžnosti izreka opozorila in globe. Inšpektorat za notranje zadeve v postopku o prekršku glede neodjave motornih vozil iz evidence registriranih vozil na podlagi 197. člena ZVCP-1 odloča na podlagi predlogov za uvedbo postopka o prekršku, ki mu jih pošiljajo upravne enote.

Odgovorni osebi Ministrstva za notranje zadeve in organov v sestavi v obdobju, na katerega se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije sta:

- Dragutin Mate, minister od 1. 1. 2007 do 21. 11. 2008 in
- Katarina Kresal, ministrica od 21. 11. 2008.

¹⁰ Na podlagi 148. člena ZVO-1 ter 3., 7. in 32. člena Zakona o gospodarskih javnih službah (v nadaljevanju: ZGJS), Uradni list RS, št. 32/93.

¹¹ Na podlagi 20. člena ZVO-1.

¹² Na podlagi 198. člena Zakona o varnosti cestnega prometa (Uradni list RS, št. 56/08-UPB5; v nadaljevanju: ZVCP-1).

¹³ Ministrstvo za notranje zadeve vodi tako imenovani matični register vozil in listin oziroma MRVL evidenco.

¹⁴ Uradni list RS, št. 66/05, 48/06, 66/07.

1.5 Predstavitev predmeta revizije

1.5.1 Pravna ureditev ravnanja z izrabljenimi vozili

V državah Evropske unije izrabljena vozila vsako leto predstavljajo od 8 do 9 milijonov ton odpadkov. V letu 2000 je bila sprejeta Direktiva 2000/53/ES¹⁵ Evropskega parlamenta in Sveta Evrope o izrabljenih vozilih (v nadaljevanju: direktiva o izrabljenih vozilih), katere glavni cilj je preprečiti nastajanje odpadkov vozil ter zagotoviti ponovno uporabo, recikliranje in druge oblike predelave izrabljenih vozil in njihovih sestavnih delov, da se zmanjša odstranjevanje odpadkov, ter izboljšati okoljevarstveno učinkovitost vseh gospodarskih subjektov, vključenih v življenjski krog vozil, zlasti subjektov, ki so neposredno vključeni v obdelavo izrabljenih vozil.

Republika Slovenija je obveznosti, določene v direktivi o izrabljenih vozilih, implementirala z Uredbo o načinu, predmetu in pogojih opravljanja gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili¹⁶ (v nadaljevanju: uredba o izrabljenih vozilih) in s Pravilnikom o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili¹⁷ (v nadaljevanju: pravilnik o izrabljenih vozilih).

V Nacionalnem programu varstva okolja¹⁸ (v nadaljevanju: nacionalni program) so opredeljeni osnovni cilji varstva okolja v Republiki Sloveniji. Na področju ravnanja z odpadki, kamor sodijo tudi izrabljena vozila, so zastavljeni naslednji cilji:

- zmanjšanje nastajanja in nevarnostnega potenciala odpadkov pri izvoru,
- povečanje snovne in energetske izrabe odpadkov ter zmanjševanje emisij toplogrednih plinov,
- vzpostavitev učinkovitega sistema ravnanja z odpadki in
- postopna odprava starih bremen.

V Resoluciji o nacionalnem programu varstva okolja 2005–2012¹⁹ (v nadaljevanju: resolucija) je na podlagi izkustvenih podatkov, da je povprečna življenjska doba posameznega vozila 15 let, ocenjeno²⁰ število osebnih motornih vozil, ki postanejo odpadek, med 50.000 in 60.000 vozil letno. V resoluciji so zastavljeni cilji, ki naj bi jih v Republiki Sloveniji dosegli pri ravnanju z izrabljenimi vozili v obdobju od leta 2005 do 2012:

- zagotoviti enotni sistem zbiranja na celotnem območju Republike Slovenije in 100-odstotni zajem izrabljenih vozil;
- doseganje deležev ponovne uporabe, predelave in reciklaže (85 odstotkov do konca leta 2006 in 95 odstotkov do konca leta 2014) ter odprava starih bremen;
- ustrezno ravnanje z nevarnimi snovmi.

¹⁵ Uradni list ES, 269/34, 21. 10. 2000 s spremembo.

¹⁶ Uradni list RS, št. 18/03, 135/03, 32/04, 106/05, 32/06, 57/06, 106/06.

¹⁷ Uradni list RS, št. 118/04.

¹⁸ Uradni list RS, št. 83/99.

¹⁹ Uradni list RS, št. 2/06.

²⁰ Točka 4.4. – Odpadki in industrijsko onesnaževanje – Program ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili.

V resoluciji sta predvidena tudi ukrepa, ki predstavljata primerjalno prednost pred drugimi državami:

- vzpostavitev projekta e-uprave, ki bi ga vodilo Ministrstvo za okolje in prostor, sodelovali pa bi tudi Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za promet in Center Vlade Republike Slovenije za informatiko;
- vzpostavitev centralnega vodenja projekta kot spletne aplikacije, ki je vezana na centralni register motornih vozil pri Ministrstvu za notranje zadeve.

1.5.2 Opredelitev gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili

Gospodarska javna služba ravnanja z izrabljenimi vozili (v nadaljevanju: javna služba ravnanja z izrabljenimi vozili) se na območju Republike Slovenije izvaja kot koncesionirana gospodarska javna služba. Koncesijo za Republiko Slovenijo, ki je koncedent, podeljuje vlada. Koncesija se podeli enemu koncesionarju, ki je izbran na podlagi javnega razpisa za vsako od štirih območij²¹ izvajanja javne službe, ta pa so določena z uredbo o izrabljenih vozilih. Storitve javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili, so:

- prevzemanje izrabljenih vozil, ki jih izvajalcu javne službe oddajajo uporabniki storitev javne službe;
- zbiranje, razvrščanje, skladiščenje izrabljenih vozil ter odpadkov, ki so sestavni deli vozil;
- obdelava²² izrabljenih vozil pred drobljenjem²³ in
- oddaja v ponovno uporabo²⁴, recikliranje²⁵, drobljenje ali odstranjevanje sestavnih delov izrabljenih vozil.

Izrabljeno vozilo je nerabno ali zavrženo motorno vozilo, ki se mu je življenjska doba iztekla zaradi poškodb ali starosti ali drugih razlogov, in je zaradi tega postalo odpadek po merilih iz pravilnika, ki ureja ravnanje z odpadki²⁶. Ta določa, da je odpadek določena snov ali predmet, ko ga njegov povzročitelj ali

²¹ *I. območje:* upravne enote Celje, Novo mesto, Domžale, Žalec, Šmarje pri Jelšah, Velenje, Kamnik, Krško, Brežice, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Ravne na Koroškem, Sevnica, Laško, Slovenj Gradec, Mozirje, Ruše, Radlje ob Dravi, Hrastnik in Dravograd; *II. območje:* upravne enote Ljubljana, Kranj, Škofja Loka, Radovljica, Jesenice, Litija, Zagorje ob Savi, Trbovlje in Trzič; *III. območje:* upravne enote Nova Gorica, Koper, Ajdovščina, Grosuplje, Sežana, Postojna, Vrhnika, Tolmin, Trebnje, Črnomelj, Idrija, Piran, Ilirska Bistrica, Cerknica, Kočevje, Izola, Ribnica, Logatec in Metlika; *IV. območje:* upravne enote Maribor, Ptuj, Murska Sobota, Slovenska Bistrica, Lendava, Gornja Radgona, Lenart, Ljutomer, Pesnica in Ormož.

²² Obdelava izrabljenih vozil je katera koli aktivnost po prevzemu izrabljenega vozila v center za obdelavo, da se iz vozila najprej odstranijo materiali in sestavni deli, ki vsebujejo nevarne snovi, vozilo pa se nato razstavi zaradi recikliranja sestavnih delov motornih vozil ali njihove oddaje v drobljenje ali oddaje v predelavo ali odstranjevanje. Za obdelavo izrabljenih vozil se šteje tudi stiskanje ali rezanje posameznih sestavnih delov zaradi lažjega transporta v obrate za drobljenje, predelavo ali odstranjevanje.

²³ Drobljenje je lomljenje izrabljenih vozil na kose ali njihovo drobljenje, da se pridobijo odpadne kovine, ki se lahko neposredno uporabijo.

²⁴ Ponovna uporaba je kateri koli postopek, pri katerem se sestavni deli izrabljenih vozil uporabijo za namen, za katerega so bili zasnovani.

²⁵ Recikliranje je ponovna uporaba odpadnih materialov v proizvodnem procesu za enak ali drug namen, razen za pridobivanje energije.

²⁶ Opredelitev odpadka je navedena v Pravilniku o ravnanju z odpadki, Uradni list RS, št. 84/98, 45/00, 20/01, 13/03, 41/04, in v Uredbi o ravnanju z odpadki, Uradni list RS, št. 34/08, in je v skladu z opredelitvijo odpadka v ZVO-1.

druga oseba, ki ima snov ali predmet v posesti, zavrže, namerava ali mora zavreči. Vsebovati mora vsaj pogonske sklope, karoserijo, podvozje, kolesa ter katalizator in krmilno elektroniko, če ju je vozilo vsebovalo.

Storitve javne službe se izvajajo za izrabljena vozila kategorij M1²⁷, N1²⁸ in L5²⁹, pa tudi za nerabne ali zavržene sestavne dele vozil navedenih kategorij, ki nastajajo pri vzdrževanju in popraviljanju vozil, a niso opredeljeni kot nevarni odpadki.

Uporabniki storitev javne službe so povzročitelji³⁰ izrabljenih vozil. Uporabnik storitev javne službe je tudi izvajalec lokalne javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki, če gre za izrabljeno vozilo, za katerega zadnjega lastnika ni mogoče ugotoviti in določiti, vozilo pa je bilo zavrženo na območju, kjer izvajalec lokalne javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki opravlja svoje storitve – stara bremena. Uporaba storitev javne službe je obvezna za vse uporabnike storitev javne službe.

Povzročitelj izrabljenih vozil mora izrabljeno vozilo v celoti oddati³¹ na prevzemnem mestu izvajalcu javne službe, njegove sestavne dele pa v centru za obdelavo in zagotoviti, da se izrabljeno vozilo, ki ga ni mogoče oddati na prevzemnem mestu, odda v centru za obdelavo. Prevzem vozila, ki ni v celoti oddano, izvajalec javne službe posebej obračuna v skladu s tarifo storitev javne službe.

Ob oddaji izrabljenega vozila povzročitelj pridobi od izvajalca javne službe potrdilo o razgradnji vozila, s katerim ta jamči, da je bilo izrabljeno vozilo prevzeto in obdelano v skladu s predpisi, ki urejajo javno službo ravnanja z izrabljenimi vozili. Uporabniki storitev javne službe – zadnji lastniki so upravičeni do brezplačne oddaje izrabljenega vozila na prevzemnem mestu ali v centru za obdelavo.

1.5.2.1 Prevzemna mesta in centri za obdelavo izrabljenih vozil

Koncesionar mora zagotoviti obratovanje dovolj velikega števila prevzemnih mest³², razporejenih na območju opravljanja koncesije – vendar vsaj eno prevzemno mesto na območju 11 upravnih enot –, tako

²⁷ Vozila za prevoz potnikov z največ osmimi sedeži poleg sedeža voznika.

²⁸ Vozila za prevoz blaga z največjo maso do vključno 3,5 tone.

²⁹ Vozila s tremi kolesi, ki so simetrično razporejena z ozirom na vzdolžno os, katerih največja masa ne presega 1000 kilogramov in pri katerih ali prostornina motorja presega 50 kubičnih centimetrov ali konstrukcijsko določena hitrost presega 50 kilometrov na uro.

³⁰ Povzročitelj izrabljenih vozil je vsaka fizična ali pravna oseba, ki je imetnik izrabljenega vozila ali pri kateri zaradi izvajanja dejavnosti, lastnega delovanja ali opravljanja storitev drugim, stalno ali občasno nastajajo izrabljena vozila ali kot odpadki sestavni deli vozil.

³¹ Šteje se, da je izrabljeno vozilo v celoti oddano izvajalcu javne službe, če iz njega niso odstranjeni tisti sestavni deli vozila, brez katerih vozilo istega tipa ne bi bilo mogoče prijaviti v promet v skladu s predpisi, ki urejajo varnost cestnega prometa, razen sestavnih delov, ki se ob uporabi vozila zaradi izrabe pogosto zamenjujejo. Na prevzemnem mestu se lahko odda izrabljeno vozilo tudi, če ne izpolnjuje navedenih zahtev, če ga je mogoče prevažati s tovornjakom, ki je namenjen prevozu vozil.

³² Prevzemno mesto je objekt ali prostor v objektu, ki ga upravlja izvajalec javne službe sam ali v njegovem imenu in za njegov račun njegov podizvajalec, in je urejen za prevzemanje izrabljenih vozil od povzročiteljev odpadkov, za začasno skladiščenje in razvrščanje izrabljenih vozil ter druge aktivnosti, povezane z njihovo oddajo v center za obdelavo.

da razdalja po javnih cestah od prevzemnega mesta do stalnega prebivališča uporabnikov storitev ni večja od 50 kilometrov. Koncesionar lahko za upravljanje prevzemnega mesta in prevoz izrabljenih vozil od prevzemnih mest do centra za obdelavo najame podizvajalca.

Koncesionar mora imeti najmanj en center za obdelavo izrabljenih vozil³³, v katerem se izvajajo najmanj naslednji postopki obdelave izrabljenih vozil:

- odstranitev vse opreme iz izrabljenih vozil, ki bi lahko pri nadaljnjih postopkih obdelave škodljivo vplivala na okolje;
- odstranitev sestavnih delov in materialov, če so označeni, da vsebujejo svinec, živo srebro, kadmij ali šestvalentni krom in
- odstranitev materialov in sestavnih delov, ki vsebujejo nevarne snovi, da se prepreči onesnaževanje odpadkov, ki se jih pridobi po drobljenju sestavnih delov izrabljenih vozil.

Koncesionar mora zagotoviti, da se:

- materiali in deli z nevarnimi snovmi iz izrabljenega vozila odstranijo takoj po prejemu vozila v obdelavo;
- odstranitev sestavnih delov iz izrabljenega vozila in njihovo skladiščenje izvaja tako, da je zagotovljena njihova ponovna uporaba in predelava ter še posebej recikliranje;
- sestavni deli, pridobljeni po obdelavi izrabljenih vozil v centru za obdelavo, ponovno uporabljajo, reciklirajo, obdelujejo z drobljenjem, materiali, ki so pridobljeni z drobljenjem sestavnih delov, pa predelujejo ali odstranjujejo redno in brez zastojev, doma ali v tujini, z zmogljivostjo, ki preprečuje kopičenje sestavnih delov v centru za obdelavo.

1.5.2.2 Odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo

Pravilnik o izrabljenih vozilih v 9. členu določa, da lahko Ministrstvo za okolje in prostor izda osebi za izvajanje njene dejavnosti dovoljenje, da pred oddajo izrabljenega vozila izvajalcu javne službe, enega ali več njegovih sestavnih delov zadrži, če:

- izrabljena vozila sama pridobiva ali jih poseduje, ker jo je lastnik ali imetnik izrabljenega vozila pooblastil, da v njegovem imenu in za njegov račun odda izrabljeno vozilo izvajalcu javne službe;
- izrabljena vozila razstavlja zaradi pridobivanja uporabnih sestavnih delov vozil;
- ima namen sestavne dele ponovno uporabiti sama ali jih dati v promet za njihovo ponovno uporabo;
- razstavlja vozila zaradi odvzema sestavnih delov v objektih, ki imajo za razstavljanje vozil uporabno dovoljenje v skladu s predpisi, ki urejajo graditev objektov.

Oseba, ki je pridobila takšno dovoljenje, je oproščena plačila razgradnje izrabljenega vozila v skladu s tarifo storitev javne službe, ker izrabljeno vozilo ni v celoti oddano izvajalcu javne službe. Ministrstvo za okolje in prostor v dovoljenju določi vrsto sestavnih delov, ki se jih lahko odvzema iz izrabljenih vozil, letno število vozil, ki se jim lahko odvzame sestavne dele za njihovo ponovno uporabo, in celotno letno maso sestavnih delov vozil, za katere je izdano dovoljenje za odvzem iz izrabljenih vozil zaradi ponovne uporabe.

³³ Center za obdelavo je objekt ali del objekta, ki ga upravlja izvajalec javne službe in je urejen za obdelavo izrabljenih vozil.

1.5.2.3 Odjava vozila iz prometa

Pravilnik o registraciji vozil določa, da se vozila odjavijo tako, da se črtajo iz evidence registriranih vozil. Predlogu za odjavo vozila je treba priložiti tudi izjavo o lokaciji vozila ali potrdilo o uničenju vozila za izrabljeno vozilo. Evidenca registriranih vozil se vodi računalniško in v obliki kartoteke vozil, ki jo sestavljajo predlogi za registracijo vozila.

ZVCP-1 določa, da mora lastnik izrabljenega vozila ob odjavi vozila iz prometa predložiti potrdilo o uničenju vozila, ki ga registracijska organizacija posreduje Ministrstvu za okolje in prostor. Lastnik vozila, ki ni izrabljeno, mora ob odjavi vozila izpolniti izjavo o lokaciji vozila. Odjavljeno vozilo mora biti na lokaciji, ki je navedena v izjavi. Ministrstvo za okolje in prostor sme pridobiti in uporabljati podatke o izrabljenih vozilih in njihovih lastnikih iz obstoječih uradnih evidenc. Prav tako sme pridobiti in uporabljati podatke o vozilih in njihovih lastnikih, ki so odjavljena iz prometa in je zanje izdana izjava o lokaciji vozila.

Minister za okolje in prostor je na podlagi ZVCP-1³⁴ izdal Pravilnik o potrdilu o prevzemu izrabljenega motornega vozila v razgradnjo in o izjavi o lokaciji vozila³⁵ (v nadaljevanju: pravilnik o potrdilu o razgradnji in izjavi o lokaciji vozila), s katerim je določena oblika in vsebina potrdila o prevzemu izrabljenega vozila v razgradnjo (v nadaljevanju: potrdilo o razgradnji vozila³⁶) in izjave o lokaciji vozila³⁷ ter obvezna ravnanja v zvezi z izdajanjem, izpolnjevanjem in hrambo teh potrdil in izjav. Pravilnik o potrdilu o razgradnji in izjavi o lokaciji vozila določa, da mora lastnik vozila potrdilo o razgradnji vozila ali izjavo o lokaciji vozila izpolniti in oddati hkrati z vlogo za odjavo vozila iz prometa prijavno-odjavni službam, ki so pooblaščen za odjavo vozil iz prometa. Prijavno-odjavna služba mora zbrana potrdila o razgradnji in izjave o lokaciji vozila pošiljati Ministrstvu za okolje in prostor periodično, vendar ne v razdobjih, ki bi bila daljša od enega meseca. Podatke iz potrdil o razgradnji in izjav o lokaciji hrani Ministrstvo za okolje in prostor na elektronskem mediju 30 let.

³⁴ Tretji odstavek 198. člena ZVCP-1 določa, da vrsto vozil, vsebino, obliko potrdila o uničenju vozila in izjave o lokaciji vozila ter obvezna ravnanja v zvezi z izdajanjem, izpolnjevanjem in hrambo teh potrdil in izjav predpiše minister za okolje in prostor.

³⁵ Uradni list RS, št. 52/04.

³⁶ Obrazec potrdila o razgradnji vozila izpolnita lastnik in izvajalec gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili v štirih izvodih. Ob predaji vozila na prevzemnem mestu izrabljenih vozil prejme lastnik dva izvoda potrdila o razgradnji vozila; en izvod potrdila o razgradnji vozila zadrži, drugega pa skupaj z registrskimi tablicami preda ob odjavi vozila prijavno-odjavni službi. Izvajalec javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili zadrži dva izvoda potrdila o razgradnji vozila, enega za lastne evidence in drugega kot dokazilo pri periodičnih obračunih za opravljene storitve javne službe.

³⁷ Izjavo o lokaciji vozila izpolni zadnji lastnik vozila pri prijavno-odjavni službi v dveh enakih izvodih. En izvod izjave o lokaciji vozila zadrži lastnik vozila, drugi izvod pa ostane v prijavno-odjavni službi.

2. UGOTOVITVE

2.1 Vzpostavitev in izvajanje sistema ravnanja z izrabljenimi vozili

V sistem ravnanja z izrabljenimi vozili so vključeni izvajalci javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili in njihovi podizvajalci ter osebe, ki imajo dovoljenje za odvzem določenih sestavnih delov iz vozila pred obvezno oddajo vozila izvajalcu javne službe v dokončno razgradnjo.

2.1.1 Začasni izvajalci in koncesionarji javne službe

Vlada je 26. 3. 2004 z odločbo neposredno izbrala³⁸ štiri izvajalce za začasno opravljanje javne službe³⁹ do sklenitve pogodb s koncesionarji, izbranimi na javnem razpisu. Izbrani izvajalci so javno službo začeli izvajati s 1. 5. 2004 in so jo izvajali do 31. 3. 2007.

Na podlagi javnega razpisa za podelitev koncesij, ki je bil objavljen 27. 10. 2006⁴⁰, je vlada 22. 2. 2007 izdala odločbe o izbiri koncesionarjev za prvo, drugo in četrto območje koncesije ter odločbo o določitvi izvajalca za začasno izvajanje⁴¹ javne službe na tretjem območju koncesije in določila, da izbrani

38 Uredba o izrabljenih vozilih določa, da lahko vlada na predlog strokovne komisije do začetka izvajanja javne službe na podlagi sklenjene koncesijske pogodbe neposredno izbere osebe za opravljanje javne službe. Strokovna komisija, ki jo je vlada imenovala s sklepom št. 117-48/2003 dne 5. 6. 2003, je na podlagi preveritve izpolnjevanja zahtev za opravljanje javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili predlagala izbor štirih začasnih izvajalcev javne službe.

39 Začasne izvajalce javne službe so bili z odločbo vlade imenovani: *prvo območje koncesije*: Konzorcij Karbon, d. o. o., Velenje (v nadaljevanju: Karbon), HTZ, Harmonija tehnologije in znanja, d. o. o., Velenje (v nadaljevanju: HTZ) in Avtoprevoznništvo Zdenko Berlot, s. p., Velenje; *drugo območje koncesije*: Get Inženiring, d. o. o., Kresnice (v nadaljevanju: Get); *tretje območje koncesije*: Avtotransporti Kastelec, Lado Kastelec, s. p., Grosuplje (v nadaljevanju: Kastelec) in *četrto območje koncesije*: Konzorcij Wolf, d. o. o., Skakovci (v nadaljevanju: Wolf) in Letnik-Saubermacher, d. o. o., Lenart v Slovenskih Goricah (v nadaljevanju: Letnik-Saubermacher). Območja koncesije, na katerih so izvajali javno službo začasni izvajalci, so ista kot območja koncesije, kjer javno službo opravljajo koncesionarji, razen pri Upravni enoti Novo mesto, ki je bila priključena prvemu območju koncesije, od 1. 4. 2007 pa je vključena v tretje območje koncesije.

40 Uradni list RS, št. 110-111/06. V objavi besedila javnega razpisa je navedeno, da je izvajalec javnega razpisa Ministrstvo za okolje in prostor.

41 Ker nihče od prijavljenih kandidatov – Kastelec in Dinos, d. o. o., Ljubljana (v nadaljevanju: Dinos) – za opravljanje javne službe na tretjem območju koncesije ni izpolnjeval vseh predpisanih zahtev, sta bili ponudbi obeh kandidatov zavrnjeni. Ker se je dotedanjemu začasnemu izvajalcu javne službe na tem območju koncesije (Kastelec) iztekla pogodba o začasnem opravljanju javne službe 31. 3. 2007, javno službo pa je bilo kljub temu treba opravljati, je vlada za začasno izvajanje javne službe, za obdobje do največ enega leta, z odločbo določila dotedanjega izvajalca.

koncesionarji oziroma začasni izvajalec začnejo opravljati javno službo s 1. 4. 2007. Koncesijske pogodbe s koncesionarji za prvo, drugo in četrto območje koncesije in pogodbo o začasnem opravljanju javne službe na tretjem območju koncesije je po pooblastilu vlade sklenilo Ministrstvo za okolje in prostor marca 2007. V koncesijskih pogodbah je določeno, da lahko koncesionar na svojem območju koncesije opravlja javno službo pet let od začetka izvajanja koncesijske pogodbe, začasni izvajalec pa do izbire koncesionarja oziroma največ eno leto.

Javni razpis za podelitev koncesije za izvajanje javne službe za tretje območje koncesije je bil objavljen 18. 5. 2007⁴². Vlada je 28. 2. 2008 izdala odločbo o izbiri koncesionarja za tretje območje koncesije. Izbran je bil koncesionar, ki je na tem območju koncesije že izvajal javno službo na podlagi začasne pogodbe. Z izbranim koncesionarjem je bila sklenjena koncesijska pogodba za opravljanje javne službe za obdobje pet let.

Tabela 1: Koncesionarji javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili

Območje koncesije	Koncesionar	Partnerji koncesionarja	Datum koncesijske pogodbe	Začetek opravljanja javne službe
I.	Karbon	Dinos in HTZ	28. 3. 2007	1. 4. 2007
II.	Kastelec	-	28. 3. 2007	1. 4. 2007
III.	Kastelec	-	31. 3. 2008	1. 4. 2008
IV.	Dinos	Letnik-Sauberacher	29. 3. 2007	1. 4. 2007

Vir: koncesijske pogodbe.

2.1.2 Cilji ravnanja z izrabljenimi vozili in ocena števila izrabljenih vozil

V resoluciji je predvideno, da se za vsako vrsto odpadkov izdelata operativni program ali program ravnanja, s katerim se določijo ukrepi za doseg ciljev pri ravnanju s posamezno vrsto odpadkov in stroški izvajanja teh ukrepov. V obdobju do leta 2008 je bila kot sestavni del nacionalnega programa za področje odpadkov predvidena priprava 12 operativnih programov oziroma programov ravnanja, med njimi tudi program ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili. V resoluciji so zastavljeni okvirni cilji, ki naj bi jih v Republiki Sloveniji dosegli pri ravnanju z izrabljenimi vozili.

2.1.2.a Ministrstvo za okolje in prostor ni izdelalo operativnega programa ravnanja z izrabljenimi vozili, v katerem bi prikazalo in analiziralo stanje na področju ravnanja z izrabljenimi vozili, določilo ukrepe za uresničitev zastavljenih ciljev na področju ravnanja z izrabljenimi vozili, roke, odgovorne osebe in stroške izvajanja ukrepov.

⁴² Uradni list RS, št. 43/07.

Tabela 2: Predvidene letne kapacitete izvajalcev javne službe za obdelavo izrabljenih vozil

Predpis, pogodba	Kapaciteta izvajalca javne službe za letno obdelavo izrabljenih vozil (število vozil)	Skupne kapacitete štirih izvajalcev javne službe za letno obdelavo izrabljenih vozil (število vozil)
Pogodbe o izvajanju storitev javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili, april 2004 (veljavne do 31. 3. 2007)	20.000*	80.000
Resolucija, januar 2006	12.500 – 15.000	50.000 – 60.000
Koncesijske pogodbe, april 2007 in april 2008	8.000	32.000
Predlog spremembe uredbe o izrabljenih vozilih, julij 2008	12.500 – 15.000	50.000 – 60.000

* V pogodbah so zahtevane kapacitete za obdelavo 20.000 ton izrabljenih vozil letno (ker je masa izrabljenega vozila tona, mora izvajalec javne službe letno obdelati 20.000 izrabljenih vozil).

Vira: pogodbe o izvajanju storitev javne službe, koncesijske pogodbe, predlog spremembe uredbe o izrabljenih vozilih, resolucija in lasten izračun.

2.1.2.b Ministrstvo za okolje in prostor nima določene metodologije za izračun števila vozil, ki naj bi postala izrabljena, oziroma odpadek v določenem letu, zato tudi nima enotno določene ocene števila izrabljenih vozil, nastalih v enem letu. V pogodbah s štirimi izvajalci javne službe, ki so veljale do 31. 3. 2007, je bilo določeno, da mora vsak od njih razpolagati s kapacitetami, ki omogočajo obdelavo 20.000 izrabljenih vozil letno. Ministrstvo za okolje in prostor je v koncesijskih pogodbah s štirimi koncesionarji javne službe določilo, da mora vsak koncesionar na svojem območju koncesije v centru za obdelavo razpolagati s kapacitetami, ki omogočajo razgradnjo 8.000 izrabljenih vozil letno. To pomeni, da je Ministrstvo za okolje in prostor ob podpisu koncesijskih pogodb marca 2007 predvidevalo, da na območju Republike Slovenije letno nastane in se razgradi približno 32.000 izrabljenih vozil. V predlogu spremembe uredbe o izrabljenih vozilih iz julija 2008⁴³ in v resoluciji, objavljeni januarja 2006, ki ju je pripravilo Ministrstvo za okolje in prostor, je navedeno, da naj bi letno v Republiki Sloveniji nastalo med 50.000 in 60.000 izrabljenih vozil. Ker Ministrstvo za okolje in prostor nima metodologije za določitev števila izrabljenih vozil, ki nastanejo v enem letu, vse od vzpostavitve sistema ravnanja z izrabljenimi vozili ni določilo enotnega števila izrabljenih vozil, ki naj bi nastala v enem letu, zato je od izvajalcev javne službe v pogodbah zahtevalo, da razpolagajo z različnimi letnimi kapacitetami za obdelavo izrabljenih vozil. Ker Ministrstvo za okolje in prostor nima nedvoumno in enotno določene ocene letnega števila vozil, ki postanejo odpadek, ni mogoče meriti uspešnosti zajema izrabljenih vozil v sistem razgradnje izrabljenih vozil razgradnje izrabljenih vozil, v katerega so vključeni izvajalci javne službe in osebe, ki imajo na podlagi 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih dovoljenje za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo.

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Ocene o številu izrabljenih vozil, ki naj bi nastala v enem letu, se razlikujejo, saj je število izrabljenih vozil težko objektivno oceniti, ker ni mogoče povezati količine prodanih vozil in nastalih izrabljenih vozil. Poleg tega je, v skladu z zakonsko opredeljitvijo odpadka, izrabljeno motorno vozilo tisto vozilo, ki poleg objektivnih meril (nerabno, zavrženo ali poškodovano

⁴³ Predlog uredbe o izrabljenih vozilih z obrazložitvijo predlogov sprememb z dne 3. 7. 2008.

vozilo, ki se mu je iztekla življenjska doba), izpolnjuje tudi subjektivna merila (vozilo postane odpadke, ko ga zadnji lastnik, ki ga ima v posesti, zavrže, namerava ali mora zavržeti; na to odločitev zadnjega lastnika v pa veliki meri vplivajo tudi socialno-ekonomski dejavniki). Šele na izkustveni osnovi, z izvajanjem sistema, je mogoče dobiti potrditve upravičenosti oziroma neupravičenosti teh ocen. Ministrstvo za okolje in prostor bo v okviru podlag za pripravo sprememb predpisa o ravnanju z izrabljenimi vozili ponovno ocenilo število izrabljenih vozil, ki naj bi nastala letno. S težavo pri določanju števila nastalih izrabljenih vozil se soočajo vse države članice Evropske unije. Pri tokovih odpadkov, kater ni mogoče enoznačno povezati prodaje novih proizvodov in nastajanja odpadkov (izrabljena vozila, odpadna električna in elektronska oprema), se v vseh državah članicah soočajo z oceno nastalih količin odpadkov. Podatki kažejo, da količine tovrstnih nastalih odpadkov bistveno odstopajo od ocen, ki temeljijo na predpostavki zasičenega trga, in ne upoštevajo socialno-ekonomskega vidika. Evropska komisija je zaradi razlik pri poročanju držav članic o doseganju ciljev direktive na Odboru za tehnično prilagoditev Direktive 2000/53/ES Evropskega sveta in parlamenta o izrabljenih vozilih sprejela odločitev o ustanovitvi delovne skupine, ki bo poskušala pripraviti bolj podrobno metodologijo za poročanje. Iz prvih ugotovitev delovne skupine izhaja, da je število razgrajenih izrabljenih vozil, kot je zapisano v poročilu, razmeroma majhno in bistveno odstopa od ocene, ki jo privzema Eurostat oziroma Evropska komisija. Po tej oceni naj bi delež nastalih izrabljenih vozil, ob predpostavki, da gre za zasičen trg motornih vozil in povprečni starosti voznega parka 14 let, znašal sedem odstotkov od motornih vozil kategorije M1 in N1 v uporabi. Podatki pa kažejo, da je ta odstotek v vseh državah članicah bistveno nižji in dosega dva do tri odstotke od skupnega števila vozil v uporabi.

2.1.3 Izrabljena vozila, ki se razgradijo v okviru javne službe

Med dejansko razgrajena vozila v centrih za obdelavo, ki jih upravljajo koncesionarji javne službe, se štejejo vsa izrabljena vozila, ki jih lastniki oddajo na prevzemnih mestih koncesionarjev in zanje dobijo potrdila o razgradnji.

Število izrabljenih vozil, ki so jih začasni izvajalci javne službe in koncesionarji sprejeli in razgradili v centrih za obdelavo od vzpostavitve sistema ravnanja z izrabljenimi vozili od 1. 5. 2004 do konca leta 2008, je prikazano v tabeli 3.

Tabela 3: Pregled števila izrabljenih vozil, ki so bila razgrajena v letih od 2004 do 2008

Št. razgrajenih izrabljenih vozil/leto	2004*	2005	2006	2007	2008
Izdana potrdila o razgradnji	4.886	1.886	8.104	6.652	4.974
Stara bremena	6.381	2.819	1.314	1.757	1.806
Skupaj	11.267	4.705	9.418	8.409	6.780

* Upoštevani so podatki od 1. 5. 2004, z vstopom Republike Slovenije v Evropsko unijo.

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor.

Od uveljavitve sistema 1. 5. 2004 pa do konca novembra 2005 so razgradnjo izrabljenih vozil, danih na trg pred letom 2002, plačevali zadnji lastniki vozila. Pomemben ukrep Ministrstva za okolje in prostor za zvečanje števila oddanih izrabljenih vozil v razgradnjo v centre za obdelavo je bila ukinitvev plačila razgradnje za zadnje lastnike vozil s 1. 12. 2005⁴⁴, ki je vplivala tudi na povečanje števila izrabljenih vozil, oddanih v razgradnjo v letu 2006.

⁴⁴ Ukinitvev plačila za zadnje lastnike je bila določena s spremembo uredbe o izrabljenih vozilih z dne 25. 11. 2005.

Tabela 4: Izračun deleža nastalih izrabljenih vozil, ki so bila dana v razgradnjo v okviru javne službe v letih 2007 in 2008

Način oddaje izrabljenega vozila v razgradnjo	Predvideno letno število nastalih izrabljenih vozil	Število razgrajenih vozil 2007	Delež v odstotkih	Število razgrajenih vozil 2008	Delež v odstotkih
(1)	(2)	(3)	(4) = (3)/(2)*100	(5)	(6) = (5)/(2)*100
Izdana potrdila o razgradnji	50.000*	6.652	13,3	4.974	9,9
Stara bremena	-	1.757	-	1.806	-
Skupaj	50.000	8.409	16,8	6.780	13,6

* Upoštevali smo spodnjo mejo ocene števila letno nastalih izrabljenih vozil iz resolucije in predloga spremembe uredbe o izrabljenih vozilih iz julija 2008.

Viri: Ministrstvo za okolje in prostor, resolucija, sprememba uredbe o izrabljenih vozilih iz julija 2008, izračun računskega sodišča.

2.1.3.a V letu 2007 je bilo v centrih za obdelavo razgrajeno le 16,8 odstotka, v letu 2008 pa 13,6 odstotka izrabljenih vozil glede na ocenjeno število izrabljenih vozil, ki naj bi nastala v enem letu. Brez upoštevanja razgradnje vozil v okviru starih bremen je bil odstotek razgrajenih nastalih izrabljenih vozil še nižji in je znašal v letu 2007 13,3 odstotka, v letu 2008 pa 9,9 odstotka izrabljenih vozil, ki naj bi nastala v posameznem letu. S tem pa cilj iz resolucije, da se v sistem razgradnje izrabljenih vozil zajamejo vsa letno nastala izrabljena vozila, ni bil dosežen.

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Razlogi, ki jih navaja Evropski parlament v študiji (End of Life Vehicle Directive – An assessment of the current state of implementation by Member States, brez podatkov za Republiko Slovenijo), da se na prevzemnih mestih koncesionarjev ne zberejo vsa izrabljena vozila, so izvoz rabljenih vozil, preden dosežejo konec življenjske dobe, legalna prodaja rabljenih vozil kot način prikritja nelegalne dejavnosti (izvoz poškodovanih ali ukradenih vozil), veliko število izrabljenih vozil se tudi razgradi na nelegalen način zaradi pridobivanja ekonomsko zanimivih sestavnih delov zaradi razmeroma visokih cen sekundarnih surovin, izrabljena vozila se v posameznih primerih še vedno raje zapuščajo kot predpisano razgrajujejo, nekateri pa izrabljena vozila raje garažirajo, kot da bi jih oddali v razgradnjo.

2.1.3.b Ministrstvo za okolje in prostor nima niti podatkov niti enotnih verodostojnih ocen, ki bi bile podprte z dokazi o tem, kaj se zgodi z izrabljenimi vozili v enem letu.

V obrazložitvi gradiva za spremembo uredbe o izrabljenih vozilih⁴⁵ je navedena ocena, da naj bi letno v Republiki Sloveniji nastalo med 50.000 in 60.000 izrabljenih vozil. Okrog 30.000 izrabljenih vozil naj bi se razgradilo v okviru sivega trga na nenadzorovan način, saj naj bi zaradi povečanega povpraševanja po nekaterih materialih iz izrabljenih vozil lastniki vozila raje prodali avtomobilskim odpadom in drugim zbiralcem surovin, kot pa jih oddali v razgradnjo koncesionarjem javne službe. Tako naj bi izvajalci javne službe prevzeli le približno 10.000 izrabljenih vozil. Približno 20.000 iz prometa odjavljenih vozil pa naj bi lastniki prodali kot motorna vozila v sosednje države zunaj Evropske unije. Ministrstvo za okolje in prostor ni navedlo in obrazložilo podlag, na katerih je izdelalo svojo oceno.

⁴⁵ Pripravljeno v juliju 2008. Postopek sprejema spremembe uredbe o izrabljenih vozilih se je ustavil še pred medresorskim usklajevanjem.

Tabela 5: Ocena Ministrstva za okolje in prostor o tem, kje končajo izrabljena motorna vozila, ki nastanejo v enem letu

Kaj se zgodi z izrabljenimi vozili?	Ocenjeno število vozil	Odstotek vozil od ocenjenega števila izrabljenih vozil v enem letu
Prodaja vozil v sosednje države zunaj Evropske unije	20.000	33
Razgradnja v okviru sivega trga	30.000	50
Razgrajena vozila v centrih za razgradnjo	10.000	17
Skupaj – izrabljena vozila v enem letu	60.000	100

Vira: obrazložitev gradiva za spremembo uredbe o izrabljenih vozilih, julij 2008, izračun računskega sodišča.

2.1.3.c Ocenili smo, kaj se zgodi z izrabljenimi vozili, ki nastanejo v enem letu: približek ocenjenega števila vozil od 50.000 do 60.000, ki naj bi po oceni Ministrstva za okolje in prostor postala izrabljena v enem letu, je približno enak seštevku števila vozil, ki so bila oddana v centre za razgradnjo in je bilo zanje izdano potrdilo o razgradnji, in števila vozil, ki so začasno odjavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila – zmanjšano za izvožena vozila v države, ki niso članice Evropske unije.

Tabela 6: Ocena računskega sodišča, kje končajo izrabljena vozila, ki nastanejo v enem letu

Št.	Kaj se zgodi z izrabljenimi vozili nastalimi v enem letu	Število vozil na leto	
		2007	2008
1.	Razgradnja v centrih za obdelavo	8.409	6.780
2.	Razgradnja v centrih za obdelavo brez starih bremen	6.652	4.974
3.	Izvoz v države, ki niso članice Evropske unije	5.131	5.614
4.	Aktivne izjave o lokaciji vozila – prodaja (izjave, napisane v letih 2007 in 2008)	6.669	6.846
5.	Aktivne izjave o lokaciji vozila – skladiščenje (izjave, napisane v letih 2007 in 2008)	34.152	38.615
6.	Aktivne izjave o lokaciji vozila – drugi vzroki (izjave, napisane v letih 2007 in 2008)	14.344	15.323
7.	Vsota aktivnih izjav o lokaciji vozila, napisanih v letih 2007 in 2008 ⁴⁶ (4 + 5 + 6)	55.165	60.784
8.	Razgrajena vozila v centrih za obdelavo brez starih bremen + aktivne izjave o lokaciji – izvoz v države nečlanice Evropske unije = približek števila izrabljenih vozil, ki naj bi nastala v enem letu (2 + 7 - 3)	56.686	60.144
9.	Ocenjeno število nastalih izrabljenih vozil (ocena Ministrstva za okolje in prostor in resolucija)	od 50.000 do 60.000	od 50.000 do 60.000

Viri: podatki Ministrstva za notranje zadeve, Carinske uprave Republike Slovenije (v nadaljevanju: CURS), Ministrstva za okolje in prostor, predlog spremembe uredbe o izrabljenih vozilih julij 2008 in resolucija.

⁴⁶ Podatki so iz tabele št. 9 – Podatki o aktivnih izjavah o lokaciji vozila, po razlogih in letih na dan 23. 6. 2009.

Ocenjujemo, da obstaja tveganje, da lastniki mnogih vozil, ki so izrabljena, vendar so začasno odjavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila zaradi prodaje, skladiščenja ali drugih vzrokov, vozila prodajo avtomobilskim odpadom in zbiralcem sekundarnih surovin ali pa vozila nelegalno izvozijo v druge države, vozila pa še naprej ostanejo zavedena v evidencah Ministrstva za notranje zadeve kot aktivne izjave o lokaciji vozila (povezava s točko 2.1.4).

2.1.3.d Ministrstvo za okolje in prostor je v oktobru 2007 Ministrstvu za finance posredovalo predloge za uvedbo finančnih instrumentov za zagotovitev razgradnje večjega števila izrabljenih vozil. Ministrstvo za okolje in prostor je navedlo, da je vzrok za majhno število izrabljenih vozil, ki se razgradijo v okviru javne službe, izjava o lokaciji vozila, ki se izrablja tako, da se vozila odjavijo iz prometa, lastniki pa jih kasneje oddajo v nelegalno razgradnjo posameznikom ali avtomobilskim odpadom. Zaradi velikega števila izjav⁴⁷ je nemogoče učinkovito izvajati nadzor nad vozili. Ministrstvo za okolje in prostor je Ministrstvu za finance predlagalo uvedbo dajatve, ki bi jo plačevali vsi lastniki vozil, ne glede na to, ali so vozila v prometu ali ne. Če bi prenehanje lastništva vozila vezali na kupoprodajno pogodbo ali na predložitev potrdila o razgradnji vozila, bi tak sistem stimuliral lastnike vozil, da bi vozilo legalno predali v razgradnjo izvajalcem javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili, saj bi s tem prenehala obveznost plačevanja predlagane dajatve.

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Ministrstvo za finance se ni strinjalo z uvedbo dajatve, saj je bila po njihovem mnenju to neustrezna rešitev.

2.1.3.e Ministrstvo za okolje in prostor je v juniju in juliju 2008 pripravilo več predlogov spremembe uredbe o izrabljenih vozilih, da se izboljša zajem izrabljenih vozil v sistem razgradnje v okviru javne službe, uvedejo finančne spodbude za oddajo izrabljenega vozila v razgradnjo, zmanjšajo administrativne ovire in da se določila iz pravilnika o izrabljenih vozilih prenesejo v uredbo o izrabljenih vozilih. V zadnjem predlogu spremembe uredbe o izrabljenih vozilih z dne 3. 7. 2008 je:

- podrobneje opredeljen pojem izrabljenega vozila, začasno skladiščenje vozila in odgovornost zadnjega lastnika oziroma novega lastnika vozila, ki ni v prometu, glede oddaje izrabljenega vozila koncesionarjem;
- uvedeno plačilo kavcije ob odjavi vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila kot finančno jamstvo, da bo odjavljeno vozilo v šestih mesecih od odjave ponovno prijavljeno v promet, oddano koncesionarju v razgradnjo ali registrirano v tujini, saj bi se kavcija plačniku povrnila⁴⁸;
- omejena pravica oseb, ki pridobijo okoljevarstveno dovoljenje za pripravo sestavnih delov vozil za ponovno uporabo, tako da masa odvzetih sestavnih delov vozila ne presega 20 odstotkov mase vozila in je izrabljeno vozilo last osebe na podlagi overjene kupoprodajne pogodbe, v kateri je določena obveznost novega lastnika glede oddaje vozila v razgradnjo;
- določena obveznost poročanja Evropski Komisiji in so
- navedene kazenske določbe za prekrške.

⁴⁷ Več o tem v točki 2.1.4.1.c.

⁴⁸ V predlogu spremembe uredbe o izrabljenih vozilih sta bila sprva predvidena dva možna finančna ukrepa za oddajo izrabljenih vozil v razgradnjo: kavcija ali vračilo vplačane okoljske dajatve za izrabljena vozila. Pri zadnjem bi bil lastnik ob oddaji izrabljenega vozila v razgradnjo upravičen do vračila okoljske dajatve za izrabljena vozila.

2.1.3.f Predlog spremembe uredbe o izrabljenih vozilih je bil obravnavan na delovnih sestankih⁴⁹ med Ministrstvom za okolje in prostor, Ministrstvom za finance in Ministrstvom za promet, vendar ni bil poslan v medresorsko usklajevanje. Tako v letu 2008 ni bila sprejeta sprememba uredbe o izrabljenih vozilih, s katero bi v sistem ravnanja z izrabljenimi vozili vpeljali ukrepe, ki bi preprečili zlorabo izjav o lokaciji vozila zaradi nelegalne razgradnje izrabljenih vozil, in tako zagotovili, da bi bilo večje število izrabljenih vozil razgrajeno v okviru javne službe.

Priporočila

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj na podlagi preučitve sprememb uporabe izjave o lokaciji vozila pri ravnanju z izrabljenimi vozili uvede ukrepe, ki bodo preprečili zlorabo izjav o lokaciji vozila in zagotovili zajem večjega števila izrabljenih vozil v razgrajeno v okviru javne službe tako – točke 2.1.3.c, 2.1.3.d, 2.1.3.e in 2.1.3.f –, da bo:

- vsaj časovno omejilo možnost uporabe izjave o lokaciji vozila in po določenem obdobju obvezalo lastnika vozila, da sporoči dejansko rabo vozila, sicer bi lastnik moral plačati kazen za neuporabo obveznih storitev gospodarske javne službe razgradnje izrabljenih motornih vozil ter restriktivno uporabiti morebitne izjeme (muzejska vozila), oziroma
- vzpostavilo instrument finančnega stimuliranja lastnika, da bo vozilo, ki ga ne uporablja, prodal ali oddal v razgradnjo koncesionarjem javne službe: z vračilom plačane okoljske dajatve za izrabljena vozila ob oddaji vozila v razgradnjo; z uvedbo kavcije, ki bi jo lastnik vozila plačal ob odjavi vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila in bi se plačniku vrnila, ko bi vozilo po predpisanem obdobju oddal v razgradnjo ali prodal; s plačevanjem denarnega nadomestila (na primer: dajatev za uporabo vozil v cestnem prometu, ki jo določa Zakon o letni dajatvi za uporabo vozil v cestnem prometu⁵⁰) za obdobje, ko bi bilo vozilo odjavljeno iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila.

Pomanjkljivosti izjave o lokaciji vozila so prikazane v točkah 2.1.4 in 2.1.4.d.

2.1.3.g Na podlagi ugotovitev v točkah 2.1.3.a, 2.1.3.b, 2.1.3.c, 2.1.3.d, 2.1.3.e in 2.1.3.f ocenjujemo, da Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, ker se je v letu 2007 v okviru javne službe razgradilo le 13,3 odstotka izrabljenih vozil, v letu 2008 pa 9,9 odstotka, ki naj bi nastala v posameznem letu, s tem pa cilj iz resolucije, da se v sistem razgradnje izrabljenih vozil zajamejo vsa letno nastala izrabljena vozila, ni bil dosežen. Ker Ministrstvo za okolje in prostor v letih 2007 in 2008 ni pripravilo ustreznega predloga spremembe uredbe o izrabljenih vozilih in ga posredovalo v medresorsko usklajevanje; z uredbo bi v sistem ravnanja z izrabljenimi vozili vpeljalo ukrepe, ki bi preprečili zlorabo izjav o lokaciji vozila za nelegalno razgradnjo izrabljenih vozil in zagotovili, da bi bilo večje število izrabljenih vozil razgrajeno v okviru javne službe, ravnanje Ministrstva za okolje in prostor ocenjujemo kot neučinkovito. Ministrstvo za okolje in prostor ni bilo učinkovito pri nadzoru nad delovanjem sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj nima podatkov, kaj se zgodi z izrabljenimi vozili, nastalimi v enem letu, o tem tudi ni izdelalo enotnih ocen z navedbo in obrazložitvijo podlag za izdelavo ocen.

⁴⁹ Delovni sestanki med ministrstvi niso dokumentirani.

⁵⁰ Uradni list RS, št. 57/08.

2.1.4 Evidenca registriranih vozil Ministrstva za notranje zadeve in izjave o lokaciji vozila

Pravilnik o izrabljenih vozilih določa, da se vozilo, ki ni v prometu v skladu s predpisi, ki urejajo varnost cestnega prometa, ne šteje za izrabljeno vozilo, če je lastnik tega vozila izpolnil in prijavno-odjavni službi vozil oddal izjavo o lokaciji vozila. S podpisom na izjavi o lokaciji vozila lastnik vozila jamči, da:

- je vozilo pogodbeno prenesel na osebo, katere ime in naslov sta navedena na izjavi o lokaciji vozila, ali
- namerava vozilo začasno skladiščiti v objektu, katerega naslov je naveden v izjavi o lokaciji, tako da skladiščenje vozila ne povzroča škodljivih vplivov na okolje.

Ministrstvo za notranje zadeve vodi evidenco registriranih vozil⁵¹, iz katere je razvidno, koliko vozil je bilo v posameznem letu odjavljeno iz prometa⁵² zaradi razgradnje vozila, začasnega umika vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila in po uradni dolžnosti⁵³. Na izjavi o lokaciji vozila se kot razlog začasnega umika vozila iz prometa navede prodaja, skladiščenje, vozilo muzejske vrednosti ali drugi vzroki dokončnega umika. Evidenca registriranih vozil se vodi računalniško in v obliki kartoteke vozil, ki jo sestavljajo predlogi za registracijo vozila⁵⁴.

V letu 2007 je bilo iz evidence registriranih vozil izbranih oziroma iz prometa odjavljenih 159.819 vozil, v letu 2008 pa 163.125 vozil.

⁵¹ V 202. členu ZVCP-1 so predpisani podatki, ki ji mora vsebovati evidenca registriranih vozil.

⁵² 197. člen ZVCP-1 določa, kdaj mora lastnik vozila odjaviti iz prometa. Lastnik registriranega vozila mora odjaviti vozilo pri registracijski organizaciji in hkrati z odjavo izročiti registrske tablice, če je vozilo uničeno, odsvojeno v tujino ali če bo registrirano v tujini zaradi preselitve lastnika vozila, če je ukradeno, če je potekla veljavnost prometnega dovoljenja za začasno registrirano vozilo ali če je potekla veljavnost prometnega dovoljenja. V 14. členu pravilnika o registraciji vozil je določeno, da se vozila odjavijo tako, da se črtajo iz evidence registriranih vozil. Predlogu za odjavo vozila je treba predložiti naslednja dokazila: zadnje slovensko prometno dovoljenje, izjavo o lokaciji vozila ali potrdilo o razgradnji vozila in dokazilo o istovetnosti stranke. Stranka mora hkrati z odjavo izročiti registrske tablice.

⁵³ V 16. členu pravilnika o registraciji vozil je predpisana izvedba postopka odjave vozila po uradni dolžnosti. Če lastnik vozila v primerih iz 197. člena ZVCP-1 ne odjavi vozila in ne izroči registrskih tablic, upravna enota, na območju katere ima lastnik vozila svoje stalno prebivališče ali sedež, izda pisno obvestilo, s katerim lastnika vozila opozori na izpolnitev obveznosti v 15 dneh po prejemu obvestila. Z izdajo obvestila prične upravna enota postopek za črtanje vozila iz evidence registriranih vozil. Če lastnik vozila kljub pozivu ne odjavi vozila, upravna enota črta vozilo iz evidence registriranih vozil in pošlje policiji obvestilo za odvzem registrskih tablic. Vozilo se iz evidence registriranih vozil črta po uradni dolžnosti tako, da se v evidenco doda zaznamek: vozilo odjavljeno po uradni dolžnosti, datum odjave vozila in ugotovitev o postopku z registrskimi tablicami.

⁵⁴ Določeno v 17. členu pravilnika o registraciji vozil.

Tabela 7: Vozila, odjavljena iz evidence registriranih vozil in razlogi za odjavo v letih 2006, 2007 in 2008

Št.	Razlog za odjavo vozil iz prometa	Odjavljena vozila iz prometa					
		2006 število	Delež v odstotkih	2007 število	Delež v odstotkih	2008 število	Delež v odstotkih
1.	Izjava o lokaciji - skupaj (1.1 + 1.2 + 1.3 + 1.4)	120.242	91,1	146.549	91,7	149.820	91,8
1.1	Prodaja*	30.487	25,4	29.236	19,9	30.188	20,1
1.2	Skladiščenje vozila*	62.089	51,6	82.040	56,0	86.758	57,9
1.3	Vozilo muzejske vrednosti*	12	0	4	0,0	2	0
1.4	Drugi vzroki dokončnega umika*	27.654	23,0	35.269	24,1	32.872	21,9
2.	Potrdilo o razgradnji	2.937	2,2	3.111	1,9	2.849	1,7
3.	Po uradni dolžnosti	8.758	6,6	10.159	6,4	10.456	6,4
4.	Skupaj (1 + 2 + 3)	131.937	100,0	159.819	100,0	163.125	100,0

* Deleži v točkah od 1.1 do 1.4 so izračunani glede na skupno število izjav o lokaciji in ne glede na skupno število odjav vozil iz prometa.

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve.

V letih 2007 in 2008 je bilo od vseh odjav vozil iz prometa manj kot dva odstotka vozil, ki so bila iz prometa odjavljena na podlagi potrdila o razgradnji vozila. Več kot 90 odstotkov vozil je bilo iz prometa odjavljenih na podlagi izjave o lokaciji vozila, šest odstotkov vozil pa je inšpektorat za notranje zadeve iz evidence registriranih vozil odjavil po uradni dolžnosti. Za vozila, ki so odjavljena iz prometa po uradni dolžnosti, se ne izpolni izjava o lokaciji vozila in zato ne zapadejo pod inšpekcijski nadzor IRSOP. Za ta vozila obstaja tveganje, da niso razgrajena na predpisani način.

Kot razlog za odjavo vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila v letih 2007 in 2008 je bila v približno 20 odstotkih navedena prodaja vozila. V letu 2007 je bilo skladiščenje vozila, kot razlog za odjavo vozila iz prometa, naveden v 56 odstotkih izjav o lokaciji vozila, v letu 2008 pa v 58 odstotkih izjav o lokaciji vozila.

2.1.4.a Izjava o lokaciji vozila v delu, ki se nanaša na začasno skladiščenje vozila, ni ustrezno zasnovana, saj ne zagotavlja preprečitve škodljivih vplivov na okolje. Upravne enote, ki izvajajo odjave vozil iz prometa, ob predložitvi izjave o lokaciji nimajo podatka o tem, ali je lokacija, kjer bo vozilo skladiščeno, primerna za skladiščenje tako, da skladiščenje vozila ne povzroča škodljivih vplivov na okolje, kot je predpisano⁵⁵, in tudi niso obvezane zagotoviti tega podatka. Inšpekcijske službe pa zaradi velikega števila izjav o lokaciji vozila ne morejo naknadno nadzirati primernosti lokacij za skladiščenje vozila.

⁵⁵ Pravilnik o izrabljenih vozilih v šestem odstavku 4. člena določa, da skladiščenje motornega vozila ne povzroča škodljivih vplivov na okolje, če je skladišče zaprt in pokrit prostor v objektu ali delu objekta, ki je namenjen garažiranju vozil, ali ograjen prostor z utrjenimi tlemi in urejenim tlakom v skladu s predpisom, ki ureja emisije snovi pri odvajanju odpadnih vod iz postaj za preskrbo motornih vozil z gorivi, objektov za vzdrževanje in popravila motornih vozil ter pralnic za motorna vozila.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj predpis, v katerem je opredeljeno začasno skladiščenje vozila kot razlog za začasno odjavo vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, dopolni z določilom, da je treba ob odjavi vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila predložiti tudi dokazilo, da je vozilo skladiščeno tako, da ne povzroča škodljivih vplivov na okolje.

2.1.4.b V evidencah registriranih vozil je kot razlog za začasno odjavo vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila naveden razlog "drugi vzroki dokončnega umika". V letu 2007 je bilo iz evidence registriranih vozil zaradi navedenega vzroka objavljenih 24 odstotkov vseh vozil, ki so bila v tem letu objavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, v letu 2008 pa je bilo tovrstnih odjav 22 odstotkov. V evidenci registriranih vozil so kot "drugi vzroki dokončnega umika" večinoma navedeni naslednji razlogi: poškodba vozila, prodaja v Sloveniji ali v tujini, vozilo je nevozno in se skladišči v Sloveniji ali v tujini. Navedeni razlogi so vključeni že med "prodajo ali skladiščenje" kot razloga za začasni umik vozila iz prometa.

Pojasnilo Ministrstva za notranje zadeve

V predpisih ni navedeno, v katerih primerih se v izjavah o lokaciji vozila za začasni umik vozila iz prometa uporabi razlog "drugi vzroki dokončnega umika". Odločitev o uporabi razloga je prepuščena presoji zaposlenega na upravni enoti, ta pa navadno navede, kar mu pove lastnik vozila. Zaposleni na upravni enoti niso pristojni za preverjanje resničnosti navedb lastnikov vozil.

2.1.4.c Ministrstvo za okolje in prostor, ki je pristojno za pripravo in izdajo pravilnika o potrdilu o razgradnji in izjavi o lokaciji vozila, v pravilniku ni opredelilo, v katerih primerih se v izjavah o lokaciji vozila uporabi razlog "drugi vzroki dokončnega umika", oziroma ni dovolj natančno določilo, v katerih primerih se uporabita razloga "prodaja in skladiščenje vozila" kot razloga za začasno odjavo vozila iz prometa. V letih 2007 in 2008 je pri več kot 20 odstotkih izjav o lokaciji vozila kot razlog za odjavo naveden "drugi vzroki dokončnega umika", kot najpogostejša vzroka za odjavo pa sta bila navedena skladiščenje ali prodaja vozila, ki že obstajata kot samostojna razloga na izjavi o lokaciji vozila.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj v predpisih, ki opredeljujejo izjavo o lokaciji vozila, natančneje opredeli, v katerih primerih se v izjavi o lokaciji vozila kot razloga za odjavo vozila uporabita "skladiščenje in prodaja" ter preuči vzroke za uporabo razloga "drugi vzroki dokončnega umika". Po potrebi naj v predpisu opredeli dodatne razloge za odjavo vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, uporabo razloga "drugi vzroki dokončnega umika" pa naj odpravi ali omeji na izjemne primere.

2.1.4.d Na podlagi ugotovitev v točkah 2.1.4.a, 2.1.4.b in 2.1.4.c ocenjujemo, da Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj ni ustrezno opredelilo izjave o lokaciji vozila v delu, ki se nanaša na začasno skladiščenje vozila in tako ni zagotovilo preprečitve škodljivih vplivov na okolje. Poleg tega ni dovolj natančno določilo, v katerih primerih se uporabita "prodaja in skladiščenje vozila" kot razloga za začasno odjavo vozila iz prometa.

2.1.4.1 Aktivne izjave o lokaciji vozila

Na dan 31. 12. 2008 je bilo v evidenci registriranih vozil Ministrstva za notranje zadeve evidentiranih 173.602 izjav o lokaciji vozila, ki so bile izdane v obdobju od 6. 3. 2006⁵⁶ do konca leta 2008 in so bile na navedeni dan še vedno aktivne. Vozilo, ki ima aktivno izjavo o lokaciji vozila, je še vedno začasno objavljeno iz prometa, ker je uradno še vedno skladiščeno, ali ga namerava lastnik prodati, ali je muzejske vrednosti, ali zaradi drugih vzrokov dokončnega umika.

Tabela 8: Podatki o številu aktivnih izjav o lokaciji vozila, po razlogih in po letih – stanje na dan 31. 12. 2008

Razlog za začasno odjavo vozila iz prometa	Aktivne izjave z navedbo leta, ko je bila izjava izdana				
	2006	2007	2008	Skupaj na dan 31. 12. 2008	Delež*
	število	število	število	število	v odstotkih
Prodaja vozila	7.044	6.816	9.717	23.577	13,6
Skladiščenje vozila	25.497	34.964	46.917	107.378	61,9
Vozilo muzejske vrednosti	7	4	2	13	0
Drugi vzroki	11.938	14.469	16.227	42.634	24,5
Skupaj	44.486	56.253	72.863	173.602	100,0

* Pri vsakem od štirih razlogov za začasno odjavo vozila iz prometa smo izračunali delež aktivnih izjav v skupnem številu aktivnih izjav na dan 31. 12. 2008.

Vira: Ministrstvo za notranje zadeve in izračun računskega sodišča.

Med aktivnimi izjavami na dan 31. 12. 2008 je bil razlog za začasno odjavo iz prometa v 62 odstotkih izjav skladiščenje vozila, v 14 odstotkih je bil razlog načrtovana prodaja vozila in v 24 odstotkih so bili razlog za začasno odjavo drugi vzroki dokončnega umika (poškodba vozila, prodaja v Sloveniji ali zunaj nje, vozilo je nevozno in se skladišči ipd.).

Da bi preučili, kaj se dogaja z aktivnimi izjavami o lokaciji vozila, smo preverili tudi število aktivnih izjav o lokaciji vozila v letu 2009, kar pa ne vpliva na izrek mnenja o smotnosti poslovanja Ministrstva za okolje in prostor in Ministrstva za notranje zadeve.

⁵⁶ Dne 6. 3. 2006 je bila vzpostavljena evidenca registriranih vozil (MRVL evidenca) v obstoječi elektronski obliki.

Tabela 9: Podatki o številu aktivnih izjav o lokaciji vozila, po razlogih in po letih – stanje na dan 23. 6. 2009

Razlog za začasno odjavo vozila iz prometa	Aktivne izjave z navedbo leta, ko je bila izjava izdana				
	2006	2007	2008	Skupaj na dan 23. 6. 2009	Delež*
	število	število	število	število	v odstotkih
Prodaja vozila	6.997	6.669	6.846	20.512	12,8
Skladiščenje vozila	25.274	34.152	38.615	98.041	61,2
Vozilo muzejske vrednosti	7	3	2	12	0
Drugi vzroki	11.890	14.344	15.323	41.557	26,0
Skupaj	44.168	55.168	60.786	160.122	100,0

* Pri vsakem od štirih razlogov za začasno odjavo vozila iz prometa smo izračunali delež aktivnih izjav v skupnem številu aktivnih izjav na dan 23. 6. 2009.

Vira: Ministrstvo za notranje zadeve, izračun računskega sodišča.

2.1.4.1.a V evidenci registriranih vozil je bilo na dan 23. 6. 2009 evidentiranih 160.122 aktivnih izjav o lokaciji vozila, ki so bile izdane od 6. 3. 2006 do 31. 12. 2008. Število aktivnih izjav o lokaciji vozila se je od 31. 12. 2008 do 23. 6. 2009 zmanjšalo za 13.480 izjav, od tega se je status⁵⁷ spremenil za 12.077 oziroma 16,6 odstotka izjav, izdanih v letu 2008, in le 1.403⁵⁸ oziroma 1,4 odstotka izjav, izdanih v letih 2006 in 2007. Večina vozil, ki so bila začasno objavljena iz prometa na podlagi izjav o lokaciji vozila, izdanih v letih 2006 in 2007, je imela tako na dan 31. 12. 2008 kot tudi na dan 23. 6. 2009 aktivno izjavo o lokaciji vozila, zato ocenjujemo, da lastniki večine vozil, ki uporabijo izjavo o lokaciji vozila zaradi začasne odjave vozila iz prometa, ker nameravajo vozilo v resnici prodati, izvoziti ali ga določeno obdobje ne uporabljati, umaknejo izjavo o lokaciji vozila oziroma spremenijo njen status že v prvem letu po izdaji izjave. Po naši oceni za velik delež vozil, ki imajo aktivno izjavo o lokaciji vozila staro več kot eno leto, obstaja tveganje, da bodo končala pri nelegalnih zbiralcih surovin in tako ne bodo razgrajena v okviru javne službe. Pri izdelavi ocene, kje končajo izrabljena vozila, nastala v enem letu (povezava s točko 2.1.3.c), smo uporabili predpostavko, da so se vozila, ki so imela na dan 23. 6. 2009 aktivno izjavo o lokaciji vozila, razgradila zunaj sistema javne službe.

2.1.4.1.b Izjave o lokaciji vozila predstavljajo sporno ureditev načina začasne odjave vozila iz prometa v sistemu evidence registriranih vozil, ker nimajo vgrajenih kontrol, ki bi preprečevale zlorabe tega instrumenta za nelegalno razgradnjo vozil. Izjave o lokaciji vozila niso časovno omejene, od lastnika vozila pa se po določenem obdobju, ko je vozilo začasno objavljeno iz prometa, ne zahteva, da sporoči, kaj se je z vozilom dejansko zgodilo, in se tako spremeni "status izjave". Poleg tega lastnik vozila za obdobje začasne odjave vozila iz prometa ne plačuje nobenega denarnega nadomestila in zato tudi nima interesa, da bi vozilo, če ga

⁵⁷ Sprememba statusa izjave o lokaciji vozila pomeni, da se izjava izbriše iz evidence registriranih vozil, ker je bilo vozilo, ki je bilo pred tem na podlagi izjave o lokaciji vozila, začasno objavljeno iz prometa večinoma zaradi skladiščenja ali nameravane prodaje, ponovno registrirano, prodano v tujino ali razgrajeno v okviru javne službe.

⁵⁸ Od 31. 12. 2008 do 23. 6. 2009 je spremenilo status izjave 1.085 izjav, ki so bile napisane v letu 2007, in le 318 izjav, ki so bile napisane v letu 2006.

ne namerava več uporabljati, prodal ali dal v razgradnjo koncesionarjem javne službe. S tem je omogočeno tudi izogibanje obvezni uporabi storitev javne službe, ki je določena v 5. členu ZGJS⁵⁹.

2.1.4.1.c Zaradi velikega števila izjav o lokaciji vozila je nadzornim organom otežena kontrola nad posameznim vozilom. Zato obstaja tveganje, da mnogi lastniki vozil, ki so uradno začasno odjavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, vozila prodajo avtomobilskim odpadom, zbiralcem surovin ali jih nelegalno prodajo v druge države, vozila pa tako končajo zunaj sistema razgradnje v okviru javne službe, kar je v nasprotju tudi s petim členom ZGJS.

2.1.4.1.d Osebe, ki imajo na podlagi 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih dovoljenje za odvzem določenih sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo, pridobivajo ali posedujejo izrabljena vozila, ker jih je lastnik ali imetnik izrabljenega vozila pooblastil, da v njegovem imenu in za njegov račun oddajo izrabljeno vozilo izvajalcu javne službe. Osebe z navedenim dovoljenjem morajo po odvzemu sestavnih delov preostanek vozila oddati v dokončno razgradnjo izvajalcu javne službe. Ta mora za prejem vozila v razgradnjo izdati potrdilo o razgradnji, ki ga oseba z navedenim dovoljenjem izroči lastniku vozila, da lahko vozilo dokončno odjavi iz prometa. Za obdobje, ko je izrabljeno vozilo pri osebi z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov, do oddaje preostanka vozila izvajalcu javne službe, je vozilo začasno odjavljeno iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, po prejemu potrdila o razgradnji ob oddaji preostanka vozila v razgradnjo koncesionarjem pa bi se moralo vozilo dokončno odjaviti iz prometa. Ker osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih preostanka vozila po odvzemu sestavnih delov ne oddajo v razgradnjo izvajalcem javne službe (povezava s točkama 2.2.4.c in 2.2.4.d), za ta vozila koncesionarji ne izdajo potrdila o razgradnji vozila, zato vozila niso odjavljena iz evidence registriranih vozil, temveč so v njej zavedena kot vozila z aktivno izjavo o lokaciji vozila.

2.1.4.1.e Število vozil v evidenci registriranih vozil, ki so začasno odjavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, je izkazano premajhno, saj Ministrstvo za notranje zadeve v obstoječo evidenco registriranih vozil ni vneslo vseh izjav o lokaciji vozila, ki so bile napisane od 17. 5. 2004, ko je bila s pravilnikom o potrdilu o razgradnji in lokaciji vozila opredeljena vsebina izjave o lokaciji vozila, do 6. 3. 2006, ko je bila vzpostavljena evidenca registriranih vozil v obstoječi obliki, to je za skoraj dve leti. Prijavno-odjavna mesta na upravnih enotah, ki delujejo v okviru Ministrstva za notranje zadeve, so pošiljala Ministrstvu za okolje in prostor izjave o lokaciji vozila, vendar jih Ministrstvu za okolje in prostor po prejemu ni preštelo in evidentiralo, pač pa jih le odložilo v hrambo. Tako niti Ministrstvo za okolje in prostor niti Ministrstvo za notranje zadeve nimata natančnega podatka o številu vozil, ki so začasno odjavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozil. Posledica tega je, da ni vzpostavljenih pogojev za celovit nadzor nad vozili, ki so odjavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila.

Pojasnilo Ministrstva za notranje zadeve

ZVCP-1 v 202. členu določa, katere podatke vsebuje evidenca registriranih vozil, med katerimi ni podatkov iz izjave o lokaciji vozila oziroma iz potrdila o razgradnji vozila. Prav tako ni določeno, da se morajo podatki o izjavi o lokaciji vozila in o potrdilu o razgradnji vozila voditi v računalniški obliki. S prenovo evidence registriranih vozil je Ministrstvo za notranje zadeve vzpostavilo evidenco izdanih izjav o lokaciji vozila ter potrdil o razgradnji vozila predvsem zaradi olajšanja dela

⁵⁹ V drugem odstavku 5. člena ZGJS je določeno, da je uporaba javnih dobrin, ki se zagotavljajo z obveznimi gospodarskimi javnimi službami, obvezna, če zakon ali na njegovi podlagi izdan predpis za posamezne primere ne določa drugače.

zaposlenih pri registracijskih organizacijah in zaradi strank, ki jim obrazcev izjav o lokaciji vozila ni treba ročno izpolnjevati, saj podajo le ustno izjavo. Pred vzpostavitvijo evidence registriranih vozil se evidenca izjav o lokaciji vozila ni vodila v elektronski obliki, zato podatkov ni bilo mogoče prenesti v evidenco registriranih vozil. Do vzpostavitve evidence registriranih vozil in po njeni vzpostavitvi so se vse izjave o lokaciji vozila ter potrdila o razgradnji vozila pošiljali oziroma se pošiljajo Ministrstvu za okolje in prostor, zato bi Ministrstvo za okolje in prostor moralo imeti natančne podatke o številu izjav o lokaciji vozila oziroma bi jih lahko samo vneslo v svoje evidence.

2.1.4.1.f Ministrstvo za okolje in prostor v letih 2007 in 2008 ni imelo neposrednega dostopa oziroma vpogleda v evidenco registriranih vozil. Podatke iz navedene evidence je lahko pridobilo od Ministrstva za notranje zadeve le na podlagi pisnega zaprosila za predložitev podatkov.

Pojasnilo Ministrstva za notranje zadeve

Ministrstvo za notranje zadeve je Ministrstvu za okolje in prostor omogočilo dostop do podatkov o izrabljenih vozilih in njihovih lastnikih oziroma do podatkov o vozilih, za katera je bila izdana izjava o lokaciji vozila, na podlagi vloge, ki jo je Ministrstvo za okolje in prostor podalo šele konec leta 2009.

Ukrep Ministrstva za notranje zadeve

Ministrstvo za notranje zadeve in Ministrstvo za okolje in prostor sta 25. 1. 2010 sklenila Pogodbo o obdelavi in dostopanju do osebnih podatkov v evidencah osebnih podatkov, s katerimi upravlja Ministrstvo za notranje zadeve. Predmet pogodbe je opredelitev nabora podatkov ter načina dostopanja in posredovanja podatkov iz evidenc Ministrstva za notranje zadeve (Matični register, Register stalnega prebivalstva in Matični register vozil in listin) IRSOP prek spletne aplikacije e-RISK DUNZ.

2.1.4.1.g Na podlagi ugotovitev v točkah 2.1.4.1.a, 2.1.4.1.b, 2.1.4.1.c, 2.1.4.1.d, 2.1.4.1.e in 2.1.4.1.f ocenjujemo, da Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj institut izjave o lokaciji vozila kot način začasne odjave vozila (na tej podlagi je bilo v letih 2007 in 2008 iz prometa objavljenih več kot 90 odstotkov vseh objavljenih vozil) ni ustrezno zasnovan, ker ne spodbuja lastnika, da bi vozilo, ki ga ne namerava več uporabljati, prodal ali dal v razgradnjo koncesionarjem javne službe, kajti izjave o lokaciji vozila niso časovno omejene, lastnik vozila po določenem obdobju ni obvezan sporočiti, kaj se je z vozilom zgodilo, in za obdobje začasne odjave vozila iz prometa se ne plačuje nobenega denarnega nadomestila. Ministrstvo za okolje in prostor ni bilo učinkovito pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj nima natančnega podatka o številu vozil, ki so začasno objavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozil, zato niso vzpostavljeni pogoji za celovit nadzor nad vozili, ki so objavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor ter Ministrstvu za notranje zadeve priporočamo, naj začneta s skupnimi aktivnostmi za vzpostavitev registra motornih vozil, ki bi omogočal celovit pregled in nadzor nad vozili. V registru motornih vozil bi bila zavedena vsa vozila, ki so bila registrirana za promet v Republiki Sloveniji do trenutka, ko so bila prodana zunaj Republike Slovenije ali dana v dokončno razgradnjo pooblaščenim izvajalcem.

2.1.5 Spletna aplikacija za razgradnjo avtomobilov

Spletna aplikacija SARA Ministrstvu za okolje in prostor zagotavlja informacijsko podporo za spremljanje izvajanja razgradnje izrabljenih vozil. Uvedena je bila za vodenje podatkov o prevzemu in razgradnji izrabljenih vozil v okviru javne službe. Cilji⁶⁰ uvedbe spletne aplikacije SARA so bili:

- informacijska podpora razgradnji izrabljenih vozil,
- izdaja potrdil o razgradnji in
- poročanje Evropski uniji o učinkih razgradnje.

Uporabniki aplikacije so Ministrstvo za okolje in prostor, centri za obdelavo in prevzemna mesta koncesionarjev. Spletna aplikacija SARA omogoča različnim uporabnikom, da hkrati uporabljajo baze podatkov, kar naj bi zagotavljalo ažurnost podatkov pri vseh uporabnikih. V spletno aplikacijo SARA vnašajo podatke prevzemna mesta in centri za obdelavo koncesionarjev. Tako je mogoče spremljati, katero vozilo je bilo oddano v razgradnjo, kje je bilo oddano, kdaj je bilo razgrajeno in kolikšna je njegova masa.

2.1.5.a Ministrstvo za okolje in prostor v spletno aplikacijo SARA ni vključilo oseb, ki so dobile dovoljenje Ministrstva za okolje in prostor na podlagi 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih za odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo pred obvezno oddajo preostanka vozila koncesionarju, da bi vanjo vnašale podatke o številu in masi sestavnih delov vozil danih v ponovno uporabo, ki jih mora Ministrstvo za okolje in prostor voditi v okviru evidence o predelavi izrabljenih vozil. S tem Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo pogojev za zbiranje celotnih podatkov o prevzetih in razgrajenih izrabljenih vozilih v sistemu ravnanja z izrabljenimi vozili⁶¹ v enotni elektronski obliki in tudi ne pogojev za nadzor nad sistemom ravnanja z izrabljenimi vozili (povezava s točko 2.2.2.b).

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Ministrstvo za okolje in prostor načrtuje izvedbo nadgradnje spletne aplikacije SARA in vključitev oseb, ki so dobile dovoljenje Ministrstva za okolje in prostor za odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo, v evidenco v spletni aplikaciji SARA. Osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih bi bile v spletno aplikacijo SARA vključene le zaradi dodatnega nadzora teh oseb.

2.1.5.b Z uvedbo spletne aplikacije SARA v obstoječi obliki, ko imajo dostop do nje le Ministrstvo za okolje in prostor in koncesionarji javne službe, ki vanjo vnašajo podatke o razgrajenih vozilih v okviru javne službe, ni bil v celoti realiziran predvideni ukrep iz resolucije; ta določa, da se projekt enotnega zbiranja izrabljenih vozil na celotnem območju Republike Slovenije vodi centralno kot spletna aplikacija, ki je vezana na centralni register motornih vozil pri Ministrstvu za notranje zadeve. Evidenca registriranih vozil, ki jo vodi Ministrstvo za notranje zadeve in kamor podatke o odjavah vozil iz prometa⁶² vnašajo

⁶⁰ Priročnik za uporabo aplikacije z naslovom "SARA – spletna aplikacija za razgradnjo avtomobilov", ki ga je izdelala družba Temida, d. o. o., Ljubljana v letu 2004 za Ministrstvo za okolje in prostor.

⁶¹ V skladu z določili pravilnika o izrabljenih vozilih mora Ministrstvo za okolje in prostor voditi evidenco o predelavi izrabljenih vozil, ki vključuje podatke o ponovni uporabi, oddaji v recikliranje, drobljenje in predelavo ter odstranjevanje sestavnih delov vozil. V točki 2.2.1.a je navedeno, kateri podatki iz evidence o predelavi izrabljenih vozil se v okviru spletne aplikacije SARA vodijo za izvajalce javne službe.

⁶² Ob odjavi vozila iz prometa mora lastnik vozila prijavno-odjavni enoti predložiti tudi izjavo o lokaciji vozila ali potrdilo o razgradnji vozila.

prijavno-odjavna mesta (uprave enote), namreč ni povezana s spletno aplikacijo SARA. Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za notranje zadeve nista vzpostavila učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj obstoječi sistem, v katerem obe evidenci nista medsebojno povezani, ne omogoča pregleda nad posameznim vozilom, s tem pa niso vzpostavljeni pogoji za učinkovit nadzor nad vozili (povezava s točko 2.1.6).

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Spletna aplikacija SARA je povezana z evidenco registriranih vozil v delu, ki se nanaša na avtomatski prenos podatkov o vozilu in lastniku vozila iz evidence registriranih vozil na obrazec o potrdilu o razgradnji, ki se izdela v spletni aplikaciji SARA.

2.1.6 Primerjava evidenc o številu razgrajenih vozil

Podatki o številu razgrajenih vozil, ki jih imata Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za notranje zadeve, se razlikujejo. Vir podatkov Ministrstva za okolje in prostor je spletna aplikacija SARA, kamor podatke o razgrajenih vozilih vnašajo koncesionarji. Vir Ministrstva za notranje zadeve o številu vozil, ki so bila objavljena iz prometa na podlagi potrdila o razgradnji vozila, je evidenca registriranih vozil, v katero vnašajo podatke upravne enote ob odjavi vozila iz prometa.

Tabela 10: Primerjava podatkov o številu vozil, za katere je bilo v letih 2006, 2007 in 2008 izdano potrdilo o razgradnji vozila

Ministrstvo	Podatek o številu vozil in vir podatkov/leto	2006	2007	2008
Ministrstvo za okolje in prostor	Število razgrajenih izrabljenih vozil, za katera so bila izdana potrdila o razgradnji* (spletna aplikacija SARA)	8.104	6.652	4.974
Ministrstvo za notranje zadeve	Število objavljenih vozil na podlagi potrdila o razgradnji (evidenca registriranih vozil)	2.937	3.111	2.849
Razlika		5.167	3.541	2.125

* Vozila, ki so bila razgrajena kot stara bremena, niso vključena.

Vira: podatki Ministrstva za okolje in prostor in Ministrstva za notranje zadeve.

2.1.6.a Število odjav vozil iz prometa na podlagi potrdila o razgradnji, ki jih vodi Ministrstvo za notranje zadeve v evidenci registriranih vozil, je v letih 2007 in 2008 za približno polovico manjše od števila izdanih potrdil o razgradnji, ki jih zadnjim lastnikom vozil izdajo koncesionarji ob oddaji vozila v razgradnjo. Razlogi, da prihaja do razlik, so lahko naslednji:

- lastniki vozil, ki so začasno objavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, oddajo vozila v razgradnjo in pred tem na upravni enoti ne umaknejo izjave o lokaciji vozila, nato pa upravni enoti ne izročijo potrdila o razgradnji in tako ne odjavijo vozila iz prometa;
- Ministrstvo za notranje zadeve je vozila po uradni dolžnosti objavilo iz evidence registriranih vozil;
- manjša razlika nastane tudi zaradi časovnega zamika od izdaje potrdila o razgradnji vozila do objave vozila iz prometa na podlagi potrdila o razgradnji.

Primerjava obeh evidenc kaže, da ne obstaja neposredna povezava med spletno aplikacijo SARA in evidenco registriranih vozil, ki bi omogočala medsebojne kontrole o tem, kaj se dogaja s posameznim vozilom. Ministrstvo za okolje in prostor v letih 2007 in 2008 podatkov iz obeh evidenc med seboj ni

primerjalo in ugotavljalo razlogov za razlike, da bi izboljšalo ali poenotilo informacijske sisteme, prek katerih se vodijo podatki o razgrajenih izrabljenih vozilih.

2.1.6.b Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za notranje zadeve v letih 2007 in 2008 nista izvedla skupnih aktivnosti, da bi se vzpostavile neposredne povezave med spletno aplikacijo SARA in evidenco registriranih vozil. S povezavo obeh evidenc bi bili vzpostavljeni pogoji za izvajanje medsebojnih kontrol podatkov, s katerimi bi preprečili, da bi imela vozila, ki so bila že razgrajena, aktivno izjavo o lokaciji vozila, in ki bi opozorile na to, da je neko vozilo, ki je zavedeno v evidenci registriranih vozil, že razgrajeno. Z medsebojno povezavo obeh evidenc bi bil omogočen večji pregled nad vozili in s tem možnost boljšega nadzora nad statusom posameznega vozila.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor in Ministrstvu za notranje zadeve priporočamo, naj začeta s skupnimi aktivnostmi za vzpostavitev povezave med spletno aplikacijo SARA in evidenco registriranih vozil, da bi vzpostavila enotno bazo podatkov, iz katere bo razviden status posameznega vozila.

2.1.7 Zahteve, ki jih morajo izpolnjevati koncesionarji in centri za obdelavo vozil ter okoljevarstvena dovoljenja za ravnanje z izrabljenimi vozili

Obdelava izrabljenih vozil se lahko izvaja samo v centrih za obdelavo, ki jih upravljajo izvajalci javne službe. Koncesionarji morajo izpolnjevati zahteve glede prevzemanja⁶³, sprejemanja ter pravilne in neškodljive obdelave izrabljenih vozil ter ostankov karoserij, kakor tudi neškodljivega ravnanja z odpadki, ki nastanejo pri teh procesih⁶⁴. Izvajalec javne službe mora za ravnanje z izrabljenimi vozili v centru za obdelavo pridobiti dovoljenje Ministrstva za okolje in prostor za ravnanje z izrabljenimi vozili v centru za obdelavo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z odpadki⁶⁵ – okoljevarstveno dovoljenje za predelavo odpadkov.

Poleg navedenih zahtev mora koncesionar imeti ustrezno izobražene kadre in materialne vire (tehnična oprema, vozila, stroji, nepremičnine ipd.), imeti mora objekte ali naprave za prevzem in obdelavo izrabljenih motornih vozil ter uporabno dovoljenje za center za obdelavo izrabljenih vozil, usposobljen mora biti za vključitev v sistem ravnanja z izrabljenimi vozili vključno z informacijskim sistemom za razgradnjo vozil⁶⁶.

⁶³ Zahteve, ki jih morajo izpolnjevati prevzemna mesta koncesionarja, so opisani v Prilogi 1 k uredbi o izrabljenih vozilih in se nanašajo na opis postopkov, ki se izvedejo na prevzemnem mestu, velikost prostora, razdelitev prostora in opremo prevzemnih mest in na vodenje dokumentacije prevzemnega mesta.

⁶⁴ Zahteve, ki jih morajo izpolnjevati centri za obdelavo, so določeni v Prilogi 1 k uredbi o izrabljenih vozilih in se nanašajo na ureditev centra za obdelavo in opremo, zahteve, ki jih mora izpolnjevati center za obdelavo za primerno in okolju neškodljivo predelavo in odstranjevanje odpadkov, za postopek predobdelave vozila, za postopke razstavljanja vozil in postopke za zagotovitev ponovne uporabe, predelave in odstranjevanja, vodenje dokumentacije centra za obdelavo.

⁶⁵ 27. člen Pravilnika o ravnanju z odpadki, ki je veljal do 21. 4. 2008, določa, da lahko predelovalec ali odstranjevalec začne predelovati ali odstranjevati odpadke, ko pridobi dovoljenje Ministrstva za okolje in prostor. 20. člen Uredbe o ravnanju z odpadki določa, da mora imeti izvajalec obdelave odpadkov za obdelavo odpadkov okoljevarstveno dovoljenje v skladu z ZVO-1.

⁶⁶ Določeno v 13. členu uredbe o izrabljenih vozilih. Navedene zahteve je Ministrstvo za okolje in prostor preverjalo pri kandidatih za koncesionarje na javnem razpisu za podelitev koncesij za opravljanje javne službe.

2.1.7.a Začasna izvajalca javne službe Wolf in Letnik-Saubermacher, ki sta od 1. 1. 2007 do 31. 3. 2007 na četrtem območju koncesije izvajala javno službo, za to obdobje nista imela okoljevarstvenega dovoljenja za predelavo odpadkov.

2.1.7.b Koncesionar javne službe na četrtem območju koncesije, Dinos oziroma njegov partner Letnik-Saubermacher za obdobje od začetka opravljanja javne službe 1. 4. 2007 do 18. 6. 2007 nista imela okoljevarstvenega dovoljenja za predelavo odpadkov – izrabljenih vozil v centru za obdelavo izrabljenih vozil⁶⁷.

Ostali začasni izvajalci in koncesionarji javne službe so v letih 2007 in 2008 imeli dovoljenje za predelavo odpadkov oziroma okoljevarstveno dovoljenje za predelavo odpadkov – izrabljenih vozil v centrih za obdelavo izrabljenih vozil.

2.1.8 Dovoljenja za odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo

Na dan 1. 1. 2007 je imelo dovoljenje za odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih 14 pravnih in fizičnih oseb. V letu 2007 so dovoljenje pridobile še štiri osebe, v letu 2008 sta dovoljenje pridobili še dve osebi, tako je imelo na dan 31. 12. 2008 dovoljenje 20 pravnih in fizičnih oseb.

V vsakem od 20 dovoljenj so določeni sestavni deli izrabljenih vozil, ki jih lahko imetniki dovoljenj vzamejo iz vozila za ponovno uporabo, število vozil, iz katerih lahko vzamejo sestavne dele v enem letu, in skupna masa sestavnih delov vozil vzeti v enem letu. V večini dovoljenj⁶⁸ je bilo določeno, da sme imetnik dovoljenja iz vozila vzeti skupaj 76 sestavnih delov vozila, ki se nanašajo na motor z vsemi sklopi, dele za prenos moči, volanski mehanizem, električno-elektronske naprave, vzmeti in obese, dele karoserije, kolesa, pnevmatike ter zavore in drugo.

2.1.8.a Postopke podeljevanja dovoljenj je izvajala ARSO. Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO) pred začetkom izdaje dovoljenj ni imelo izdelanega seznama sestavnih delov vozil, ki jih sme oseba na podlagi 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih vzeti iz izrabljenega vozila za ponovno uporabo in kolikšna je njihova masa. ARSO je v dovoljenjih pri določitvi vrste sestavnih delov vozil, ki se jih sme vzeti iz izrabljenega vozila in njihove mase, navedla tiste sestavne dele in maso, ki so jih prosilci navedli v vlogi za pridobitev dovoljenja, ne da bi podatke prej preverila in poenotila. V dovoljenjih, veljavnih na dan 31. 12. 2008, je določena masa sestavnih delov vozil, ki se jih sme vzeti iz vozila, različna in se giblje od 186 do 800 kilogramov⁶⁹ kljub temu, da je v vseh dovoljenjih naveden odvzem 76 sestavnih delov vozil.

⁶⁷ Koncesionarjev partner, podizvajalec Letnik-Saubermacher, ki na četrtem območju koncesije izvaja obdelavo izrabljenih vozil v svojem centru za obdelavo, ker koncesionar nima svojega centra za obdelavo, je 18. 6. 2007 pridobil okoljevarstveno dovoljenje za predelavo odpadkov – izrabljenih vozil v centru za obdelavo izrabljenih vozil.

⁶⁸ V 17 dovoljenjih je navedeno 76 avtomobilskih delov, v treh dovoljenjih pa je dovoljen odvzem 77 delov. Dodaten del je "dodatna oprema", ki pa ni bolj podrobno specificiran, ostalih 76 delov je v vseh dovoljenjih enako.

⁶⁹ Pri vsakem dovoljenju smo na podlagi podatkov o številu vozil, iz katerih sme imetnik dovoljenja vzeti sestavne dele za ponovno uporabo v enem letu in skupni masi sestavnih delov vozil, ki jih sme vzeti iz teh vozil letno (oba podatka sta navedena v dovoljenjih), izračunali povprečno maso sestavnih delov, ki jih sme oseba z dovoljenjem vzeti iz enega izrabljenega vozila.

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Pri določitvi mase sestavnih delov, ki se jih sme vzeti iz izrabljenega vozila za ponovno uporabo, je Ministrstvo za okolje in prostor ob dejstvu, da ni imelo izdelanega seznama sestavnih delov vozila, ki se lahko odvzamejo iz posamezne vrste in tipa vozila, vključno z njihovimi masami, upoštevalo podatke iz vlog prosilcev za dovoljenje. Stranka ob vložitvi vloge za dovoljenje ni mogla vedeti, katere vrste in tipe vozil bo prevzela za odvzem določenih sestavnih delov, zato ni bilo mogoče preverjati mase posameznih odvzetih sestavnih delov. Izdelava seznama sestavnih delov, ki se lahko odvzamejo za ponovno uporabo, z njihovimi povprečnimi masami za vsak posamezen tip vozila, bi bila prevelika administrativna ovira. V praksi takemu seznamu sestavnih delov ne bi bilo mogoče slediti.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj v prihodnjih dovoljenjih za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo pri vseh dovoljenjih upošteva enako maso sestavnih delov, ki jih sme imetnik dovoljenja vzeti iz enega izrabljenega vozila, nato naj na tej podlagi določi skupno maso sestavnih delov, ki jih sme imetnik dovoljenja vzeti iz izrabljenih vozil v enem letu, ali pa naj spremeni predpis, ki opredeljuje vsebino navedenega dovoljenja tako, da se v dovoljenju ne bi več določala skupna masa sestavnih delov, ki jih sme imetnik dovoljenja v enem letu vzeti iz izrabljenih vozil, ampak bi se določilo le skupno število izrabljenih vozil, iz katerih bi imetnik dovoljenja lahko vzel le v dovoljenju navedene sestavne dele.

2.1.8.b ARSO je pri večini dovoljenj po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, ki so bila izdana v letih 2005 in 2006 in so bila veljavna na dan 31. 12. 2008, pri določitvi letnega števila izrabljenih vozil, iz katerih lahko imetnik dovoljenja vzame sestavne dele za ponovno uporabo, uporabila podatke o številu izrabljenih vozil, iz katerih so prosilci za dovoljenje vzeli sestavne dele, iz leta 2003. ARSO ni preverjala, ali prosilci izpolnjujejo prostorske in tehnične zahteve za odvzem sestavnih delov iz tolikšnega števila vozil letno, kot so zaprosili v vlogi in kolikor jih je ARSO navedla v dovoljenju, saj ni bilo določenih zahtev, ki jih mora izpolnjevati objekt, da se v njem lahko letno razstavi določeno število vozil, razen zahteve, da mora imeti objekt, kjer se dejavnost razstavljanja vozil izvaja, uporabno dovoljenje.

2.1.8.c Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO) ni imelo določenih standardov, kolikšna naj bi bila privzeta masa osiromašenega izrabljenega vozila – starega bremena in kolikšna naj bi bila masa sestavnih delov, ki jih sme oseba z dovoljenjem vzeti iz osiromašenih vozil. Od 20 dovoljenj, veljavnih na dan 31. 12. 2008, je bilo v šestih dovoljenjih določeno tudi število zapuščenih vozil – starih bremen, ki naj bi jih imetnik dovoljenja letno pridobil od občin, in masa delov, ki jih lahko vzame iz teh vozil. Na podlagi podatkov v dovoljenjih smo izračunali povprečno maso sestavnih delov in ugotovili, da je določena različno, od 570 do 750 kilogramov, čeprav ima vseh šest oseb dovoljenje za odvzem enakih sestavnih delov vozil.

2.1.8.d Pri določitvi mase sestavnih delov iz zapuščenih in osiromašenih izrabljenih vozil Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO) ni upoštevalo, da so iz zapuščenih vozil lahko že odstranjeni določeni sestavni deli, še preden jih prevzamejo osebe z dovoljenjem za odvzem določenih sestavnih delov iz izrabljenih vozil na ponovno uporabo, zato bi morale določiti nižjo maso sestavnih delov vozil, kot je masa sestavnih delov, ki se jih lahko vzame iz celih vozil. Tako pa je v večini od šestih dovoljenj povprečna masa delov, ki se jih lahko vzame iz zapuščenih vozil, enaka masi sestavnih delov, ki se jih lahko vzame iz popolnih vozil.

2.1.8.e Na podlagi ugotovitev v točkah 2.1.8.a, 2.1.8.b, 2.1.8.c in 2.1.8.d ocenjujemo, da Ministrstvo za okolje in prostor ni bilo učinkovito pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj pred podelitvijo dovoljenj na podlagi 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih ni imelo izdelanega seznama sestavnih delov, ki jih sme oseba z navedenim dovoljenjem vzeti iz izrabljenega vozila za ponovno uporabo, in kolikšna je njihova masa, imelo pa tudi ni izdelanih standardov, koliko izrabljenih vozil lahko oseba z navedenim dovoljenjem letno razstavi glede na prostorske in tehnične zahteve objektov, kjer izvaja dejavnost odvzema sestavnih delov za ponovno uporabo. Poleg tega ni imelo določenih standardov o privzeti masi zapuščenega vozila – starega bremena in sestavnih delov, ki se jih sme vzeti iz takšnega vozila. Ministrstvo za okolje in prostor je v navedena dovoljenja napisalo podatke, ki so jih prosilci za dovoljenje navedli v svojih vlogah, ne da bi jih prej preverilo in poenotilo, zato so v dovoljenjih navedeni različni podatki o masi sestavnih delov, ki se jih sme vzeti iz izrabljenih vozil, čeprav lahko vse osebe z navedenim dovoljenjem iz vozil vzamejo enake sestavne dele, dovoljeno število izrabljenih vozil, ki jih lahko letno razstavijo, pa ni pogojeno s prostorskimi in tehničnimi zahtevami objektov, kjer se izvaja dejavnost odvzema sestavnih delov za ponovno uporabo.

2.1.8.1 Pogoji za opravljanje dejavnosti razstavljanja izrabljenih vozil in okoljevarstvena dovoljenja oseb z dovoljenjem za odvzem določenih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo

2.1.8.1.a V 14 dovoljenjih po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, ki so bila izdana v letih 2005 in 2006 in so bila veljavna 31. 12. 2008, ni bilo vključenega določila o ravnanju z nevarnimi snovmi v skladu s predpisi, ki opredeljujejo ravnanje z njimi.

V dovoljenja, ki so bila izdana v letih 2007 in 2008, je Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO) vključilo določilo, da je treba z nevarnimi snovmi⁷⁰ ravnati v skladu s predpisi.

2.1.8.1.b Oseba z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih mora razstavljanje izrabljena vozila zaradi odvzema sestavnih delov v objektih, ki imajo za razstavljanje motornih vozil uporabno dovoljenje v skladu s predpisi, ki urejajo graditev objektov. ARSO je v postopku dodeljevanja dovoljenj upoštevala vsako uporabno dovoljenje, ki ga je prosilec predložil k vlogi za dovoljenje, ne glede na njegovo vsebino in datum izdaje, saj Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO) ni imelo standardov ali pravil⁷¹, ki jih mora izpolnjevati objekt, kjer se izvaja dejavnost razstavljanja vozil zaradi odvzema sestavnih delov. Osebe, ki so imele 31. 12. 2008 dovoljenje na podlagi 9. člena pravilnika o izrabljenih

⁷⁰ Nevarne snovi, ki so navedene v dovoljenjih, izdanih v letih 2007 in 2008, so izrabljene avtomobilске gume, baterije in akumulatorji ter odpadna olja, ki nastanejo zaradi odvzemanja sestavnih delov iz vozil. Za vse navedene nevarne snovi so že v letih 2005 in 2006 obstajali predpisi, ki so opredeljevali ravnanje z njimi. Ti predpisi so Uredba o načinu, predmetu in pogojih izvajanja gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi avtomobilskimi gumami, Uradni list RS, št. 48/02 – veljala do 7. 7. 2006; Uredba o načinu, predmetu in pogojih izvajanja gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi avtomobilskimi gumami, Uradni list RS, št. 71/06 – veljala do 21. 8. 2009; Pravilnik o ravnanju z baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, Uradni list RS, št. 104/00 – veljal do 13. 8. 2008; Uredba o ravnanju z baterijami in akumulatorji ter odpadnimi baterijami in akumulatorji, Uradni list RS, št. 78/08; Pravilnik o ravnanju z odpadnimi olji, Uradni list RS št. 85/98 – veljal do 28. 3. 2008 in Uredba o odstranjevanju odpadnih olj, Uradni list RS, št. 25/08.

⁷¹ Pravila glede velikosti in razdelitvi prostora, kjer poteka dejavnost ureditve prostora in ravnanja z odpadki, da se preprečijo škodljivi vplivi na okolje, skladiščenja vozil, sestavnih delov, nevarnih snovi in drugih odpadkov.

vozilih, so imele za objekte, kjer se je izvajala dejavnost odvzema izrabljenih delov iz izrabljenih vozil, uporabna dovoljenja za:

- avtomehanično, avtoličarsko, avtokleparsko delavnico,
- avtoodpad,
- demontažno delavnico,
- poslovni objekt za razstavljanje vozil in skladiščenje delov,
- skladiščni prostor za vozila in njihove dele,
- enoto za zbiranje, sortiranje in predelavo odpadnih snovi,
- trgovino z odpadnimi deli,
- avtosalon.

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor (ARSO)

Ne obstajajo standardi, ki bi opredeljevali lastnosti delavnice oziroma prostora, kjer se izvaja odvzem delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo na podlagi 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih. V postopkih izdaje dovoljenj je ARSO preverjala le, ali je prosilec predložil uporabno dovoljenje za prostor, kjer bo razstavljala vozila zaradi odvzema sestavnih delov.

2.1.8.1.c Osebam z dovoljenjem za odvzem določenih sestavnih delov izrabljenih vozil za ponovno uporabo ni treba izpolnjevati zahtev, kot jih morajo izpolnjevati izvajalci javne službe⁷² glede postopkov prevzemanja, sprejemanja, obdelave vozil ter neškodljivega ravnanja z odpadki, kot tudi glede prostora, tehnične opreme, kadrov in vodenja evidenc. V dovoljenjih po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih je naveden odvzem tudi tistih sestavnih delov vozil, ki vsebujejo nevarne snovi⁷³ (svinec) ali je v njih nevarna tekočina (olja, kisline). Čeprav vsi iz izrabljenih vozil odvezemajo sestavne dele in imajo pri tem opraviti z nevarnimi in okolju škodljivimi snovmi, morajo imeti izvajalci javne službe okoljevarstveno dovoljenje za predelavo odpadkov v centru za obdelavo izrabljenih vozil. Osebe z navedenim dovoljenjem pa morajo imeti le uporabno dovoljenje za objekt, kjer opravljajo dejavnost razstavljanja izrabljenih vozil zaradi odvzema sestavnih delov za ponovno uporabo, s tem pa ni zagotovljeno, da se izrabljena vozila razstavijo na okolju varen način. Zahteve za obdelavo izrabljenih vozil v centrih za obdelavo, ki se zahtevajo od izvajalca javne službe, so v primerjavi z zahtevami, ki jih morajo za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo izpolnjevati osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, neprimerljivo strožji in tudi povezani z višjimi stroški za koncesionarje. Poleg tega smejo osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih iz vozila vzeti sestavne dele, ki so tržno bolj zanimivi, saj s prodajo teh delov lahko dosežejo ugodnejšo ceno, ostale tržno manj zanimive dele pa oddajo izvajalcem javne službe v dokončno razgradnjo. Ministrstvo za okolje in prostor z vzpostavitvijo obstoječega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili ni izpolnilo cilja iz direktive o izrabljenih vozilih, da se vozila skladiščijo in razgrajujejo na okolju varen način in da se pri tem ne izkrivlja konkurenca⁷⁴.

⁷² Zahteve, ki jih morajo izpolnjevati koncesionarji, njihova prevzemna mesta in centri za obdelavo, so določeni v uredbi o izrabljenih vozilih ter v prilogah 1 in 2 k uredbi.

⁷³ Oseba z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih ima pri odvzemu motorja z vsemi sklopi, delov za prenos moči, volanskega mehanizma in delno tudi pri odvzemu koles, pnevmatik in zavor opraviti z nevarnimi snovmi in tekočinami.

⁷⁴ V uvodu k direktivi o izrabljenih vozilih, kjer so navedeni razlogi za sprejem direktive, je v dvajsetem odstavku navedeno, "da je pomembno, da se z direktivo določijo zahteve za skladiščenje in obdelavo, zato da se preprečijo negativni vplivi na okolje ter izkrivljanje konkurence in razmere v trgovini."

Uredba o ravnanju z odpadki v 3. členu določa, da "so predelava odpadkov postopki predelave, ki so navedeni v prilogah k tej uredbi⁷⁵ in drugi postopki z namenom koristne uporabe odpadkov ali njihovih sestavin. Predelava odpadkov je tudi njihova priprava za ponovno uporabo, recikliranje snovi v odpadkih, njihov sežig ali sosežig z energetsko izrabo in predelava odpadkov v gorivo." Razstavljanje vozil zaradi pridobivanja uporabnih sestavnih delov vozil za ponovno uporabo je po vsebini predelava odpadkov, saj se pri tem izvajajo postopki za koristno uporabo odpadkov (izrabljenih vozil) ali njihovih sestavin (sestavnih delov). Osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih sestavne dele vozil ponovno uporabijo, bodisi same bodisi jih prodajo za ponovno uporabo, pred tem pa morajo sestavne dele vozil pripraviti za ponovno uporabo, to pa je po definiciji iz uredbe o ravnanju z odpadki predelava odpadkov. Glede na to, da morajo izvajalci javne službe, ki se ukvarjajo s predelavo odpadkov, imeti okoljevarstveno dovoljenje za predelavo odpadkov v centrih za obdelavo vozil in da morajo imeti osebe, ki se ukvarjajo z razstavljanjem vozil zaradi odvzema sestavnih delov za ponovno uporabo, le dovoljenje Ministrstva za okolje in prostor v skladu z 9. členom pravilnika o izrabljenih vozilih, to ni enakovredna udeležba obeh udeležencev v sistemu ravnanja z izrabljenimi vozili.

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Sistema ravnanja z izrabljenimi vozili v Republiki Sloveniji ni bilo mogoče vzpostavljati skupaj s proizvajalci vozil, saj nimamo slovenskih proizvajalcev. Zaradi tega je bil sistem vzpostavljen na delovanju gospodarske javne službe. Ob vzpostavljanju sistema je bilo ob dogovorih z udeleženci na področju ravnanja z motornimi vozili in izrabljenimi vozili dogovorjeno, da se omogoči nadaljnje delovanje obstoječih subjektov, ki so za ponovno uporabo odzemale sestavne dele iz izrabljenih vozil in kar je bilo tudi v skladu z vidika preprečevanja nastajanja odpadkov in prednostne ponovne uporabe. Namen podelitve dovoljenj ni bil v zagotavljanju razgradnje in obdelave izrabljenih vozil, ampak izključno v ponovni uporabi sestavnih delov.

2.1.8.1.d Na podlagi ugotovitev v točkah 2.1.8.1.a, 2.1.8.1.b in 2.1.8.1.c ocenjujemo, da obstoječi sistem ravnanja z izrabljenimi vozili, v katerega so vključeni izvajalci javne službe in osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo na podlagi 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih, ki ga je vzpostavilo Ministrstvo za okolje in prostor, ni učinkovit. Ministrstvo za okolje in prostor ni izpolnilo cilja iz direktive o izrabljenih vozilih, da se vozila skladiščijo in razgrajujejo na okolju varen način in da se pri tem upošteva konkurenca, saj osebam z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov ni treba izpolnjevati enakih prostorskih in tehničnih zahtev ter zahtev ravnanja z odpadki pri razstavljanju oziroma obdelavi vozil, kot jih morajo izpolnjevati izvajalci javne službe, čeprav iz izrabljenih vozil odzemale sestavne dele in imajo pri tem opraviti z nevarnimi in okolju škodljivimi snovmi. Poleg tega smejo osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil vzeti sestavne dele, ki so tržno bolj zanimivi, ostale dele pa naj bi oddali izvajalcem javne službe v dokončno razgradnjo.

⁷⁵ Postopki predelave odpadkov so: R1 – uporaba načeloma kot gorivo ali drugače za pridobivanje energije; R2 – pridobivanje topil/regeneracija; R3 – recikliranje/pridobivanje organskih snovi, ki se ne uporabljajo kot topila (vključno s kompostiranjem ali drugimi procesi biološkega preoblikovanja); R4 – recikliranje/pridobivanje kovin in njihovih spojin; R5 – recikliranje/pridobivanje drugih anorganskih materialov; R6 – regeneracija kislin ali baz; R7 – predelava sestavin, ki se uporabljajo za zmanjšanje onesnaževanja; R8 – predelava sestavin iz katalizatorjev; R9 – ponovno rafiniranje olja ali druge ponovne uporabe olja; R10 – vnos v ali na tla v korist kmetijstvu ali za ekološko izboljšanje; R11 – uporaba odpadkov, pridobljenih s katerim koli postopkom pod R1 – R10; R12 – izmenjava odpadkov za predelavo s katerim koli postopkom pod R1 – R11; R13 – skladiščenje odpadkov do enega od postopkov pod R1 – R12 (razen začasnega skladiščenja, do zbiranja, na mestu nastanka odpadkov).

2.2 Evidence in poročanje o izrabljenih vozilih

2.2.1 Vzpostavitev in vodenje evidenc o predelavi izrabljenih vozil koncesionarjev

Pravilnik o izrabljenih vozilih v 13. členu določa, da mora Ministrstvo za okolje in prostor voditi evidenco o predelavi izrabljenih vozil, ki vključuje podatke o ponovni uporabi, oddaji v recikliranje, drobljenje in predelavo ter odstranjevanje sestavnih delov vozil⁷⁶. Podatke mora izvajalec javne službe poslati Ministrstvu za okolje in prostor najkasneje v 30 dneh po preteku meseca, v katerem so bili sestavni deli oddani v ponovno uporabo, recikliranje, drobljenje, predelavo ali odstranjevanje. Izvajalec javne službe posreduje podatke na obrazcu, ki ga pripravi Ministrstvo za okolje in prostor. Podatke iz evidence o predelavi izrabljenih vozil Ministrstvo za okolje in prostor uporablja pri nadzoru izvajalcev javnih služb.

2.2.1.a Ministrstvo za okolje in prostor vodi evidenco o predelavi izrabljenih vozil kot spletno aplikacijo SARA, v katero izvajalci javne službe neposredno in sproti vnašajo podatke⁷⁷ o izrabljenih vozilih, ki jih prejmejo na prevzemnih mestih, in jih obdelajo v centrih za obdelavo. Podatkov o ponovni uporabi, oddaji v recikliranje, drobljenje in predelavo ter odstranjevanje sestavnih delov vozil izvajalci javne službe v spletno aplikacijo SARA ne vnašajo sproti oziroma teh podatkov ne sporočijo Ministrstvu za okolje in prostor v 30 dneh po preteku meseca, v katerem so bili sestavni deli oddani v ponovno uporabo, recikliranje, drobljenje, predelavo ali odstranjevanje, kot določa 13. člen pravilnika o izrabljenih vozilih, temveč le enkrat letno, ko v spletno aplikacijo SARA vnesejo letne podatke o ponovni uporabi, oddaji v recikliranje, drobljenje in predelavo ter odstranjevanje sestavnih delov vozil. Ministrstvo za okolje in prostor ni pripravilo obrazca za mesečno poročanje izvajalcev javne službe o ponovni uporabi, oddaji v recikliranje, drobljenje in predelavo ter odstranjevanje sestavnih delov vozil, in tudi ni omogočilo, da bi izvajalci javne službe podatke sproti oziroma v roku 30 dni sami vnašali v spletno aplikacijo SARA⁷⁸. S tem Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo pogojev za sproti nadzor nad obdelavo izrabljenih vozil.

2.2.1.b Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO) je 18. 6. 2007 družbi Letnik-Saubermacher, koncesionarjevemu partnerju, podizvajalcu na četrtem območju koncesije, izdalo okoljevarstveno dovoljenje za predelavo odpadkov v centru za obdelavo izrabljenih vozil. V njem je določilo obveznost upravljavca centra za obdelavo izrabljenih vozil glede posredovanja podatkov v evidenco o predelavi izrabljenih vozil najkasneje v 30 dneh po preteku meseca, v katerem so bili sestavni deli oddani v ponovno uporabo, recikliranje, drobljenje, predelavo ali odstranjevanje. Glede na to, da niti koncesionar Dinos niti

⁷⁶ Evidenca o predelavi izrabljenih vozil vsebuje za posamezno vrsto sestavnih delov izrabljenih vozil in za vsakega izvajalca javne službe podatke o številu in masi sestavnih delov, danih v ponovno uporabo, količini nevarnih snovi iz izrabljenih vozil, izločenih pri obdelavi vozil v centrih za obdelavo, in celotni masi sestavnih delov vozil, ki so bili dani v drobljenje in so bili po drobljenju ali drugi obdelavi dani v recikliranje ali druge oblike predelave ali v odstranjevanje.

⁷⁷ Podatke o tipu vozila, masi vozila, datumu prevzema vozila in datumu razgradnje vozila.

⁷⁸ V zahtevah, ki jih morajo izpolnjevati prevzemna mesta in centri za obdelavo koncesionarjev v skladu s Prilogo 1 uredbe o izrabljenih vozilih, je navedeno, da mora upravljavec centra za obdelavo voditi obratni dnevnik, v katerega zapisuje podatke o zbiranju, odstranjevanju tekočin, razstavljanju, ponovni uporabi, snovni in energetski predelavi, toplotni obdelavi in o drugih predelavah materiala in snovi. Koncesionarji bi zato morali imeti mesečne podatke o ponovni uporabi, oddaji v recikliranje, drobljenje in predelavo ter odstranjevanje sestavnih delov vozil.

njegov podizvajalec Letnik-Saubermacher do 18. 6. 2007 nista imela okoljevarstvenega dovoljenja za predelavo odpadkov v centru za obdelavo izrabljenih vozil, za koncesionarja na četrtem območju koncesije od začetka opravljanja koncesionirane javne službe s 1. 4. 2007 do 18. 6. 2007 ni bila določena obveznost posredovanja predpisanih podatkov v evidenco o predelavi izrabljenih vozil v 30 dneh po preteku meseca, v katerem so bili sestavni deli oddani v ponovno uporabo, recikliranje, drobljenje, predelavo ali odstranjevanje. S tem Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo celovitih pogojev za nadzor nad koncesionarji.

Ministrstvo za okolje in prostor v pogodbe z začasnimi izvajalci javne službe ter v koncesijske pogodbe ni vključilo določila, da morajo začasni izvajalci in koncesionarji Ministrstvu za okolje in prostor v 30 dneh po preteku meseca, v katerem so bili sestavni deli oddani v ponovno uporabo, recikliranje, drobljenje, predelavo ali odstranjevanje, posredovati navedene podatke, ki jih mora Ministrstvo za okolje in prostor voditi v evidenci o predelavi izrabljenih vozil.

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

V koncesijske pogodbe se niso vnesla določila glede mesečnega poročanja in vodenja evidenc koncesionarjev, ker naj bi bilo to zagotovljeno s spletno aplikacijo SARA.

V koncesijskih pogodbah je navedeno, da je koncesionar dolžan pri vzpostavljanju mreže prevzemnih mest in računalniško podprtem komuniciranju s koncedentom upoštevati navodila koncedenta ter uporabljati aplikacijske programske in telekomunikacijske rešitve koncedenta.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj v prihodnjih koncesijskih pogodbah jasno opredeli obveznost koncesionarjev glede posredovanja podatkov v evidenco o predelavi izrabljenih vozil ter določi vsebino in način posredovanja podatkov.

2.2.2 Vzpostavitev in vodenje evidenc o predelavi vozil za osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo

Pravilnik o izrabljenih vozilih v 13. členu določa, da mora Ministrstvo za okolje in prostor voditi evidenco o predelavi izrabljenih vozil, ki vključuje tudi podatke o številu in masi sestavnih delov vozil, danih v ponovno uporabo. Podatke morajo Ministrstvu za okolje in prostor posredovati osebe, ki so pridobile dovoljenje iz 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih v roku 30 dni po preteku meseca, v katerem so bili sestavni deli vozil ponovno uporabljeni ali oddani v ponovno uporabo. Oseba z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih posreduje podatke v evidenco o predelavi izrabljenih vozil na obrazcu, ki je objavljen na spletni strani Ministrstva za okolje in prostor. Podatke Ministrstvo za okolje in prostor uporablja pri nadzoru oseb, ki so pridobile dovoljenje iz 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih.

2.2.2.a Ministrstvo za okolje in prostor ne vodi evidence o predelavi izrabljenih vozil, v kateri bi morale voditi podatke o številu in masi sestavnih delov izrabljenih vozil, ki so jih osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih dale v ponovno uporabo ali jih same ponovno uporabile. Tako Ministrstvo za okolje in prostor nima vseh podatkov o izrabljenih vozilih, ki se razstavijo pri osebah z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih.

2.2.2.b V dovoljenja za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo je Ministrstvo za okolje in prostor navedlo določilo, da morajo imetniki dovoljenj redno voditi evidenco o številu in masi sestavnih delov vozil, ki so bili dani v ponovno uporabo, ter da morajo navedene podatke posredovati Ministrstvu

za okolje in prostor najkasneje v 30 dneh po preteku meseca, v katerem so bili sestavni deli oddani v ponovno uporabo. Ministrstvo za okolje in prostor ni določilo, da mora imetnik dovoljenja posredovati navedene podatke v evidenco o predelavi izrabljenih motornih vozil, ki bi jo moralo voditi Ministrstvo za okolje in prostor, na predpisanem obrazcu, in tudi ni določilo drugačnega načina sporočanja zahtevanih podatkov. Ministrstvo za okolje in prostor ni pripravilo obrazca za posredovanje podatkov v evidenco o predelavi izrabljenih vozil in je tako ravnalo v neskladju s sedmim odstavkom 13. člena pravilnika o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki določa, da oseba z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih posreduje podatke v evidenco izrabljenih vozil na obrazcu, ki je objavljen na spletni strani Ministrstva za okolje in prostor. Ministrstvo za okolje in prostor ni omogočilo, da bi osebe z dovoljenjem podatke mesečno oziroma sproti vnašale v spletno aplikacijo SARA (povezava s točko 2.1.5.a), prek katere Ministrstvo za okolje in prostor že vodi del podatkov izvajalcev javne službe, ki jih mora voditi v evidenci o predelavi izrabljenih vozil (povezava s točko 2.2.1.a). Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo pogojev za sprotno pridobivanje podatkov o izrabljenih vozilih, ki se razstavijo pri osebah z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih in o sestavnih delih vozil, ki jih osebe z dovoljenjem vzamejo iz vozil za ponovno uporabo. Tako tudi ni vzpostavilo pogojev, da bi lahko izvajalo učinkovit nadzor nad poslovanjem oseb z navedenim dovoljenjem pri ponovni uporabi sestavnih delov vozil.

2.2.2.c V 15. členu pravilnika o izrabljenih vozilih je določeno, da mora oseba z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo v letnem poročilu o ravnanju z izrabljenimi vozili napisati tudi podatke o številu in masi izrabljenih vozil, ki jih je oddala izvajalcu javne službe, pred tem pa jim je vzela sestavne dele zaradi dajanja v ponovno uporabo. Ministrstvo za okolje in prostor v dovoljenjih za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo, ki so bila izdana v letih 2005 in 2006 in so bila na dan 31. 12. 2008 še veljavna, ni navedlo, da mora oseba s tem dovoljenjem voditi evidenco o oddaji preostanka vozil izvajalcu javne službe. Če oseba z navedenim dovoljenjem ne vodi tovrstnih evidenc, tudi nima podatkov, ki bi jih morala navesti v poročilu. V dovoljenjih, izdanih v letu 2007 in 2008, je določilo o vodenju evidence o oddaji ostanka vozila po odvzemu sestavnih delov izvajalcu javne službe, vendar osebe z takšnim dovoljenjem teh evidenc ne vodijo oziroma Ministrstvu za okolje in prostor teh podatkov ne predložijo (povezava s točko 2.2.4.c). Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, ki bi omogočal sprotno in celovito pridobivanje podatkov o vozilih, ki se razstavijo pri osebah z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov za ponovno uporabo, in o preostankih teh vozil, ki bi se morala razgraditi pri koncesionarjih v okviru javne službe.

2.2.2.d Na podlagi ugotovitev v točkah 2.2.2.b in 2.2.2.c ocenjujemo, da Ministrstvo za okolje in prostor torej ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, ker ni vzpostavilo vodenja evidence o predelavi izrabljenih vozil, v katero bi podatke o ponovni uporabi sestavnih delov izrabljenih vozil posredovale osebe z dovoljenjem iz 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih, in tako ni vzpostavilo pogojev za sprotno pridobivanje podatkov o številu izrabljenih vozil, ki se razstavijo pri osebah s takšnim dovoljenjem, o vzetih sestavnih delih in o preostankih vozil, ki bi se morala dokončno razgraditi v okviru javne službe, saj:

- ni pripravilo obrazca za posredovanje podatkov v evidenco o predelavi izrabljenih vozil ali določilo drugačnega načina sporočanja zahtevanih podatkov;
- ni omogočilo, da bi osebe s takšnim dovoljenjem podatke mesečno oziroma sproti vnašale v spletno aplikacijo, prek katere Ministrstvo za okolje in prostor že vodi del podatkov, ki jih mora voditi v evidenci o predelavi izrabljenih vozil;
- v nekaterih dovoljenjih za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo ni navedlo obveznosti vodenja evidence o oddaji preostanka vozil izvajalcem javne službe.

2.2.2.e Na podlagi ugotovitve v točki 2.2.2.a ocenjujemo, da Ministrstvo za okolje in prostor ni bilo učinkovito pri nadzoru nad delovanjem sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, ker ne vodi evidence o predelavi izrabljenih vozil. V tej evidenci bi morale voditi podatke o številu in masi sestavnih delov izrabljenih vozil, ki so jih osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih dale v ponovno uporabo ali jih same ponovno uporabile, in tako nima sprotnih in celotnih podatkov o številu vozil, ki se razstavijo pri osebah s takšnim dovoljenjem, ter podatkov o sestavnih delih, ki jih te osebe vzamejo iz vozil za ponovno uporabo.

2.2.3 Poročanje koncesionarjev javne službe

Pravilnik o izrabljenih vozilih v 14. členu določa, da morajo izvajalci javne službe Ministrstvu za okolje in prostor najkasneje do 31. 3. tekočega leta posredovati poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili za preteklo koledarsko leto⁷⁹. Poročilo je treba oddati na obrazcu v elektronski obliki, ki ga izvajalcu javne službe na njegovo zahtevo posreduje Ministrstvo za okolje in prostor. Uredba o izrabljenih vozilih določa, "da mora koncesionar za izvajanje koncesionirane javne službe voditi posebno ločeno računovodstvo in druge evidence, ki bodo omogočale finančni in drugi nadzor nad poslovanjem koncesionarja v zvezi z nadzorom nad opravljanjem koncesije."

2.2.3.a V okoljevarstvenih dovoljenjih za predelavo odpadkov v centru za obdelavo izrabljenih vozil, ki jih je Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO) od junija do avgusta 2007 izdalo koncesionarjema na prvem, drugem in tretjem območju koncesije in partnerju koncesionarja na četrtem območju koncesije, je navedena obveznost upravljavca centra za obdelavo, da do 31. 3. tekočega leta Ministrstvu za okolje in prostor posreduje poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili za preteklo koledarsko leto. Pravilnik o izrabljenih vozilih v 14. členu določa, da mora izvajalec javne službe poročilo o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili za preteklo koledarsko leto oddati na obrazcu v elektronski obliki, ki ga izvajalcu javne službe na njegovo zahtevo posreduje Ministrstvo za okolje in prostor. Ministrstvo za okolje in prostor ni pripravilo obrazca za oddajo poročila o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili.

V pogodbe o začasnem izvajanju javne službe in v koncesijske pogodbe Ministrstvo za okolje in prostor ni vključilo obveznosti izvajalcev javne službe glede posredovanja poročila o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili za preteklo koledarsko leto.

V tabeli 11 so prikazani podatki o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki so jih Ministrstvu za okolje in prostor posredovali koncesionarji, in način posredovanja podatkov.

⁷⁹ Poročilo izvajalca javne službe mora vsebovati podatke o naslovu prevzemnih mest na območju, za katerega je izvajalec javne službe pridobil koncesijo, ter imenih njegovih podizvajalcev, ki upravljajo prevzemna mesta, številu prevzetih izrabljenih vozil v celoti v preteklem letu ločeno po prevzemnih mestih, količini izrabljenih vozil, ki niso prevzeta v celoti, in sestavnih delov, prevzetih v centru za obdelavo v preteklem letu; obračunu stroškov povzročiteljem odpadkov za prevzeta izrabljena vozila, obračunu stroškov Ministrstvu za okolje in prostor za prevzeta izrabljena vozila, za katera se stroške storitev javne službe plača iz državnega proračuna v skladu s predpisom, ki ureja opravljanje javne službe, masi sestavnih delov izrabljenih vozil, ki so bili ponovno uporabljeni, masi sestavnih delov izrabljenih vozil, ki so bili reciklirani, masi sestavnih delov izrabljenih vozil, ki so bili predelani na drugačen način, in masi ostankov predelave sestavnih delov izrabljenih vozil, ki so bili odstranjeni.

Tabela 11: Poročanje koncesionarjev o ravnanju z izrabljenimi vozili v letih 2007 in 2008

Koncesionarji	Karbon (I. območje)		Kastelec (II. in III. območje)		Dinos (IV. območje)	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Podatki, ki jih mora vsebovati poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili (14. člena pravilnika o ravnanju z izrabljenimi vozili)						
naslovi prevzemnih mest in navedba podizvajalcev, ki upravljajo prevzemna mesta	S, P	S, P	S	S	S, P	S, P
število prevzetih izrabljenih vozil po prevzemnih mestih	S, P	S, P	S	S	S, P	S, P
količina izrabljenih vozil, ki niso prevzeta v celoti, in sestavnih delov, prevzetih v centru za obdelavo	/	/	/	/	/	/
obračun stroškov povzročiteljem odpadkov za prevzeta izrabljena motorna vozila	/	/	/	/	/	/
obračun stroškov, poslanih Ministrstvu za okolje in prostor za prevzeta izrabljena motorna vozila, za katera stroške storitev javne službe plača državni proračun	/	/	/	/	/	/
masa sestavnih delov izrabljenih vozil, ki so bili ponovno uporabljeni	S	S	S	S	S, P	S, P
masa sestavnih delov izrabljenih motornih vozil, ki so bili reciklirani	S	S, P	S	S	S, P	S, P
masa sestavnih delov izrabljenih motornih vozil, ki so bili predelani na drugačen način	S, P	S, P	S	S	S, P	S, P
masa ostankov predelave sestavnih delov izrabljenih vozil, ki so bili odstranjeni	S, P	S, P	S	S	S, P	S, P
Finančne listine, iz katerih sta razvidna finančno stanje in finančno poslovanje koncesionarja pri izvajanju javne službe (koncesijska pogodba in 27. člen uredbe o izrabljenih vozilih)	/	P	P	P	P	P

* S – koncesionar je poročal v spletni aplikaciji SARA; P – koncesionar je podatke predložil v poročilu o ravnanju z izrabljenimi vozili oziroma v pisni obliki; / – koncesionar ni sporočil podatkov.

Vira: poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili, spletna aplikacija SARA.

2.2.3.b Za leti 2007 in 2008 noben koncesionar ni predložil poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki bi vsebovalo vse podatke, predpisane v drugem odstavku 14. člena pravilnika o ravnanju z izrabljenimi vozili. Koncesionarja na prvem in četrtem območju koncesije sta predložila poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki pa niso vsebovala vseh predpisanih podatkov, koncesionar na drugem in tretjem območju koncesije pa poročil o ravnanju z izrabljenimi vozili za leti 2007 in 2008 sploh ni predložil. Ministrstvo za okolje in prostor ni ukrepalo proti koncesionarjem, ki niso predložili poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili, ali tistih, ki v svojih poročilih niso navedli vsebine, določene v 14. členu pravilnika o izrabljenih vozilih. Koncesionarji so v spletni aplikaciji SARA za leti 2007 in 2008 prikazali podatke o količini surovin iz odstranjevanja in razstavljanja, ki vključujejo podatke o masi posameznih surovin iz

odstranjevanja in razstavljanja, ki so bile ponovno uporabljene, reciklirane, energetsko predelane in odložene, ter število prevzetih izrabljenih vozil po posameznih prevzemnih mestih. To je del podatkov, ki jih morajo izvajalci javne službe Ministrstvu za okolje in prostor posredovati v poročilu o ravnanju z izrabljenimi vozili. Kljub temu, da koncesionarji istovrstne podatke Ministrstvu za okolje in prostor sporočajo na dva načina, v letnem poročilu o ravnanju z izrabljenimi vozili in v spletni aplikaciji SARA, pa Ministrstvo za okolje in prostor nima vseh podatkov, ki bi jih moralo vsebovati poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili, saj za nobenega koncesionarja nima podatkov o količini izrabljenih vozil, ki niso bila prevzeta v celoti in navedbe sestavnih delov, prevzetih v centru za obdelavo, ter o obračunu stroškov povzročiteljem odpadkov za prevzeta vozila in obračunu stroškov za prevzeta izrabljena vozila, ki se plačajo iz državnega proračuna. Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj izvajalcem javne službe ni predpisalo načina posredovanja podatkov, ki jih mora vsebovati poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili, oziroma ker ni izdelalo navodil o načinu poročanja izvajalcev javne službe in je s tem pri izvajalcih javne službe povzročilo nejasnosti, saj je vsak od njih poročal na svoj način. Ker Ministrstvo za okolje in prostor nima vseh predpisanih podatkov o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili, ki so bila vključena v sistem javne službe, nima pogojev za učinkovit nadzor nad izvajanjem sistema ravnanja z izrabljenimi vozili.

2.2.3.c V koncesijskih pogodbah je Ministrstvo za okolje in prostor določilo, da mora koncesionar za opravljanje koncesionirane javne službe voditi posebno ločeno računovodstvo in druge evidence. O poslovanju pri izvajanju javne službe mora vsako leto izvajanja koncesije poročati koncedentu tako, da mu predloži finančne listine, iz katerih je razvidno njegovo finančno stanje in finančno poslovanje pri izvajanju javne službe v preteklem koledarskem letu. Finančne listine morajo vsebovati najmanj poslovno poročilo z računovodskim poročilom in računovodskimi izkazi za preteklo koledarsko leto. Koncesionar na prvem območju koncesije Ministrstvu za okolje in prostor ni predložil finančnih listin, iz katerih bi bilo razvidno njegovo finančno stanje in finančno poslovanje pri izvajanju javne službe v letu 2007. Ministrstvo za okolje in prostor ni ukrepalo proti koncesionarju, ki ni predložil finančnih listin, iz katerih bi bilo razvidno njegovo finančno stanje in finančno poslovanje pri izvajanju javne službe.

Priporočilo

Ministrstvo za okolje in prostor naj:

- v prihodnjih koncesijskih pogodbah določi obveznost koncesionarjev glede posredovanja poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili za preteklo koledarsko leto in določi način posredovanja poročila (prek spletne aplikacije SARA oziroma v pisni obliki) in njegovo vsebino;
- pripravi predlog spremembe uredbe o izrabljenih v vozilih, v katero naj vključi kazni in višino glob za izvajalce javne službe, ki ne bodo poročali v skladu s predpisi.

2.2.4 Poročanje oseb z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo

Pravilnik o izrabljenih vozilih v 15. členu določa, da morajo osebe, ki so pridobile dovoljenje po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, Ministrstvu za okolje in prostor najkasneje do 31. 3. tekočega leta posredovati poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili za preteklo koledarsko leto⁸⁰.

2.2.4.a Ministrstvo za okolje in prostor je v dovoljenjih za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo, ki so bila izdana v letih 2005 in 2006 in so bila veljavna na dan 31. 12. 2008, navedlo, da mora biti vsebina poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili v skladu z določili pravilnika o ravnanju z izrabljenimi vozili. Ministrstvo za okolje in prostor v dovoljenjih, ki so bila izdana v letih 2007 in 2008, ni predpisalo vsebine poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki ga morajo osebe z navedenim dovoljenjem predložiti Ministrstvu za okolje in prostor do 31. 3. tekočega leta za preteklo leto, in se glede vsebine poročila tudi ni sklicevalo na pravilnik o izrabljenih vozilih. S tem Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili in pogojev za učinkovit nadzor nad poslovanjem oseb z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih.

Priporočilo

Ministrstvo za okolje in prostor naj v prihodnjih dovoljenjih po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih določi vsebino letnega poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili oziroma naj v dovoljenjih navede sklic na predpis, kjer je navedena vsebina poročila.

2.2.4.b Ministrstvo za okolje in prostor za poročanje o ravnanju z izrabljenimi vozili za leti 2007 in 2008 ni pripravilo obrazca, na katerem naj bi osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih oddale poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili, in v dovoljenjih ni določilo načina oddaje poročila, kar ni v skladu s tretjim odstavkom 15. člena pravilnika o ravnanju z izrabljenimi vozili. Ta namreč določa, da oseba z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih odda poročilo na obrazcu v elektronski obliki, ki ji ga na njeno zahtevo posreduje Ministrstvo za okolje in prostor.

2.2.4.c Kljub temu, da nobena izmed oseb, ki so imele v letih 2007 in 2008 dovoljenje po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, ni bila vpisana v evidenco zbiralcev odpadkov, so nekatere izmed njih Ministrstvu za okolje in prostor poročale na obrazcu ODP-Z, na katerem poročajo zbiralci odpadkov⁸¹. V dovoljenjih takšen način letnega poročanja ni bil naveden. Poročila za leto 2007 je na obrazcih za zbiralce ODP-Z oddalo 12 od 18 oseb, ki so imele na dan 31. 12. 2007 dovoljenje po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih. Poročila za leto 2008 na obrazcih za zbiralce ODP-Z ni oddala nobena od 20 oseb, ki

⁸⁰ V poročilu mora oseba, ki je pridobila dovoljenje iz 9. člena pravilnika o izrabljenih vozilih, navesti podatke o vrsti, številu in masi sestavnih delov izrabljenih vozil, ki jih je dala v ponovno uporabo, številu izrabljenih vozil, ki jim je odvzela sestavne dele zaradi dajanja v ponovno uporabo, številu in masi izrabljenih vozil, ki jih je sama pridobila in kot povzročitelj odpadkov oddala izvajalcu javne službe in številu, in masi izrabljenih vozil, ki jih je oddala izvajalcu javne službe po pooblastilu lastnika v njegovem imenu in za njegov račun.

⁸¹ Obrazec ODP-Z je pripravila ARSO na podlagi Pravilnika o ravnanju z odpadki. Obrazec ODP-Z je objavljen na spletni strani ARSO. V obrazcu se navede vrsta odpadka, količine zbranih/prevzetih odpadkov v letu iz Slovenije in tujine; načini ravnanja z zbranimi/prevzetimi odpadki (skladiščenje, oddano v predelavo ali ponovno uporabo, oddano drugim zbiralcem, oddano odstranjevalcem odpadkov (odlaganje na odlagališča odpadkov in drugi načini odstranjevanja).

so imele na dan 31. 12. 2008 dovoljenje po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih. Vsebina obrazca ODP-Z za poročanje zbiralcev odpadkov ni enaka vsebini poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili za preteklo koledarsko leto, kot jo prepisuje drugi odstavek 15. člena pravilnika o izrabljenih vozilih za osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih. Ministrstvo za okolje in prostor za leti 2007 in 2008 nima podatkov, ki jih mora vsebovati poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili oseb z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih. To so podatki o:

- vrsti, številu in masi sestavnih delov izrabljenih vozil, danih v ponovno uporabo;
- številu izrabljenih vozil, ki so jim bili odvzeti sestavni deli zaradi ponovne uporabe;
- številu in masi izrabljenih vozil, ki so jim bili odvzeti sestavni deli zaradi ponovne uporabe in jih je oseba z dovoljenjem sama pridobila ter jih kot povzročitelj odpadkov oddala izvajalcu javne službe, ali pa jih je oddala izvajalcu javne službe po pooblastilu lastnika v njegovem imenu in za njegov račun.

2.2.4.d Ker Ministrstvo za okolje in prostor nima podatkov o sestavnih delih vozil, ki jih iz izrabljenih vozil vzamejo osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, in o preostankih vozil, oddanih koncesionarjem po odvzemu sestavnih delov, saj niti osebe z navedenim dovoljenjem niti koncesionarji nimajo teh podatkov, nima vseh podatkov o ravnanju z izrabljenimi vozili. Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo sistema, ki bi zagotavljal poročanje oseb z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih o vseh predpisanih podatkih glede ravnanja z izrabljenimi vozili in ki bi omogočal Ministrstvu za okolje in prostor spremljanje teh podatkov, zato ravnanje Ministrstva za okolje in prostor ocenjujemo kot neučinkovito.

Ukrep Ministrstva za okolje in prostor (ARSO)

Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO) je v letu 2009 izdelalo obrazce za poročanje oseb z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov za ponovno uporabo v skladu s 15. členom pravilnika o izrabljenih vozilih. V navodilih za izpolnjevanje poročila je navedeno, da je treba obrazec oddati v elektronski obliki, pa tudi podpisanega in ožigosanega poslati po pošti. ARSO je v septembru 2009 poslala vsem osebam, ki so imele na dan 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008 dovoljenje po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, poziv, da posredujejo poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili za leti 2007 in 2008 na novem obrazcu.

Le sedem od 20 imetnikov dovoljenj po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih je Ministrstvu za okolje in prostor (ARSO) do 16. 11. 2009 posredovalo letno poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili za leti 2007 in 2008. Samo dve letni poročili o ravnanju z izrabljenimi vozili za leti 2007 in 2008 vsebujeta predpisane podatke, vsa ostala poročila so nepopolna, saj ne vsebujejo predpisanih podatkov v skladu z drugim odstavkom 15. člena pravilnika o izrabljenih vozilih.

Priporočilo

Ministrstvo za okolje in prostor naj pripravi predlog spremembe uredbe o izrabljenih v vozilih, v katerega naj vključi sankcije in višino glob za osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo, ki ne bodo poročale v skladu s predpisi.

2.2.5 Doseganje predpisanih odstotkov ponovne uporabe, reciklaže in predelave izrabljenih vozil in poročanje Evropski komisiji

Do 1. 1. 2015 mora biti povprečni odstotek mase izrabljenega vozila, za katero je zagotovljena ponovna uporaba in predelava⁸², najmanj 85 odstotkov in povprečni odstotek mase izrabljenega vozila, za katero je zagotovljena ponovna uporaba in recikliranje, najmanj 80 odstotkov. Cilji o doseganju ponovne uporabe in predelave oziroma recikliranja so predpisani v direktivi o izrabljenih vozilih, v slovenski pravni red pa so bili preneseni z uredbo o izrabljenih vozilih. Ministrstvo za okolje in prostor v imenu Republike Slovenije poroča Evropski komisiji o doseganju odstotkov ponovne uporabe in predelave ter ponovne uporabe in recikliranja od skupne mase izrabljenih vozil, ki se razgradijo v okviru javne službe. Pravila o načinu poročanja Evropski komisiji so določena v Odločbi Komisije o določitvi podrobnih pravil za spremljanje ciljev za ponovno uporabo/predelavo in ponovno uporabo/recikliranje iz Direktive 2000/53/ES Evropskega parlamenta in Sveta o izrabljenih vozilih⁸³ (v nadaljevanju: odločba komisije). V skladu z določili odločbe komisije mora Republika Slovenija poročati o:

- surovinah iz odstranjevanja onesnaževal in razstavljanja izrabljenih vozil v državi članici Evropske unije, ki so obdelana v državi članici Evropske unije⁸⁴ (preglednica 1);
- surovinah iz drobljenja izrabljenih vozil v državi članici, ki so obdelana v državi (preglednica 2);
- spremljanju delov izrabljenih vozil v državni članici Evropske unije, ki so izvožena za nadaljnjo obdelavo (preglednica 3) in
- skupni ponovni uporabi, predelavi in recikliranju izrabljenih vozil v državi članici Evropske unije, ki so obdelana v državi ali zunaj nje (preglednica 4).

Ministrstvo za okolje in prostor za poročanje Evropski komisiji ne izdeluje preglednic o surovinah iz drobljenja izrabljenih vozil v državi članici, ki so obdelana v državi članici (preglednica 2), in o spremljanju delov izrabljenih vozil v državni članici, ki so izvožena za nadaljnjo obdelavo (preglednica 3).

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Glede na to, da v Republiki Sloveniji ne obstaja večji drobilec, ki bi omogočal drobljenje celotnih izrabljenih vozil, in glede na razmeroma majhne količine nastalih izrabljenih vozil, bi bilo težko načrtovati in izvajati drobljenje izrabljenih vozil. Zato je bila ob vzpostavitvi sistema razgradnje izrabljenih vozil sprejeta odločitev, da bo sistem temeljil na osušenju in razstavljanju izrabljenih vozil v centrih za obdelavo in zagotavljanju nadaljnje obdelave materialov in snovi, ki pri tem nastajajo. Prav tako gospodarski subjekti, ki izvajajo nadaljnjo obdelavo materialov iz odstranjevanja onesnaževal in razstavljanja, oddajo te materiale v nadaljnjo obdelavo skupaj z materiali iz masnih tokov ostalih odpadkov, zato podatkov, ki jih predpisuje odločba Komisije, Ministrstvo za okolje in prostor nima.

Ministrstvo za okolje in prostor podatke za poročanje Evropski komisiji pridobiva iz poročil izvajalcev javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili in s spletne aplikacije SARA.

⁸² Predelava je vsota recikliranja in energetske predelave.

⁸³ Uradni list Evropske unije, L 94/30 z dne 13. 4. 2005.

⁸⁴ Preglednica 1 vsebuje podatke o celotnih količinah v obdelavo oddanih surovin iz izrabljenih vozil, ki so nastala v Republiki Sloveniji. Koncesionarji prodajo večino teh surovin za nadaljnjo obdelavo v tujino. Pri poročanju se šteje, kot da so v nadaljnjo obdelavo oddane surovine že obdelane v Republiki Sloveniji za ponovno uporabo, recikliranja in energetske predelave.

Masa izrabljenih vozil, ki so bila sprejeta v centre za obdelavo (vhodni masni tok) v letu 2007, znaša 6.805.946 kilogramov, v letu 2008 pa 5.361.822 kilogramov. V skladu z odločbo komisije se pri izračunu deležev ponovne uporabe/predelave in ponovne uporabe/recikliranja kot vhodni masni tok upošteva uradna masa vozila, navedena v dokumentih za registracijo vozila, zmanjšana za maso voznika (75 kilogramov) in maso goriva (40 kilogramov). Korigirani vhodni masni tok smo izračunali tako, da smo za leti 2007 in 2008 za vsa vozila, za katera je bilo izdano potrdilo o razgradnji, od uradne mase vozila, ki je bila evidentirana v spletni aplikaciji SARA, odšteli skupno maso voznika in goriva (115 kilogramov).

Tabela 12: Prikaz vhodnega in izhodnega masnega toka pri obdelavi izrabljenih vozil v letih 2007 in 2008

v kilogramih

Leto	Korigirani vhodni masni tok	Izhodni masni tok					Razlika (vhodni - izhodni masni tok)
		Ponovna uporaba	Recikliranje	Energetska predelava	Odlaganje	Skupaj	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)=(3)+(4)+(5)+(6)	(8)=(2)-(7)
2007	6.040.966	307.620	4.957.250	103.280	670.770	6.038.920	2.046
2008	4.789.812	108.860	3.791.790	97.470	574.300	4.572.420	217.392

Vira: Ministrstvo za okolje in prostor, izračun računskega sodišča.

Kljub korekciji vhodnega masnega toka obstaja razlika med vhodnim masnim tokom (masa vozil, oddanih v centre za obdelavo v razgradnjo) in izhodnim masnim tokom (vsota mas surovin, ki se ponovno uporabijo, reciklirajo, energetske predelajo in odložijo, ter nastanejo zaradi razgradnje izrabljenega vozila). Razlika med vhodnim in izhodnim masnim tokom izrabljenih vozil je bila v letu 2007 zanemarljiva in je znašala dve toni, v letu 2008 pa je bila razlika 217 ton. Razlogi za nastalo razliko so:

- pri izračunu vhodnega masnega toka se upošteva uradna masa vozila iz homologacije in ne dejanska masa vozila, ugotovljena s tehtanjem, in ne glede na to, ali vozilo vsebuje vse sestavne dele oziroma ali je v razgradnjo oddano osiromašeno, medtem ko se masa surovin za ponovno uporabo, recikliranje, energetske predelavo in odlaganje določi s tehtanjem;
- vsa vozila, prejeta v koledarskem letu, niso v tem letu tudi razgrajena.

Tabela 13: Doseganje predpisanih odstotkov ponovne uporabe/predelave in ponovne uporabe/recikliranja mase izrabljenih vozil

Določilo iz uredbe	Predpisani odstotek	Masa surovin v kilogramih	Korigirani vhodni masni tok v kilogramih	Doseženi odstotek ponovne uporabe/predelave in ponovne uporabe/recikliranja (5)=(3)/(4)	Razlika v odstotnih točkah (6)=(5)-(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=(3)/(4)	(6)=(5)-(2)
Leto 2007					
ponovna uporaba + predelava	85	5.368.150	6.040.966	88,9	3,9
ponovna uporaba + recikliranje	80	5.264.870	6.040.966	87,2	7,2
Leto 2008					
ponovna uporaba + predelava	85	3.998.120	4.789.812	83,5	-1,5
ponovna uporaba + recikliranje	80	3.900.650	4.789.812	81,4	1,4

* V skladu z odločbo komisije je predelava vsota recikliranja in energetske predelave.

Vir: podatki Ministrstva za okolje in prostor

2.2.5.a Republika Slovenija je v letu 2007 dosegla deleže ponovne uporabe in predelave ter deleže ponovne uporabe in recikliranja, ki so predpisani v uredbi o izrabljenih vozilih. Ministrstvo za okolje in prostor je 10. 11. 2009 Evropski komisiji posredovalo poročilo o doseženih deležih, ki so predpisani v uredbi o izrabljenih vozilih in direktivi o izrabljenih vozilih. V skladu z odločbo komisije je poročilo treba predložiti v 18 mesecih po zaključku leta, na katerega se poročilo nanaša. Ministrstvo za okolje in prostor je poročilo predložilo več kot štiri mesece prepozno.

2.2.5.b V letu 2008 Republika Slovenija ni realizirala predpisanega deleža ponovne uporabe in predelave mase izrabljenih vozil, medtem ko je predpisani delež ponovne uporabe in recikliranja dosegla.

Pojasnilo Ministrstva za okolje in prostor

Podatki, ki jih je Ministrstvo za okolje in prostor posredovalo računskemu sodišču in na podlagi katerih je to izračunalo deleže ponovne uporabe in predelave mase izrabljenih vozil v letu 2008, niso uradni podatki, temveč le izhodišča in ocene. Republika Slovenija Evropski komisiji podatkov o uradno doseženih deležih za leto 2008 še ni posredovala, rok za oddajo poročila z navedenimi podatki je konec junija 2010.

2.2.5.c Poročilo Evropski komisiji s podatki o deležu ponovne uporabe in predelave ter deležu ponovne uporabe in recikliranja izrabljenih vozil ni popolno in ne prikazuje dejanskega stanja, saj v izračun niso vključeni podatki o ponovni uporabi sestavnih delov, ki so jih iz izrabljenih vozil vzele osebe z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, in podatki o ostankih vozil po odvzemu sestavnih delov, ki bi morali biti oddani v dokončno razgradnjo izvajalcem javne službe, kajti Ministrstvo za okolje in prostor teh podatkov ni pridobilo. V izračun deležev so vključeni le podatki o masi vozil, ki so

jih v centrih za obdelavo razgradili izvajalci javne službe, in predstavljajo le 16,8⁸⁵ odstotka izrabljenih vozil od predvidenega letnega števila nastalih izrabljenih vozil v letu 2007 (povezava s točko 2.1.3).

2.2.6 Podatki spletne aplikacije SARA in predelovalcev odpadkov

Koncesionarji in začasni izvajalci javne službe imajo okoljevarstveno dovoljenje za predelavo odpadkov v centru za obdelavo izrabljenih vozil in morajo v skladu z določili dovoljenja voditi evidence o odpadkih in letno poročati Ministrstvu za okolje in prostor o prevzemu in obdelavi odpadkov, med njimi tudi izrabljenih vozil (klasifikacijska številka odpadka 16 01 04*). Koncesionarji predložijo letno poročilo o predelavi/odstranjevanju odpadkov do 31. 3. za preteklo leto na obrazcu ODP-P⁸⁶, ki ga je pripravilo Ministrstvo za okolje in prostor.

Za leti 2007 in 2008 so vsi koncesionarji in začasni izvajalci javne službe z okoljevarstvenim dovoljenjem za predelavo odpadkov v centru za obdelavo izrabljenih vozil Ministrstvu za okolje in prostor (ARSO) poročali o predelavi/odstranjevanju odpadkov na predpisanem obrazcu ODP-P. Podatke o prevzetih izrabljenih vozilih, ki se obdelajo v centrih za obdelavo, vodijo koncesionarji tudi v spletni aplikaciji SARA.

⁸⁵ V letu 2007 je bilo v centrih za obdelavo obdelanih 8.409 vozil, od tega je bilo za 6.652 vozil izdano potrdilo o razgradnji vozila, 1.757 vozil pa je bilo starih bremen. Njihova skupna korigirana masa je bila 6.040.966 kilogramov.

⁸⁶ Obrazec ODP-P vsebuje naslednje podatke: klasifikacijsko številko odpadka; naziv odpadka; skupno količino zbranih/prevzetih odpadkov v letu – od tega količino iz Slovenije in količino iz tujine; količino odpadkov iz začasnega skladišča – to je količina odpadkov preteklega koledarskega leta, ki je bila v tem letu predelana/odstranjena; količino odpadkov, dano v začasno skladiščenje – to je količina odpadkov, ki je ob koncu leta ostala še v skladišču; količino predelanih odpadkov; količino odstranjenih odpadkov in količino odpadkov, oddanih drugemu izvajalcu.

Tabela 14: Primerjava podatkov o prevzetih izrabljenih vozilih⁸⁷ iz spletne aplikacije SARA in obrazca, na katerem poročajo predelovalci odpadkov (obrazec ODP-P) za leti 2007 in 2008

v kilogramih

Koncesionar/ začasni izvajalec javne službe	Vhodni masni tok prevzetih izrabljenih vozil (SARA)	Količine prevzetih odpadkov – izrabljenih vozil – obrazec ODP-P			Razlika med maso izrabljenih vozil iz spletne aplikacije SARA in obrazcev ODP-P
		Prevzeta izrabljena vozila iz Slovenije	Prevzeta izrabljena vozila brez nevarnih snovi iz Slovenije	Skupaj prevzeta izrabljena vozila	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=(3)+(4)	(6)=(2)-(3)
Leto 2007					
Get	864.444	864.444	0	864.444	0
Wolf	747.019	nima OVD za predelavo	nima OVD za predelavo	-	-
Kastelec	2.638.231	2.236.314	125.675	2.361.989	401.917
Dinos	1.271.489	ni podatkov	ni podatkov	-	-
Karbon	1.284.763	1.245.105	0	1.245.105	39.658
Skupaj 2007	6.805.946	4.345.863	125.675	4.471.538	-
Leto 2008					
Kastelec	2.586.900	2.643.620	0	2.643.620	- 56.720
Dinos	1.923.718	ni podatkov	ni podatkov	-	-
Karbon	851.204	768.825	0	768.825	82.379
Skupaj 2008	5.361.822	3.412.445	0	3.412.445	-

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor (ARSO).

Primerjava istovrstnih podatkov, to je podatkov o prevzetih odpadkih, izrabljenih vozilih iz različnih evidenc kaže na neustreznost poročanja izvajalcev javne službe, saj se podatki med seboj razlikujejo.

Ministrstvo za okolje in prostor ni izvajalo nadzora nad posredovanjem podatkov izvajalcev javne službe v spletno aplikacijo SARA ali nad poročanjem na obrazcih ODP-P, zato mu niso znani vzroki za razlike v poročanju o podatkih o izrabljenih vozilih. V spletni aplikacije SARA so evidentirani podatki, ki jih mora koncesionar predložiti v letnem poročilu o ravnanju z izrabljenimi vozili, na obrazcih ODP-P pa imetniki okoljevarstvenih dovoljenj za predelavo odpadkov v centru za obdelavo izrabljenih vozil pošiljajo letna poročila o predelavi/odstranjevanju odpadkov v preteklem letu. Na Ministrstvu za okolje in prostor podatkov obeh poročil ne primerjajo med seboj in ne ugotavljajo razlogov za razlike, zato Ministrstvo za okolje in prostor ni učinkovito pri nadzoru nad delovanjem sistema ravnanja z izrabljenimi vozili.

⁸⁷ Nevarni odpadek s klasifikacijsko številko 16 01 04* – izrabljena motorna vozila.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj spremlja in primerja istovrstne podatke o izrabljenih vozilih, ki mu jih izvajalci javne službe posredujejo dvakrat: kot koncesionarji z letnim poročilom o ravnanju z izrabljenimi vozili in kot imetniki okoljevarstvenega dovoljenja za predelavo odpadkov, ki letno poročajo o predelavi/odstranjevanju odpadkov za preteklo leto na obrazcih ODP-P, vzpostavi pa naj tudi ustrezne kontrolne izračune za nadzor nad poročanjem. Če se podatki razlikujejo, naj ugotovi vzroke in odpravi razlike. Poleg tega naj poenostavi in poenoti poročanje oseb, ki so hkrati koncesionarji javne službe in predelovalci odpadkov.

2.3 Inšpekcijski nadzor in nadzor nad finančnim poslovanjem koncesionarjev

2.3.1 Inšpekcijski nadzor IRSOP ter nadzor nad računovodstvom in finančnim poslovanjem koncesionarjev

Nadzor nad izvajanjem uredbe o izrabljenih vozilih in nad izvajanjem določb pravilnika o izrabljenih vozilih opravljajo inšpektorji IRSOP. ZVCP-1 v 12. členu določa, da inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb ZVCP-1 in predpisov, izdanih na tej podlagi, ki urejajo obveznosti lastnikov vozil in izvajalcev javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili, ki se nanašajo na potrdilo o uničenju vozila in izjavo o lokaciji vozila, opravljajo inšpektorji IRSOP.

ZGJS v 39. členu določa, da mora biti v koncesijski pogodbi opredeljen način finančnega in strokovnega nadzora, ki ga izvaja koncedent (vlada). V koncesijskih pogodbah z izvajalci javne službe je določeno, da ima koncedent pravico nadzirati izvajanje obveznosti koncesionarja po koncesijski pogodbi. V koncesijskih pogodbah s koncesionarji javne službe je navedeno, da inšpektorji, pristojni za varstvo okolja, izvajajo nadzor nad obveznostmi koncesionarja glede vsebine, ki se nanaša na izpolnjevanje obveznosti, določene v uredbi o izrabljenih vozilih in v pravilniku o izrabljenih vozilih.

2.3.1.1 Inšpekcijski nadzor IRSOP

Inšpektorji IRSOP so v letu 2007 izvedli 305 inšpekcijskih nadzorov nad izvajanjem uredbe o izrabljenih vozilih in pravilnika o izrabljenih vozilih, v letu 2008 pa 351 inšpekcijskih nadzorov. V letu 2007 so inšpektorji izrekli 108 ukrepov za odpravo nepravilnosti⁸⁸ in v letu 2008 prav tako 108 ukrepov.

⁸⁸ V 32. členu Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list, št. 43/07) so navedeni ukrepi, ki jih izvede inšpektor, ko pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora ugotovi, da je kršen zakon ali drug predpis oziroma drug akt, katerega izvajanje nadzoruje.

Tabela 15: Inšpekcijski nadzori IRSOP v letih 2007 in 2008

Število nadzorov	Število ukrepov	Vsebina nadzora	Ugotovitve nadzora in ukrepi
Leto 2007			
305	108	<ul style="list-style-type: none"> • sodelovanje s tržnimi inšpektorji pri nadzoru avtomobilskih odpadov; • nadzor pri posameznikih, ki zbirajo in razstavljajo vozila, pa niso koncesionarji, in tudi nimajo za to potrebnih dovoljenj; • nadzor pri koncesionarju (Dinos) glede načina prevzemanja vozil; 	<ul style="list-style-type: none"> • na nelegalnih avtomobilskih odpadkih, ki so bili v preteklosti že očiščeni, se ponovno zbirajo in razstavljajo izrabljena vozila; IRSOP meni, da predpisi omogočajo, da vozila končajo zunaj sistema javne službe, zato bi bilo treba ukrepati pri povzročiteljih izrabljenih vozil, da vozil ne bi bilo mogoče tako zlahka dati na začasno skladiščenje; • posamezniki izvajajo zbiranje in razstavljanje vozil, čeprav nimajo za to potrebnih dovoljenj; • nepravilno skladiščenje odpadkov, nastalih pri razstavljanju vozil (odločba o prepovedi razgradnje delov, ureditev skladišča in odstranitvev vozil); • občasno prevzemanje vozil v razgradnjo pri koncesionarju na četrtem območju koncesije brez izdaje potrdila o razgradnji;
Leto 2008			
351	108	<ul style="list-style-type: none"> • nadzor nelegalnih avtomobilskih odpadov (tudi v romskih naseljih); • nadzor malih avtomobilskih servisov. 	<ul style="list-style-type: none"> • nosilci dejavnosti avtomobilskih odpadov na podlagi ukrepov IRSOP odstranijo vozila in prenehajo z dejavnostjo, nato pa spet pričnejo z zbiranjem in razgradnjo vozil; IRSOP ne opazi napredka na tem področju, stanje je še vedno neurejeno; za učinkovit nadzor in ukrepe je treba spremeniti predpise in v nadzor pritegniti vse pristojne nadzorne organe; • odstranitev vozil in ostankov vozil z nelegalnih avtomobilskih odpadov; • mali avtomobilski servisi skladiščijo poškodovana vozila na neurejenih lokacijah, vozila nimajo izjave o lokaciji, nato servisi vozilo odkupijo od lastnika in iz vozila nelegalno odstranijo sestavne dele, ostanke odpeljejo koncesionarju brez dokumentov o odstranitvi vozil.

Viri: letna poročila IRSOP, načrti dela inšpekcije za okolje in naravo za leti 2007 in 2008 in dopis IRSOP z dne 7. 9. 2009.

Na IRSOP nimajo posameznih podatkov o tem, koliko inšpekcijskih nadzorov koncesionarjev javne službe, oseb z dovoljenjem po 9. členu pravilnika o izrabljenih vozilih, izjav o lokacij vozila in nelegalnih avtomobilskih odpadov in drugih zbiralcev sekundarnih surovin so v letih 2007 in 2008 izvedli inšpektorji. IRSOP ima le podatke o skupnem številu inšpekcijskih nadzorov, ki so jih izvedli pri preveritvi upoštevanja uredbe o izrabljenih vozilih in pravilnika o izrabljenih vozilih pri posameznih pravnih ali fizičnih osebah. Informacijski sistem IRSOP ne omogoča vodenja podatkov o inšpekcijskih nadzorih po posameznem predmetu pregleda.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj začne s prenovo informacijskega sistema IRSOP na način, ki bo omogočal bolj podrobno vodenje, spremljanje in analiziranje podatkov o izvedenih inšpekcijskih nadzorih po vsebinskih delih posameznih predpisov s področja ravnanja z izrabljenimi vozili.

2.3.1.2 Nadzor nad finančnim poslovanjem koncesionarjev

Uredba o izrabljenih vozilih določa, da mora koncesionar za izvajanje javne službe voditi posebno ločeno računovodstvo in druge evidence, ki omogočajo finančni in drugi nadzor nad poslovanjem koncesionarja v zvezi z nadzorom nad opravljanjem koncesije. V koncesijskih pogodbah je določeno, da Služba za notranjo revizijo Ministrstva za okolje in prostor izvaja nadzor nad obveznostmi koncesionarja glede vodenja ločenega računovodstva in glede finančnega poslovanja.

Ministrstvo za okolje in prostor v letih 2007 in 2008 z revizijo ni preverilo vodenja ločenega računovodstva, ki se nanaša na izvajanje koncesije in finančnega poslovanja koncesionarjev javne službe.

2.3.2 Inšpekcijski nadzor inšpektorata za notranje zadeve

197. člen ZVCP-1 določa, da mora lastnik registriranega vozila odjaviti vozilo pri registracijski organizaciji in hkrati z odjavo izročiti registrske tablice, če je:

- vozilo uničeno;
- vozilo odsvojeno v tujino ali če bo registrirano v tujini zaradi preselitve lastnika vozila oziroma iz drugih razlogov;
- vozilo ukradeno;
- potekla veljavnost prometnega dovoljenja za začasno registrirano vozilo;
- veljavnost prometnega dovoljenja potekla pred več kot 30 dnevi oziroma več kot letom dni⁸⁹;
- v času veljavnosti prometnega dovoljenja prenehala veljati zavarovalna pogodba.

Če lastnik vozila v primerih iz četrte, pete in šeste alineje ne odjavi vozila in ne izroči registrskih tablic, upravna enota, na območju katere ima lastnik motornega ali priklopnega vozila svoje prebivališče ali sedež, pisno opozori lastnika vozila na izpolnitev njegove obveznosti. Če lastnik vozila v tem roku ne izpolni obveznosti, upravna enota črta vozilo iz evidence registriranih vozil in o tem obvesti policijo, ki registrske tablice odvzame z neposredno fizično prisilitvijo na stroške lastnika vozila. Z globo se kaznuje za prekršek lastnik vozila, ki ravna v nasprotju s prvo ali peto alinejo.

⁸⁹ Velja za kolesa z motorjem, motorna kolesa, trikolesa, lahka štirikolesa, štirikolesa, bivalna vozila, bivalne priklopnike ter starodobna vozila.

Pravilnik o registraciji vozil v 14. členu določa, da se vozila odjavijo tako, da se črtajo iz evidence registriranih vozil. Predlogu za odjavo vozila je treba predložiti zadnje slovensko prometno dovoljenje, izjavo o lokaciji vozila ali potrdilo o razgradnji vozila in dokazilo o istovetnosti stranke. Stranka mora hkrati z odjavo izročiti registrske tablice.

2.4 Financiranje javne službe in okoljska dajatev za onesnaževanje okolja z izrabljenimi vozili

2.4.1 Cena izvajanja javne službe

Uredba o izrabljenih vozilih določa, da so viri financiranja koncesionirane javne službe sredstva proračuna Republike Slovenije⁹⁰. Ceno storitev koncesionirane javne službe določi vlada. Ta tudi oblikuje ceno na podlagi predlagane cene za izvajanje storitev javne službe izbranega kandidata iz prijave na javni razpis. Ponujena cena je tudi eno izmed meril, ki se upoštevajo pri izbiri koncesionarja. Pri oblikovanju cene opravljanja storitev javne službe se upošteva cena sestavnih delov in materialov izrabljenih vozil kot sekundarne surovine⁹¹.

Ministrstvo za okolje in prostor je pred uveljavitvijo sistema ravnanja z izrabljenimi vozili s 1. 5. 2004 izdelalo kalkulacijo, s katero je ugotovilo, da znašajo stroški razgradnje izrabljenega vozila z maso 1.000 kilogramov približno 21 tisoč tolarjev oziroma 87,6 evra⁹². Na javnem razpisu za izbor izvajalcev javne službe v letu 2003 je bila kot cena javne službe izbrana najnižja ponujena cena 21,10 tolarja oziroma 0,0880 evra na kilogram vozila, kar je bilo upoštevano tudi v pogodbah o izvajanju javne službe, ki jih je po pooblastilu vlade Ministrstvo za okolje in prostor aprila 2004 sklenilo z začasnimi izvajalci javne službe.

Vlada je v letu 2005 objavila Sklep o določitvi cene koncesionirane javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili⁹³ (v nadaljevanju: sklep o določitvi cene javne službe). Od 1. 5. 2004 do 1. 4. 2007 je bila cena za izvajanje storitev javne službe 21,1 tolarja oziroma 0,0880 evra na kilogram mase prevzetih izrabljenih vozil.

V objavah javnih razpisov za podelitev koncesije za opravljanje javne službe oktobra 2006 in maja 2007 je bilo navedeno, da morajo kandidati za koncesionarje ponuditi ceno storitev javne službe, ki ne sme biti višja od 21,1 tolarja oziroma 0,0880 evra na kilogram mase prevzetih izrabljenih vozil. Kandidati so na javnem razpisu ponudili ceno 0 evrov. Cena javne službe 0 evrov je navedena v odločbah o izbiri koncesionarjev, ki jih je izdala vlada februarja 2007.

⁹⁰ Do 30. 11. 2005 so zadnji lastniki vozila ob oddaji vozila, ki je bilo prvič registrirano pred 1. 7. 2002, v razgradnjo, plačevali opravljeno storitev javne službe.

⁹¹ Stroški koncesionarja obsegajo predvsem stroške prevzemanja, zbiranja in razvrščanja, skladiščenja, priprave za transport in odvažanja v center za obdelavo, obdelave izrabljenih vozil v centru za obdelavo in stroške nadaljnje obdelave.

⁹² Ker se revizija nanaša na obdobje od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2008, so tudi zneski pred uvedbo evra 1. 1. 2007 prikazani v denarni enoti evro. Preračun je opravljen na podlagi Zakona o uvedbi eura, Uradni list RS, št. 114/06, po tečaju zamenjave en evro je 239,640 tolarja.

⁹³ Uradni list RS, št. 10/05.

Ministrstvo za okolje in prostor za vlado ni pripravilo predloga ustreznega akta o določitvi nove cene koncesionirane javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili, ko je bila februarja 2007 na javnem razpisu z odločbo vlade določena cena javne službe 0 evrov, ali predlagalo preklic do tedaj veljavnega sklepa o določitvi cene javne službe⁹⁴.

Do 1. 4. 2007, ko so začeli izvajati javno službo izbrani koncesionarji, so javno službo opravljali začasni izvajalci, za katere so bili stroški izvajanja javne službe pokriti iz državnega proračuna. Od 1. 1. 2007 do 31. 3. 2007 je bilo štirim začasnim izvajalcem javne službe na podlagi izdanih računov za storitve javne službe izplačanih 282.304 evrov. V letu 2007 so bile plačane tudi storitve javne službe za december 2006 v znesku 96.564 evrov.

2.4.2 Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi izrabljenih vozil

ZVO-1 v prvem odstavku 112. člena določa, da je povzročitelj onesnaževanja dolžan plačati okoljske dajatve, s katerimi se obdavčuje onesnaževanje okolja. Po določilih petega odstavka 112. člena ZVO-1 se višina okoljske dajatve določi tako, da je enaka mejnim stroškom onesnaževanja. V uredbi o izrabljenih vozilih je določeno, da se javna služba ravnanja z izrabljenimi vozili financira tudi iz sredstev državnega proračuna⁹⁵.

Na podlagi ZVO-1 je vlada izdala Uredbo o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil⁹⁶ (v nadaljevanju: uredba o okoljski dajatvi za izrabljena vozila), ki določa obveznost plačevanja okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih vozil (v nadaljevanju: okoljska dajatev za izrabljena vozila). Okoljska dajatev za izrabljena vozila se plačuje zaradi obremenjevanja okolja in ustvarjanja odpadkov z izrabljenimi vozili, ki nastanejo po uporabi vozil, in je v celoti prihodek državnega proračuna. Uredba o okoljski dajatvi za izrabljena vozila v tretjem odstavku določa, "da so prihodki okoljske dajatve za izrabljena vozila zagotovljeni do višine pravic porabe v sprejetem proračunu v finančnem načrtu Ministrstva za okolje in prostor in se uporabijo za namene, določene v uredbi o izrabljenih vozilih."

Obveznost za obračun okoljske dajatve za izrabljena vozila nastane, ko je vozilo prvič dano v promet na ozemlju Republike Slovenije, če gre za proizvodnjo, ob pridobitvi vozila iz druge države članice Evropske unije oziroma ob uvozu vozil iz tretjih držav⁹⁷. Osnova za obračun okoljske dajatve za izrabljena vozila je

⁹⁴ Vlada je 22. 2. 2007 izdala odločbe o izbiri koncesionarjev za I., II. in IV. območje koncesije ter začasnega izvajalca javne službe na III. območju koncesije in v njih določila, da je cena za izvajanje storitev javne službe ravnanja 0 evrov na kilogram izrabljenega vozila. Vlada nove cene javne službe ni javno objavila in ni preklicala sklepa o določitvi cene javne službe, ki je bil leta 2005 objavljan v Uradnem listu Republike Slovenije in po katerem je cena javne službe 21,1 tolarja oziroma 0,0880 evra na kilogram vozila.

⁹⁵ Do 30. 11. 2005 so bili uporabniki storitev javne službe, ki so kot povzročitelji odpadkov oddali koncesionarju izrabljeno vozilo, ki je bilo prvič registrirano pred 1. 7. 2002, dolžni plačati opravljeno storitev javne službe za izrabljeno vozilo. Od 1. 12. 2005 do 31. 3. 2007 se je storitev plačevala iz državnega proračuna, od 1. 4. 2007 pa je storitev javne službe 0 evrov.

⁹⁶ Uradni list RS, št. 87/05, 118/05. Uredba velja od 1. 10. 2005.

⁹⁷ Zavezanci za obračun in plačilo okoljske dajatve za izrabljena vozila so proizvajalci vozil, osebe, ki zaradi opravljanja svoje dejavnosti pridobijo vozila v drugi državi članici Evropske unije in jih vnesejo na ozemlje Republike Slovenije, fizične osebe, ki niso samostojni podjetniki posamezniki, ki uvozijo vozilo ali pridobijo vozilo v drugi državi članici Evropske unije in ga vnesejo na ozemlje Republike Slovenije, in uvozniki vozil iz tretjih držav.

masa vozila, kot je navedena v homologacijskih dokumentih. Nadzor nad izvajanjem uredbe o okoljski dajatvi za izrabljena vozila izvaja pristojni carinski organ.

Ministrstvo za okolje in prostor ni bilo učinkovito pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj za leto 2007 ni izračunalo okoljske dajatve v skladu z določili 5. člena uredbe o izrabljenih vozilih in petega odstavka 112. člena ZVO-1. Za obdobje od 1. 4. do 31. 12. 2007 višine okoljske dajatve za izrabljena vozila ni prilagodilo temu, da se razgradnja vozil ne bi več plačevala iz okoljske dajatve za izrabljena vozila in ni izdelalo nove kalkulacije stroškov ravnanja z izrabljenimi vozili, ki bi bila podlaga za določitev nove višine okoljske dajatve za izrabljena vozila. Okoljska dajatev za izrabljena vozila se je od 1. 4. 2007 do konca leta 2007 še naprej obračunavala na osnovi dotedanega zneska, zato je bilo v državni proračun vplačanih za 6.365 tisoč evrov več okoljske dajatve za izrabljena vozila, kot so znašali mejni stroški. Ministrstvo za okolje in prostor za leto 2008 ni izdelalo kalkulacije zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila; ker vladi v sprejem ni predlagalo prilagojenega zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, se okoljska dajatev za izrabljena vozila v letu 2008 ni obračunavala. Ocenjujemo, da je bil v letu 2008 državni proračun zaradi tega oškodovan najmanj za 831 tisoč evrov prihodkov iz okoljske dajatve za izrabljena vozila. Podrobnejši podatki so predstavljeni v nadaljevanju.

2.4.2.1 Okoljska dajatev za izrabljena vozila za leto 2007

Znesek okoljske dajatve za izrabljena vozila določi vlada za vsako koledarsko leto s sklepom, ki se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije⁹⁸. Uredba o okoljski dajatvi za izrabljena vozila v 5. členu določa, da pri določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila vlada upošteva, da morajo osebe, ki dajejo v posameznem koledarskem letu vozila v promet, kriti vse stroške ravnanja z izrabljenimi vozili, ki so v predhodnem letu odjavljena iz prometa na območju Republike Slovenije. To pomeni, da se ravnanje z izrabljenimi vozili plača iz okoljske dajatve za izrabljena vozila. Vlada je s Sklepom o določitvi zneska okoljske dajatve zaradi nastajanja izrabljenih vozil za leto 2007⁹⁹ (v nadaljevanju: sklep o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2007) določila, da je znesek okoljske dajatve za izrabljena vozila 0,0584 evra za 1 kilogram vozila od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2007.

2.4.2.1.a Okoljska dajatev za izrabljena vozila znaša 14 tolarjev oziroma 0,0584 evra na kilogram vozila že vse od leta 2004 ne glede na to, da je bilo število vozil, za katere so lastniki vplačali okoljske dajatve za izrabljena vozila, in število razgrajenih izrabljenih vozil vsako leto različno, od tega pa bi moral biti odvisen izračun zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila. Za leto 2007 Ministrstvo za okolje in prostor ni naredilo nove kalkulacije zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, pri kateri bi upoštevalo število razgrajenih vozil v preteklem koledarskem letu, in število ter skupno maso vozil, za katera je bila v preteklem koledarskem letu obračunana okoljska dajatev za izrabljena motorna vozila, kar ni v skladu s 5. členom uredbe o okoljski dajatvi za izrabljena vozila in petim odstavkom 112. člena ZVO-1.

2.4.2.1.b Čeprav je bila z odločbo vlade o izbiri koncesionarjev določena februarja 2007 cena javne službe 0 evrov, Ministrstvo za okolje in prostor ni začelo s pripravo predloga novega sklepa o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2007, s katerim bi višino okoljske dajatve za izrabljena vozila za obdobje od 1. 4. 2007 do 31. 12. 2007 prilagodilo temu, da se razgradnja vozil ne bi več plačevala iz okoljske dajatve za izrabljena vozila. Ker Ministrstvo za okolje in prostor ni izdelalo nove kalkulacije

⁹⁸ Določeno v 5. členu uredbe o okoljski dajatvi za izrabljena vozila.

⁹⁹ Uradni list RS, št. 138/06.

stroškov ravnanja z izrabljenimi vozili, v katero bi vključilo morebitne ostale stroške ravnanja z izrabljenimi vozili (na primer stroške razgradnje v naravi odloženih izrabljenih vozil – starih bremen, razgradnje avtomobilskih gum, vodenja informacijskega sistema ipd.), ni imelo podlag za določitev nove višine okoljske dajatve za izrabljena vozila od 1. 4. 2007, zato vladi ni predložilo v sprejem predloga novega sklepa o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila. Tako se je okoljska dajatev za izrabljena vozila od 1. 4. 2007 do konca leta 2007 še naprej obračunavala na osnovi dotedanjega zneska 0,0584 evra na kilogram vozila, kar ni v skladu s 5. členom uredbe o okoljski dajatvi za izrabljena vozila in s petim odstavkom 112. člena ZVO-1.

2.4.2.2 Okoljska dajatev za izrabljena vozila za leto 2008

Ministrstvo za okolje in prostor je v decembru 2007 pripravilo predlog sklepa o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2008 in v sklepu predlagalo znesek 0,0584 evra za kilogram vozila. Po mnenju Ministrstva za finance je bila določitev zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, ki je bila enaka kot v letu 2007, sporna, saj je bila v letu 2008 cena javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili 0 evrov. Ministrstvo za finance je Ministrstvu za okolje in prostor predlagalo, naj izdelava kalkulacijo potrebne višine okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2008 za pokrivanje ostalih stroškov delovanje javne službe in na osnovi izdelane kalkulacije določi novo in nižjo ceno okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2008.

Ministrstvo za okolje in prostor je v januarju in februarju 2008 izdelalo nova predloga sklepov o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2008, vendar višine okoljske dajatve za izrabljena vozila ni spremenilo. V obrazložitvi predlogov sklepov je navedlo, da se del z okoljsko dajatvijo za izrabljena vozila zbranih sredstev na proračunski postavki 4311¹⁰⁰ porablja za sistem ravnanja z izrabljenimi vozili, predvsem za zagotavljanje informacijskega sistema za spremljanje razgradnje izrabljenih vozil in za poročanje Evropski uniji ter za čiščenje v naravnem okolju zapuščenih vozil – starih bremen. Tako višino okoljske dajatve naj bi Ministrstvo za okolje in prostor predlagalo, ker je okoljska dajatev edini okoljski instrument, ki se nanaša na izrabljena vozila. Ministrstvo za finance se ni strinjalo s predlogom Ministrstva za okolje in prostor in je predlagalo umik gradiva iz vladnega postopka. Vlada ni izdala sklepa o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2008.

Ministrstvo za okolje in prostor za leto 2008 ni izdelalo kalkulacije zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila. Kljub temu, da je bila od 1. 4. 2007 cena javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili 0 evrov, Ministrstvo za okolje in prostor zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila ni ustrezno prilagodilo (zmanjšalo), temveč je vztrajalo pri znesku dajatve 0,0584 evrov za kilogram vozila, kar ni v skladu s petim odstavkom 112. člena ZVO-1 in 5. členom uredbe o okoljski dajatvi za izrabljena vozila. Ker vladi ni predlagalo prilagojenega zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, se okoljska dajatev za izrabljena vozila v letu 2008 ni obračunavala, ker zanjo ni bilo pravne podlage. S tem bil v letu 2008 državni proračun oškodovan najmanj za prilive iz prilagojene okoljske dajatve za izrabljena vozila, s katero bi se pokrivali drugi stroški ravnanja z izrabljenimi vozili, kot so stroški za zagotavljanje informacijskega sistema za spremljanje razgradnje izrabljenih vozil ter za poročanje Evropski uniji, stroški čiščenja v naravnem okolju zapuščenih vozil – starih bremen ter stroški ravnanja z izrabljeno avtomobilsko gumo, dano na trg kot sestavni del vozila.

¹⁰⁰ V rebalansu državnega proračuna za leto 2008, Uradni list RS, št. 58/08, so bili v bilanci odhodkov na proračunski postavki 4311 *Predelava in ravnanje z odpadki v okviru skupnih shem* predvideni odhodki v znesku 1.465.515 evrov. S proračunske postavke ni razvidno, kolikšna sredstva so namenjena za javno službo ravnanja z izrabljenimi vozili.

Ob predpostavki, da bi bila v letu 2008 višina okoljske dajatve za izrabljena vozila enaka kot v letu 2009, to je 0,0063 evra na kilogram vozila, smo ocenili, da znaša znesek okoljske dajatve za izrabljena vozila, ki bi morala bila v letu 2008 obračunana in vplačana v državni proračun, 831.243 evrov¹⁰¹.

Ukrep Ministrstva za okolje in prostor

Ministrstvo za okolje in prostor je za vlado pripravilo predlog sklepa okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2009 v znesku 0,0063 evra na kilogram vozila. Kot osnovo za določitev dajatve je upoštevalo število razgrajenih vozil v letu 2007, stroške razgradnje izrabljenih vozil v letu 2007 ter število in skupno maso vozil, za katere je bila v letu 2007 obračunana dajatev za izrabljena motorna vozila. Pri določitvi okoljske dajatve za izrabljena vozila je Ministrstvo za okolje in prostor upoštevalo naslednje ocenjene stroške:

- *izvajanje razgradnje izrabljenih vozil: 0 evrov na vozilo;*
- *zagotavljanje razgradnje zapuščenih izrabljenih vozil – stara bremena: 0,5831 evra na vozilo¹⁰²;*
- *spremljanje in nadzor izvajanja razgradnje izrabljenih vozil: 1,4587 evra na vozilo¹⁰³ in*
- *ravnanje z izrabljeno avtomobilsko gumo: 6,00 evrov na vozilo¹⁰⁴.*

Znesek okoljske dajatve na izrabljeno vozilo je vsota teh sestavin in znaša 8,0409 evra. Ob upoštevanju, da je bila v letu 2007 za 102.891 vozil s skupno maso 131.332.637 kilogramov plačana okoljska dajatev za izrabljena vozila, so na Ministrstvu za okolje in prostor izračunali povprečno maso vozila, za katerega je bila v letu 2007 plačana okoljska dajatev za izrabljena vozila. Znesek izračunane okoljske dajatve na izrabljeno vozilo so razdelili na povprečno maso vozila in tako izračunali okoljsko dajatev za izrabljana vozila v znesku 0,0063 evra na kilogram vozila.

Sklep o določitvi zneska okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil za leto 2009¹⁰⁵ (v nadaljevanju: sklep o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2009) je bil izdan 20. 2. 2009. Decembra 2009 je bilo s spremembo ZVO-1¹⁰⁶ na predlog Ministrstva za okolje in prostor iz ZVO črtano določilo petega odstavka 112. člena, da se višina okoljske dajatve določi tako, da je enaka mejnim stroškom onesnaževanja.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj v predloge sklepov o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za tekoče leto tudi določi, da se višina okoljske dajatve za izrabljena vozila uporablja za tekoče leto oziroma do določitve novega zneska dajatve s sklepom vlade in ne več tako, kot je zdaj od 1. 1. do 31. 12. tekočega leta. S tem bi se izognili, da se v obdobju do izdaje novega sklepa vlade, ko nova višina

¹⁰¹ Vračila okoljske dajatve v znesku niso upoštevana.

¹⁰² Predpostavke Ministrstva za okolje in prostor za določitev zneska: v letu 2007 je bilo razgrajenih 8.500 izrabljenih vozil; ocenjeni strošek razgradnje izrabljenega vozila je 150 evrov; za leto 2009 je bila predvidena razgradnja 400 vozil – starih bremen (to je približno 5 odstotkov od vseh razgrajenih vozil v letu 2007), skupni strošek njihove razgradnje bo 60.000 evrov; stroški v celotni kalkulaciji okoljske dajatve znašajo 0,5831 evra na vozilo.

¹⁰³ Ocenjena letna sredstva za izvedbo aktivnosti so 150.000 evrov.

¹⁰⁴ Ocenjena letna sredstva za izvedbo aktivnosti so 617.347 evrov.

¹⁰⁵ Uradni list RS, št. 14/09.

¹⁰⁶ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu okolja (ZVO-1C), Uradni list RS, št. 108/09.

okoljske dajatve ni določena že s 1. 1., okoljska dajatev za izrabljena vozila ne bi obračunavala, saj zanjo ne bi bilo pravnih podlag¹⁰⁷.

Tabela 16: Prikaz vplačane okoljske dajatve od pravnih oseb in samostojnih podjetnikov ter plačil začasnim izvajalcem javne službe

v evrih

Leto	Obračunana okoljska dajatev po obračunih in ob uvozu		Plačila začasnim izvajalcem javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili**	Preostanek okoljske dajatve***
	Znesek dajatve (po obračunu)	Vračila dajatve (po zahtevku)*		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5) = (2) – (3) – (4)
2007	7.807.667	1.282.745	282.304	6.365.058
2008	(96.815) ¹⁰⁸	4.552	0	-

Opombe:

* 11. člen uredbe o okoljski dajatvi za izrabljena vozila določa, da je do vračila okoljske dajatve upravičen proizvajalec, proizvajalec, ki je motorna vozila oplemenitil, pridobitelj, uvoznik ali druga pravna in fizična oseba, ki vozila iznese v drugo državo članico Evropske unije ali jih izvozi.

** Za obdobje od 1. 1. do 31. 3. 2007 so bile začasnim izvajalcem javne službe plačane opravljene storitve izvajanja javne službe.

*** Preostanek okoljske dajatve je nenamenski prihodek državnega proračuna.

Viri: CURS, Ministrstvo za okolje in prostor, izračun računskega sodišča.

Uredba o okoljski dajatvi za izrabljena vozila v 12. členu določa, da nadzor nad pridobitvijo motornih vozil iz druge države Evropske unije od fizične osebe in nad vračilom okoljske dajatve za izrabljena vozila tem osebam, opravlja Davčna uprava Republike Slovenije. V letu 2007 so poleg pravnih oseb in samostojnih podjetnikov, katerih plačila so prikazana v tabeli 16, tudi fizične osebe v državni proračun plačale 1.009.371 evrov okoljske dajatve za izrabljena vozila¹⁰⁹.

¹⁰⁷ Ker je bil sklep o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2009 izdan šele 20. 2. 2009, sta pristojna organa za obračunavanje okoljske dajatve CURS in Davčna uprava Republike Slovenije šele takrat začela obračunavati okoljsko dajatev, saj od 1. 1. do 20. 2. 2009 ni bilo pravne podlage za njen obračun. S tem je bil državni proračun za leto 2009 oškodovan za skoraj dvomesečne prilive iz okoljske dajatve za izrabljena vozila. Ocena zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, ki ni bila obračunana in pobrana od 1. 1. do 20. 2. 2009, znaša 62.404 evrov in je izračunana na podlagi mase 9.905.360 kilogramov, kolikor znaša skupna masa 7.676 vozil, za katera bi morala biti v tem času obračunana okoljska dajatev za izrabljena vozila.

¹⁰⁸ Z januarjem 2008 se okoljska dajatev za izrabljena vozila ni več obračunavala. Vsi obračuni ali vračila v letu 2008 se nanašajo na leto 2007. V januarju je bilo sicer obračunano 1.578 evrov okoljske dajatve za izrabljena vozila, prvič dana v promet, zaradi zamude pri evidentiranju obračunov, dejansko pa se obračun nanaša na leto 2007. Pri uvozu vozil iz tretjih držav je bilo v letu 2008 obračunano 54.898 evrov dajatve. V letu 2008 je bilo za 153.291 evrov zahtevkov za vračilo dajatve (za vozila, ki so bila prvič dana v promet, ko se je dajatev še obračunavala).

¹⁰⁹ Znesek 1.009.371 evrov okoljske dajatve za izrabljena vozila je neto znesek plačila v državni proračun s strani fizičnih oseb (to je znesek vplačil okoljske dajatve od katerih je že odštet znesek vračil okoljske dajatve za izrabljena vozila).

Od 1. 1. pa do 31. 3. 2007, ko so se storitve javne službe še plačevale iz sredstev državnega proračuna, je bilo štirim začasnim izvajalcem javne službe iz okoljske dajatve za izrabljena vozila na podlagi izdanih računov za storitve javne službe izplačanih 282.304 evrov. Preostanek okoljske dajatve za izrabljana vozila, obračunan v letu 2007, je postal prihodek državnega proračuna.

3. MNENJE

Revidirali smo smotrnost poslovanja Ministrstva za okolje in prostor in Ministrstva za notranje zadeve pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi vozili ter pri izvajanju nadzora nad ravnanjem z izrabljenimi vozili v letih 2007 in 2008.

Da bi lahko izrekli mnenje o smotnosti poslovanja Ministrstva za okolje in prostor in Ministrstva za notranje zadeve pri ravnanju z izrabljenimi vozili, smo iskali odgovora na vprašanja, ali sta ministrstvi vzpostavili učinkovit sistem ravnanja z izrabljenimi vozili in ali sta bili učinkoviti pri nadzoru delovanja tega sistema.

3.1 Mnenje o učinkovitosti poslovanja Ministrstva za okolje in prostor in Ministrstva za notranje zadeve pri vzpostavitvi sistema ravnanja z izrabljenimi vozili

Ministrstvo za okolje in prostor ni izdelalo operativnega programa ravnanja z izrabljenimi vozili, v katerem bi določilo ukrepe za uresničitev zastavljenih ciljev ter stroške izvajanja ukrepov. Ker Ministrstvo za okolje in prostor ni določilo metodologije za oceno števila izrabljenih vozil, ki nastanejo v enem letu, ni moglo določiti enotne ocene števila izrabljenih vozil, nastalih v enem letu. Ministrstvo za okolje in prostor zato v pogodbah z izvajalci javne službe, sklenjenimi v letih 2004 in 2007, ni moglo določiti enakih kapacitet v centrih za obdelavo izrabljenih vozil in ni ustvarilo pogojev za učinkovito merjenje uspešnosti zajema izrabljenih vozil v sistem razgradnje izrabljenih vozil.

Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, s katerim bi bilo mogoče doseči v Resoluciji o nacionalnem programu varstva okolja 2005–2012 zastavljeni cilj, da se v sistem razgradnje izrabljenih vozil zajamejo vsa letno nastala izrabljena vozila, saj se je v letu 2007 v okviru javne službe razgradilo le 13,3 odstotka, v letu 2008 pa 9,9 odstotka izrabljenih vozil, ki naj bi nastala v enem letu. Glavni razlog, da se vozila ne razgradijo v okviru javne službe, je neustrezno zasnovana izjava o lokaciji vozila kot načinčasne odjave vozila iz prometa. Ta ne spodbuja lastnika, da bi izrabljeno vozilo dal v razgradnjo koncesionarjem javne službe. Ker Ministrstvo za okolje in prostor v letih 2007 in 2008 ni pripravilo ustreznega predloga spremembe Uredbe o načinu, predmetu in pogojih opravljanja gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili, s katero bi v sistem ravnanja z izrabljenimi vozili vpeljalo ukrepe, ki bi preprečili zlorabo izjav o lokaciji vozila za nelegalno razgradnjo izrabljenih vozil, in zagotovilo, da bi bilo večje število izrabljenih vozil razgrajeno v okviru javne službe, ravnanje Ministrstva za okolje in prostor ocenjujemo kot neučinkovito.

Ministrstvo za okolje in prostor z vzpostavitvijo obstoječega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, v katerega so vključeni izvajalci javne službe in osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za

ponovno uporabo na podlagi 9. člena Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili, ni izpolnilo cilja iz Direktive Evropskega parlamenta in Sveta Evrope o izrabljenih vozilih, da se vozila skladiščijo in razgrajujejo na okolju varen način in da se pri tem ne izkrivlja konkurenca. Osebam z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov namreč ni treba izpolnjevati enakih prostorskih in tehničnih zahtev ter pogojev ravnanja z odpadki pri razstavljanju oziroma obdelavi vozil, kot jih morajo izpolnjevati izvajalci javne službe, čeprav vsi iz izrabljenih vozil odvezemajo sestavne dele in imajo pri tem opraviti z nevarnimi in okolju škodljivimi snovmi. Poleg tega smejo osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil vzeti sestavne dele, ki so tržno bolj zanimivi, ostale dele pa naj bi oddali izvajalcem javne službe v dokončno razgradnjo. S tem je Ministrstvo za okolje in prostor, poleg gospodarske javne službe, vzpostavilo še vzporeden in nepregleden ter nenadzorovan sistem razgradnje izrabljenih vozil.

Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo vodenja evidence o predelavi izrabljenih vozil na način, ki bi omogočal sprotno razpolaganje s podatki izvajalcev javne službe o ponovni uporabi, oddaji v recikliranje, drobljenje in predelavo ter odstranjevanje sestavnih delov izrabljenih vozil in s podatki o ponovni uporabi sestavnih delov oseb z dovoljenjem iz 9. člena Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili, saj ni pripravilo obrazcev, na katerih bi izvajalci javne službe in osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov mesečno posredovali predpisane podatke, vzpostavilo pa tudi ni tehničnih zahtev, da bi lahko vsi zahtevane podatke sami vnašali v evidenco o predelavi izrabljenih vozil. S tem Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo pogojev za sproten nadzor nad razstavljanjem in obdelavo izrabljenih vozil.

Ministrstvo za okolje in prostor ni vzpostavilo učinkovitega sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj izvajalcem javne službe v okoljevarstvenih dovoljenjih ni predpisalo načina posredovanja poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili, oziroma ker ni izdelalo navodil o načinu poročanja izvajalcev javne službe. S tem je pri izvajalcih javne službe povzročilo nejasnosti, saj je vsak od njih poročal na svoj način. V dovoljenjih za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo, izdanimi v letih 2007 in 2008, ni predpisalo vsebine poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili, ni pripravilo obrazca za oddajo poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili in v dovoljenjih ni določilo načina oddaje poročila.

Ministrstvo za okolje in prostor za Vlado Republike Slovenije ni pripravilo predloga ustreznega akta o določitvi nove cene koncesionirane javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili, ko je bila določena cena javne službe 0 evrov, ali predlagalo preklic do tedaj veljavnega sklepa o določitvi cene javne službe. Ministrstvo za okolje in prostor za leto 2007 ni izračunalo okoljske dajatve za izrabljena vozila v skladu s predpisi. Za obdobje od 1. 4. 2007 do 31. 12. 2007 višine okoljske dajatve za izrabljena vozila ni prilagodilo temu, da se razgradnja vozil ne bi več plačevala iz okoljske dajatve za izrabljena vozila in ni izdelalo nove kalkulacije stroškov ravnanja z izrabljenimi vozili, ki bi bila podlaga za določitev nove višine okoljske dajatve za izrabljena vozila. Zaradi tega je bilo v državni proračun vplačanih za 6.365 tisoč evrov več sredstev okoljske dajatve za izrabljena vozila, kot so znašali mejni stroški. Za leto 2008 ni izdelalo kalkulacije zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, in ker Vladi Republike Slovenije ni predlagalo prilagojenega zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila, se okoljska dajatev za izrabljena vozila v letu 2008 ni obračunavala, zato je bil v letu 2008 državni proračun oškodovan za 831 tisoč evrov prihodkov iz okoljske dajatve za izrabljena vozila.

Ministrstvo za okolje in prostor nima natančnega podatka o številu vozil, ki so začasno odjavljena iz prometa na podlagi izjav o lokaciji vozil, ki mu jih pošilja Ministrstvo za notranje zadeve, in jih od marca 2006 vodi tudi v evidenci registriranih vozil, zato ni vzpostavljenih pogojev za celovit nadzor nad vozili, ki so odjavljena iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila.

Ministrstvo za notranje zadeve skupaj z Ministrstvom za okolje in prostor ni izvedlo aktivnosti, da bi se vzpostavile neposredne povezave med spletno aplikacijo za razgradnjo avtomobilov – SARA in evidenco registriranih vozil, ki bi omogočala medsebojne kontrole podatkov in s tem možnost boljšega nadzora.

3.2 Mnenje o učinkovitosti poslovanja Ministrstva za okolje in prostor pri nadzorovanju delovanja sistema ravnanja z izrabljenimi vozili

Ministrstvo za okolje in prostor ni bilo učinkovito pri nadzoru nad delovanjem sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, saj nima podatkov, kaj se zgodi z izrabljenimi vozili, nastalimi v enem letu, o tem pa tudi ni izdelalo enotnih ocen z navedbo in obrazložitvijo podlag za izdelavo ocen.

Ministrstvo za okolje in prostor ni bilo učinkovito pri nadzoru nad delovanjem sistema ravnanja z izrabljenimi vozili, ker ni pridobilo vseh podatkov o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki bi jih morali izvajalci javne službe in osebe z dovoljenjem po 9. členu Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili posredovati v poročilih o ravnanju z izrabljenimi vozili. Ministrstvo za okolje in prostor tudi nima mesečnih podatkov o ravnanju z izrabljenimi vozili, ki bi jih morale voditi v okviru evidence o predelavi izrabljenih vozil za izvajalce javne službe in za osebe z dovoljenjem po 9. členu Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili. Ministrstvo za okolje in prostor ni ukrepalo proti koncesionarjem in osebam z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo, ki niso predložili predpisanih podatkov.

Poročilo Evropski komisiji o doseženem deležu ponovne uporabe in predelave ter deležu ponovne uporabe in recikliranja izrabljenih vozil za leto 2007 ne prikazuje dejanskega stanja, saj v izračun deležev niso vključeni podatki o ponovni uporabi sestavnih delov, ki so jih iz izrabljenih vozil vzele osebe z dovoljenjem po 9. členu Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili, in podatki o ostankih vozil po odvzemu sestavnih delov, ki bi jih morale osebe s tem dovoljenjem oddati v dokončno razgradnjo izvajalcem javne službe, saj Ministrstvo za okolje in prostor teh podatkov ni pridobilo.

Ministrstvo za okolje in prostor v letih 2007 in 2008 z revizijo ni preverilo vodenja ločenega računovodstva, ki se nanaša na izvajanje koncesije in finančnega poslovanja koncesionarjev javne službe in ni ukrepalo proti koncesionarju, ki ni predložil predpisanih finančnih listin za leto 2007.

4. ZAHTEVA ZA PREDLOŽITEV ODZIVNEGA POROČILA

Ministrstvo za okolje in prostor mora v roku 90 dni po prejemu revizijskega poročila predložiti računskemu sodišču odzivno poročilo.

Odzivno poročilo mora vsebovati:

1. navedbo revizije, na katero se nanaša,
2. kratek opis nepravilnosti v poslovanju, ki so bile razkrite z revizijo, in
3. izkaz popravljalnih ukrepov.

Izkaz popravljalnih ukrepov mora obsegati navedbo popravljalnih ukrepov in ustrezna dokazila o izvedenih popravljalnih ukrepih za odpravo ugotovljenih nepravilnosti in nesmotrnosti.

Popravljalni ukrepi se morajo nanašati na:

1. izdelavo načrta aktivnosti z navedbo aktivnosti, rokov in odgovornih oseb za spremembo obstoječega načina uporabe izjave o lokaciji vozila kot instrumenta za začasno odjavo vozila iz prometa – točke 2.1.3.c, 2.1.3.d, 2.1.3.e, 2.1.4 in 2.1.4.1 –, da bi se:
 - preprečile prihodnje zlorabe izjav o lokaciji vozila zaradi nelegalne razgradnje izrabljenih vozil in da se tudi zagotovi, da bo večje število izrabljenih vozil razgrajeno v okviru javne službe, ter se hkrati izogne škodljivim vplivom na okolje;
 - vzpostavil register motornih vozil, ki bo omogočal celovit pregled in nadzor nad vozili; v registru motornih vozil naj bodo zavedena vsa vozila, ki so bila registrirana za promet v Republiki Sloveniji do trenutka, ko so bila prodana zunaj Republike Slovenije ali dana v dokončno razgradnjo pooblaščenim izvajalcem;
 - sprejela odločitev o načinu obravnave obstoječih izjav o lokaciji vozila in ureditev njihovega statusa v prehodnih določbah ustreznega predpisa;
2. izdelavo načrta aktivnosti z navedbo aktivnosti, rokov in odgovornih oseb – točke 2.1.8.1.b, 2.1.8.1.c in 2.1.8.1.d:
 - za začetek postopkov za izenačitev zahtev, ki jih mora izpolnjevati oseba z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo z zahtevami, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci javne službe (koncesionarji), ali
 - za začetek postopkov za omejitev odvzema sestavnih delov, ki jih smejo vzeti iz izrabljenih vozil osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz vozil za ponovno uporabo, le na tiste sestavne dele, pri katerih ni nevarnih snovi; pri tem naj opredeli minimalne zahteve, ki jih morajo

izpolnjevati osebe z navedenim dovoljenjem glede objekta, kjer se izvaja dejavnost razstavljanja vozil zaradi odvzema sestavnih delov;

3. izdelavo načrta aktivnosti z navedbo aktivnosti, rokov in odgovornih oseb za izdelavo navodil koncesionarjem o tem:
 - v kakšni obliki se bo vodila evidenca o predelavi izrabljenih vozil – točka 2.2.1.a;
 - na kakšen način bodo koncesionarji sporočali podatke za evidenco tako, da se bo uskladila dejanska obveznost obdobjnega poročanja koncesionarjev s predpisi – točki 2.2.1.a in 2.2.1.b;
 - na kakšen način bodo sporočali podatke, ki jih mora vsebovati poročilo o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili in so predpisani v 14. členu Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili – točki 2.2.3.a in 2.2.3.b;
4. izdelavo načrta aktivnosti z navedbo aktivnosti, rokov in odgovornih oseb za ureditev vodenja evidence o predelavi izrabljenih vozilih in sporočanja podatkov, ki se vodijo v evidenci, za osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil – točki 2.1.5.a in 2.2.2 –, o tem:
 - v kakšni obliki se bo vodila evidenca o predelavi izrabljenih vozil;
 - na kakšen način bodo osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil sporočale podatke za evidenco; ob tem naj se pripravijo ustrezni obrazci oziroma vzpostavijo tehnične možnosti sporočanja podatkov za osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil;
5. pripravo preklica obstoječega Sklepa o določitvi cene koncesionirane javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili, ki določa ceno javne službe v znesku 0,0880 evra na kilogram mase prevzetih izrabljenih vozil oziroma pripravo predloga novega sklepa o določitvi cene koncesionirane javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili v znesku 0 evrov in posredovanje predloga sklepa Vladi Republike Slovenije – točka 2.4.1.

Ministrstvo za okolje in prostor je med revizijskim postopkom že izvedlo nekatere ustrezne popraviljalne ukrepe (tretji odstavek 29. člena ZRac-S-1), saj je:

- v letu 2009 izdelalo obrazce za poročanje oseb z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov za ponovno uporabo v skladu s 15. členom Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili; Agencija republike Slovenije za okolje je v septembru 2009 poslala vsem osebam, ki so imele na dan 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008 dovoljenje po 9. členu Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili, poziv, da posredujejo poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili za leti 2007 in 2008 na novem obrazcu – točke 2.2.4.b, 2.2.4.c in 2.2.4.d;
- za Vlado Republike Slovenije pripravilo predlog sklepa okoljske dajatve za izrabljena vozila za leto 2009 v znesku 0,0063 evrov na kilogram vozila; kot osnovo za določitev dajatve je upoštevalo število razgrajenih vozil v letu 2007, stroške razgradnje izrabljenih vozil v letu 2007 ter število in skupno maso vozil, za katere je bila v letu 2007 obračunana dajatev za izrabljena vozila; pri določitvi okoljske dajatve za izrabljena vozila je Ministrstvo za okolje in prostor upoštevalo ocenjene stroške za naslednje dejavnosti ravnanja z izrabljenimi vozili: izvajanje razgradnje izrabljenih vozil; zagotavljanje razgradnje zapuščenih izrabljenih vozil – starih bremen; spremljanje in nadzor izvajanja razgradnje izrabljenih vozil in ravnanje z izrabljeno avtomobilsko gumo; decembra 2009 je bilo s spremembo ZVO-1 iz zakona črtano določilo 112. člena, da se višina okoljske dajatve določi tako, da je enaka mejnim stroškom onesnaževanja – točka 2.4.2.2.

Po drugem odstavku 29. člena ZRacS-1 je odzivno poročilo uradna listina, ki jo potrdi odgovorna oseba uporabnika javnih sredstev s svojim podpisom in pečatom.

Računsko sodišče bo ocenilo verodostojnost odzivnega poročila, to je resničnost navedb o popravljalnih ukrepih, in po potrebi opravilo revizijo odzivnega poročila na podlagi četrtega odstavka 29. člena ZRacS-1. Prav tako bo ocenilo zadovoljivost sprejetih popravljalnih ukrepov.

Če odzivno poročilo ne bo predloženo v roku, določenem v tem revizijskem poročilu, stori odgovorna oseba uporabnika javnih sredstev prekršek po tretjem odstavku 38. člena ZRacS-1. Če uporabnik javnih sredstev, ki bi moral predložiti odzivno poročilo, niti v roku 15 dni po izteku roka za predložitev odzivnega poročila računskemu sodišču ne predloži odzivnega poročila, se šteje, da uporabnik javnih sredstev krši obveznost dobrega poslovanja¹¹⁰. Prav tako opozarjamo, da se neresnične navedbe v odzivnem poročilu obravnavajo kot neresnične navedbe v uradni listini (drugi odstavek 29. člena ZRacS-1).

Če bo računsko sodišče v porevizijskem postopku ugotovilo, da Ministrstvo za okolje in prostor krši obveznost dobrega poslovanja, bo ravnalo v skladu s sedmim do štirinajstim odstavkom 29. člena ZRacS-1.

¹¹⁰ 3. točka prvega odstavka 37. člena Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije.

5. PRIPOROČILA

Ministrstvu za okolje in prostor priporočamo, naj:

- na podlagi preučitve sprememb uporabe izjave o lokaciji vozila pri ravnanju z izrabljenimi vozili uvede ukrepe, ki bodo preprečili zlorabo izjav o lokaciji vozila in zagotovili zajem večjega števila izrabljenih vozil v razgrajeno v okviru javne službe tako – točke 2.1.3.c, 2.1.3.d, 2.1.3.e in 2.1.3.f –, da bi:
 - vsaj časovno omejilo možnost uporabe izjave o lokaciji vozila in po določenem obdobju obvezalo lastnika vozila, da sporoči dejansko rabo vozila, sicer bi lastnik moral plačati kazen za neuporabo obveznih storitev gospodarske javne službe razgradnje izrabljenih motornih vozil ter restriktivno uporabilo morebitne izjeme (muzejska vozila), oziroma
 - vzpostavilo instrument finančnega stimuliranja lastnika, da bo vozilo, ki ga ne uporablja, prodal ali oddal v razgradnjo koncesionarjem javne službe: z vračilom plačane okoljske dajatve za izrabljena vozila ob oddaji vozila v razgradnjo; z uvedbo kavcije, ki bi jo lastnik vozila plačal ob odjavi vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila in bi se plačniku vrnila, ko bi vozilo po predpisanem obdobju oddal v razgradnjo ali prodal; s plačevanjem denarnega nadomestila (na primer: dajatev za uporabo vozil v cestnem prometu, ki jo določa Zakon o letni dajatvi za uporabo vozil v cestnem prometu, Uradni list RS, št. 57/08) za obdobje, ko bi bilo vozilo odjavljeno iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila;
- predpis, v katerem je opredeljeno začasno skladiščenje vozila kot razlog za začasno odjavo vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, dopolni z določilom, da je treba ob odjavi vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila predložiti tudi dokazilo, da je vozilo skladiščeno tako, da ne povzroča škodljivih vplivov na okolje – točka 2.1.4.a;
- v predpisih, ki opredeljujejo izjavo o lokaciji vozila, natančneje opredeli, v katerih primerih se v izjavi o lokaciji vozila kot razloga za odjavo vozila uporabita "skladiščenje in prodaja", ter preuči vzroke za uporabo razloga "drugi vzroki dokončnega umika"; po potrebi naj v predpisu opredeli dodatne razloge za odjavo vozila iz prometa na podlagi izjave o lokaciji vozila, uporabo razloga "drugi vzroki dokončnega umika" pa naj odpravi ali omeji na izjemne primere – točki 2.1.4.b in 2.1.4.c;
- skupaj z Ministrstvom za notranje zadeve začne s skupnimi aktivnostmi za vzpostavitev registra motornih vozil, ki bi omogočal celovit pregled in nadzor nad vozili; v registru motornih vozil bi bila zavedena vsa vozila, ki so bila registrirana za promet v Republiki Sloveniji do trenutka, ko so bila prodana zunaj Republike Slovenije ali dana v dokončno razgradnjo pooblaščenim izvajalcem – točka 2.1.4.1.g;
- skupaj z Ministrstvom za notranje zadeve začne s skupnimi aktivnostmi za vzpostavitev povezave med spletno aplikacijo SARA in evidenco registriranih vozil, da bi se vzpostavila enotna baza podatkov, iz katere bo razviden status posameznega vozila – točki 2.1.6.a in 2.1.6.b;
- v prihodnjih dovoljenjih za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo pri vseh dovoljenjih upošteva enako maso sestavnih delov, ki jih sme imetnik dovoljenja vzeti iz enega

izrabljenega vozila, in na tej podlagi določi skupno maso sestavnih delov, ki jih sme imetnik dovoljenja vzeti iz izrabljenih vozil v enem letu, ali pa naj spremeni predpis, ki opredeljuje vsebino navedenega dovoljenja tako, da se v dovoljenju ne bi več določala skupna masa sestavnih delov, ki jih sme imetnik dovoljenja v enem letu vzeti iz izrabljenih vozil, ampak bi se določilo le skupno število izrabljenih vozil, iz katerih bi imetnik dovoljenja lahko vzel le v dovoljenju navedene sestavne dele – točka 2.1.8.a;

- v prihodnjih koncesijskih pogodbah jasno opredeli obveznost koncesionarjev glede posredovanja podatkov v evidenco o predelavi izrabljenih vozil ter določi vsebino in način posredovanja podatkov – točka 2.2.1.b;
- v prihodnjih koncesijskih pogodbah določi obveznost koncesionarjev, da posredujejo poročilo o ravnanju z izrabljenimi vozili za preteklo koledarsko leto in določi način posredovanja poročila (prek spletne aplikacije SARA oziroma v pisni obliki) ter njegovo vsebino – točki 2.2.3.a in 2.2.3.b;
- pripravi predlog spremembe uredbe o izrabljenih v vozilih, v katero naj vključi kazni in višino glob za izvajalce javne službe, ki ne bodo poročali v skladu s predpisi – točki 2.2.3.b in 2.2.3.c;
- v prihodnjih dovoljenjih po 9. členu Pravilnika o ravnanju z izrabljenimi motornimi vozili določi vsebino letnega poročila o ravnanju z izrabljenimi vozili oziroma naj v dovoljenjih navede sklic na predpis, kjer je navedena vsebina poročila – točka 2.2.4.a;
- pripravi predlog spremembe uredbe o izrabljenih v vozilih, v katero naj vključi sankcije in višino glob za osebe z dovoljenjem za odvzem sestavnih delov iz izrabljenih vozil za ponovno uporabo, ki ne bodo poročale v skladu s predpisi – točka 2.2.4;
- spremlja in med seboj primerja istovrstne podatke o izrabljenih vozilih, ki mu jih izvajalci javne službe posredujejo dvakrat: kot koncesionarji z letnim poročilom o ravnanju z izrabljenimi vozili in kot imetniki okoljevarstvenega dovoljenja za predelavo odpadkov, ki letno poročajo o predelavi/odstranjevanju odpadkov za preteklo koledarsko leto na obrazcih ODP-P, ter naj vzpostavi ustrezne kontrolne izračune za nadzor nad poročanjem; če se podatki razlikujejo, naj ugotovi vzroke in odpravi razlike; poleg tega naj poenostavi in poenoti poročanje oseb, ki so hkrati koncesionarji javne službe in predelovalci odpadkov – točka 2.2.6;
- začne s prenovo informacijskega sistema IRSOP na način, ki bo omogočal bolj podrobno vodenje, spremljanje in analiziranje podatkov o izvedenih inšpekcijskih nadzorih po vsebinskih delih posameznih predpisov s področja ravnanja z izrabljenimi vozili – točka 2.3.1.1;
- v predloge sklepov o določitvi zneska okoljske dajatve za izrabljena vozila za tekoče leto tudi določi, da se višina okoljske dajatve za izrabljena vozila uporablja za tekoče leto oziroma do določitve novega zneska dajatve s sklepom Vlade Republike Slovenije in ne več tako, kot je zdaj od 1. 1. do 31. 12. tekočega leta; s tem bi se izognili, da se v obdobju do izdaje novega sklepa Vlade Republike Slovenije, ko nova višina okoljske dajatve ni določena že s 1. 1., okoljska dajatev za izrabljena vozila ne bi obračunavala, saj zanjo ne bi bilo pravnih podlag – točka 2.4.2.2.

Ministrstvu za notranje zadeve priporočamo, naj:

1. skupaj z Ministrstvom za okolje in prostor pristopi k skupnim aktivnostim za vzpostavitev registra motornih vozil, ki bi omogočal celovit pregled in nadzor nad vozili; v registru motornih vozil bi bila zavedena vsa vozila, ki so bila registrirana za promet v Republiki Sloveniji do trenutka, ko so bila prodana zunaj Slovenije ali dana v dokončno razgradnjo pooblaščenim izvajalcem – točka 2.1.4.1.g;
2. skupaj z Ministrstvom za okolje in prostor začne s skupnimi aktivnostmi za vzpostavitev povezave med spletno aplikacijo SARA in evidenco registriranih vozil, da bi se vzpostavila enotna baza podatkov, iz katere bo razviden status posameznega vozila – točki 2.1.6.a in 2.1.6.b.

Pravni pouk

Tega poročila na podlagi tretjega odstavka 1. člena ZRacS-1 ni dopustno izpodbijati pred sodišči ali drugimi državnimi organi.

Številka: 1209-2/2009/48

Ljubljana, 7. junija 2010

Dr. Igor Šoltes,
generalni državni revizor

Poslano:

1. Ministrstvu za okolje in prostor, priporočeno s povratnico;
2. Ministrstvu za notranje zadeve, priporočeno;
3. Janezu Podobniku, priporočeno;
4. Karlu Viktorju Erjavcu, priporočeno;
5. Dragutinu Mateju, priporočeno;
6. Državnemu zboru Republike Slovenije, priporočeno;
7. arhivu, tu.

Bdimo nad potmi javnega denarja

Računsko sodišče Republike Slovenije / The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija • tel.: +386 (0) 1 478 58 00 • fax: +386 (0) 1 478 58 91
sloaud@rs-rs.si • www.rs-rs.si

Enota Maribor / Maribor Office
Ulica heroja Bračiča 6, 2000 Maribor, Slovenija • tel.: +386 (0) 2 250 58 80 • fax: +386 (0) 2 250 58 96

